

Ritva Määttä

Riikka Väisänen

**OSALLISUUDELLA NUORELLE HYVINVOINTIA
KOULUYHTEISÖSSÄ**

Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulun seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä, hyvinvointia sekä oppimista tukevista asioista koulussa.

OSALLISUUDELLA NUORELLE HYVINVOINTIA KOULUYHTEISÖSSÄ

Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulun seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä, hyvinvointia sekä oppimista tukevista asioista koulussa.

Ritva Määttä
Riikka Väisänen
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Sosiaali- ja terveysalan
kehittämisen ja johtamisen
koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen

Määttä Ritva, Väisänen Riikka

OSALLISUUDELLA NUORELLE HYVINVOINTIA KOULUYHTEISÖSSÄ

Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulun seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä, hyvinvointia sekä oppimista tukevista asioista koulussa.

TtT Kaisa Koivisto, Lehtori Minna Perälä

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Kevät 2015

Sivumäärä: 94 + 26

Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö ja Kempeleen kunnan peruskoulut ovat tehneet jo 15 vuotta yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tässä Hyvinvointi -hankkeessa ovat mukana Oulun ammattikorkeakoulu sekä Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulu ja Santamäen koulu. Hyvinvointi -hankkeen aiheena on lasten ja nuorten osallisuus voimavaroiltaan palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa. Ylemmän ammattikorkeakoulun kehittämistyömme kiinnittyy vahvasti Hyvinvointi -hankkeeseen.

Osallisuuden kokeminen lisää hyvinvointia. Koulunkäynnin mielekkyyteen ja nuoren hyvinvointiin koulussa on mahdollisuus vaikuttaa osallisuutta lisäämällä. Koettu osallisuus nuorten omassa elämäntilanteissa lisää nuorten hyvinvointia ja edistää terveyttä.

Tutkimuksellisen kehittämistyömme tavoitteena oli tuottaa nuorten hyvinvoinnin kokemuksista tietoa sekä tuottaa nuorten kokemuksista visuaalista kuvausta. Kehittämistyömme tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata Kempeleen Kirkonkylän koulun seitsemäsluokkalaisten nuorten kokemuksia kouluhyvinvoinnista, terveydestä, oppimisesta ja nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa näihin asioihin.

Tutkimuksemme oli laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä oli avoin ryhmähaastattelu. Aineiston analyysin jälkeen tapasimme nuoria viidessä osallistavassa toimintapajassa, joiden aikana tutkimustieto varmennettiin, ja kuvattiin nuorten kanssa visuaaliseksi kuvaksi. Ryhmähaastatteluun ja yhteistoimintapajoihin osallistui 19 nuorta. Kehittämistyömme tutkimuksellisesta aineistosta muodostui induktiivisen sisällön analyysin perusteella kolme pääluokkaa, jotka olivat: Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa, seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta koulussa ja seitsemäsluokkalaisten kokemuksia kouluviihtyvyydestä. Tutkimustuloksista tuli esille nuorten toive saada osallistua ja vaikuttaa koulussa. Nuoret toivoivat mahdollisuuksia vaikuttaa välituntien viettotapaan, kouluruokailuun, lukujärjestykseen ja koulun viihtyvyyteen. Erityisesti nuoret toivoivat osallisuuden sekä yhteisöllisyyden lisäämistä koulussa. Tutkimuksellinen kehittämistoimintamme lopulliseksi visuaaliseksi tuotokseksi valmistui video nuorten itsensä suunnittelemasta ja toteuttamasta flash mobista, yhteistoimintapajoista sekä tutkimustuloksista.

Nuorilta saatua tietoa voidaan hyödyntää kouluuyhteisön ja kouluviihtyvyyden kehittämistyössä. Kehittämistyömme tuotosta, visuaalista kuvausta nuorten kokemuksista Kirkonkylän yhtenäiskoulu voi käyttää koulun tulevan kehittämistyön apuna tai tiedotusvälineenä. Lisäksi kehittämistyömme tutkimuksen- ja yhteistoimintapajojen kuvausta, koulu voi hyödyntää vastaisuudessa nuorten osallistamisessa koulussa sekä heidän hyvinvointia ja terveyden edistämistä lisäävässä toiminnassa.

Asiasanat: terveys, kouluhyvinvointi, osallisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
School of Health and Social Care, Degree Programme in Development and Management of Health and Social Care

Määttä Ritva, Väisänen Riikka

WELL-BEING FOR YOUTH IN THE SCHOOL COMMUNITY THROUGH PARTICIPATION

Experiences concerning factors supporting health, well-being and learning at school by seventh grade students in Kempele Kirkonkylä comprehensive school

Supervisor(s): TtT Kaisa Koivisto, Lehtori Minna Perälä

Term and year when the thesis was submitted: Kevät 2015

Number of pages: 94 + 26

School of Health and Social Care in Oulu University of Applied Sciences and Comprehensive Schools of Kempele municipality have worked together already for 15 years to promote well-being of children and youth. This Well-being-project is a joint venture of Oulu University of Applied Sciences, Kempele Kirkonkylä comprehensive school and Santamäki school. The subject of the Well-being-project is participation of children and youth in developing and producing empowering services. Our development work in the context of University of Applied Sciences is closely connected with this project.

The experience of participation increases well-being. Through increasing participation it is possible to promote the experienced meaningfulness of school attendance and the well-being of youth at school. Participatory experiences in their own environment increase well-being and health of youth.

Our research-based development work seeks to produce knowledge on experiences of health youth have and give these experiences a visual representation. The purpose of the research part of our development work is to describe the experiences of seventh grade students in Kempele Kirkonkylä comprehensive school concerning well-being at school, health, learning, and the possibility of youth to participate and have influence on these things at school.

The study was qualitative. Our data was gathered through two open group interviews. After analysis of the data we met the youth in five participatory workshops. During them the research knowledge was confirmed and in cooperation with the youth transformed into a visual image. The group interviews and the participatory workshops were attended by 19 young persons. Based on inductive analysis of content the research data of our development work was divided into three main categories. These were experiences of the seventh grade students of the factors supporting health and well-being at school, experiences of the seventh grade students of participation at school, and experiences of the seventh grade students of school satisfaction. Results showed the wish of the youth to be able to participate and have influence at school. The youth wanted possibilities to influence on ways recess can be spent, on meals service, on timetable, and on the pleasantness of school environment. Particularly, they hoped for participation and communality at school to be increased. The final visual output of our research-based development work was a video of the flash mob, the participatory workshops and the research results, planned and realized by the youngsters themselves.

The knowledge gathered from the youth during this project can be used in development work on school community and school satisfaction. The Kirkonkylä comprehensive school can use the result of our development work, the visual description of experiences of youth, as a support of future development work or as means of communication. Furthermore, in the future the school can make a good use of the description of participatory workshops produced by our development work, in empowering youth at school and in activity searching to promote their well-being and health.

Keywords: health, well-being at school, participation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OSALLISUUDELLA NUORELLE HYVINVOINTIA KOULUYHTEISÖSSÄ .	10
	2.1 Keskeiset käsitteet	10
	2.2 Kouluhyvinvointi ja osallisuus aikaisemman tutkimustiedon valossa.	14
	2.3 Osallistavilla menetelmillä kohti hyvinvointia Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoululla.....	19
3	LAIT, KANSALLISET OHJELMAT JA ALUEELLISET SOPIMUKSET LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA JA OSALLISUUTTA OHJAAMASSA.....	21
	3.1 Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen turvaksi asetetut lait.....	21
	3.2 Kansallisilla ohjelmilla kohti terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta	22
	3.3 Kuntatason toimet nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi ja osallistamiseksi...	23
	3.4 Kouluterveyskyselystä tietoa nuorten hyvinvoinnista.....	25
4	KEHITTÄMISTYÖN TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTOIMINTA	27
	4.1 Kehittämistehtävän tutkimuksellisen osion tarkoitus, tavoitteet ja tehtävät.	28
	4.2 Laadullinen tutkimus kehittämistyössä	30
	4.3 Tutkimukseen osallistujien kuvaus.....	31
	4.4 Aineistonkeruumenetelmänä osallistava ryhmähaastattelu	33
	4.5 Ryhmähaastattelulla kerätyn aineiston analyysi.....	35
	4.6 Yhteistoimintapajat.....	44
	4.7 Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin kuvaus	46
5	TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET.....	53
	5.1 Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista tekijöistä koulussa.....	53
	5.2 Seitsemäsluokkalaisten oppilaiden kokemuksia osallisuudesta koulussa	57
	5.3 Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia kouluviihtyvyydestä	60
6	POHDINTA	64
	6.1 Tutkimustulosten vertailua aikaisempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen.....	64
	6.2 Seitsemäsluokkalaisten nuorten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa.....	65
	6.3 Seitsemäsluokkalaisten oppilaiden kokemuksia osallisuudesta koulussa	68

6.4	Seitsemäsluokkalaisten oppilaiden kokemuksia kouluviihtyvyydestä	71
6.5	Kehittämistyön tutkimuksen luotettavuus	75
6.6	Tutkimuksellisen kehittämistyön eettiset perustelut ja valinnat.....	78
6.7	Omat oppimiskokemukset tutkimus- ja kehittämistehtävästä	80
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	83
	LÄHTEET	85
	LIITTEET	95

1 JOHDANTO

Suomalainen peruskoulu on yksi Suomen ylpeyden aiheista (Kiilakoski 2012, 29) Viime aikoina keskustelu nuorten kouluhyvinvoinnista on kuitenkin herättänyt monenlaista laajaa keskustelua (Saloviita 2009, 7). Keskustelua on muun muassa aiheuttanut lasten ja nuorten kouluviihtyvyys sekä kouluhyvinvointi. Kouluhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä erityisissä vaikeuksissa suomalainen peruskoulu on osallisuus oikeuden toteutumisen kohdalla, sillä kaikki lapset ja nuoret eivät pääse nauttimaan jokapäiväisestä osallisuudesta koulussa. Erityisesti puutteita lasten ja nuorten osallisuudessa on päätettäessä koulun työjärjestykseen, päivittäiseen toimintaan tai koulun varusteluun liittyvistä asioista. (Harinen & Halme 2012, 6, viitattu 10.10.14.)

Suomalaisten lasten ja nuorten huonon kouluviihtyvyyden vuoksi Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien komitea suositteli Suomelle 2011, että Suomi kiinnittäisi nykyistä enemmän huomiota lasten ja nuorten hyvinvointiin kouluissa. YK suositteli, että Suomen tulee tehdä lisäselvittelyjä ja etsiä syitä lasten huonoon kouluviihtyvyyteen. Samalla Suomen tulee kiinnittää huomioita lasten ja nuorten oikeuteen saada mielipiteensä kuulluksi. (Harinen & Halme 2012, 3, viitattu 10.10.14.)

Kouluterveyskyselyn mukaan yhä useammat suomalaiset nuoret kokevat tulevansa kuulluksi koulussa (Kaleva, pääkirjoitus 19.9.2013,4). Toisaalta kouluterveyskyselyn mukaan moni Kempeleen yläkoulun nuorista kokee, ettei tiedä miten voi vaikuttaa oman koulunsa asioihin (Kivimäki, Luopa, Nipuli 2013, 17.) Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tulevaisuusraportin (2014, 3, 11.) mukaan yksi keskeisistä tulevaisuuden haasteista Suomessa on rakentaa yhteiskunta siten, että se kannustaa osallistumaan yhteisölliseen toimintaan ja päätöksentekoon. Opetettaessa lapsia ja nuoria vaikuttamaan ja osallistumaan koulu on avainasemassa, sillä yksi koulun tehtävä on valmistaa oppilaita elämää varten. Lapsiin ja nuoriin panostaminen koulussa kannattaa, sillä suomalainen yhteiskunta ja talous tarvitsevat nyt ja tulevaisuudessa hyvän lapsuuden eläneitä, koulutuksen saaneita, työkykyisiä aikuisia pysyäkseen tulevaisuudessakin kilpailukykyisinä Suomessa ja maailmalla. (Lammi-Taskula, Karvonen, Ahlström 2009,19.) Näin lapsiin ja nuoriin panostamisella on positiiviset ja

kauaskantoiset vaikutukset Suomen ja jopa koko maailman talouden kasvuun. (Koivisto 2014, 14).

On todettu, että koettu osallisuus sekä mahdollisuus vaikuttaa omassa elämän piirissään, koulussa, vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin merkittävästi (Lammi-Taskula ym. 2009, 19). Osallisuudella tarkoitetaan nähdäksi, kuulla ja tunnustetuksi tulemista. Osallisuuden toteutuminen kouluissa puolestaan edellyttää koulun turvallista, avointa ja luottamuksellista ilmapiiriä (Raatikainen 2014, 56). Kiilakosken (2012, 55,56.) mukaan nykyisestä koulussa nuoret eivät saa koulussa monipuolisia kokemuksia osallisuudesta ja vaikuttamisesta, sillä vaikuttaminen kohdistuu tällä hetkellä pääasiassa vain retkiin, kerhoihin ja teemapäiviin eli opetussuunnitelman ulkopuolisiin asioihin.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tutkimusaiheemme on erittäin ajankohtainen myös sen vuoksi, että valtioneuvoston päätöksen mukaisesti uuden tuntijaon ja uusien opetussuunnitelmien mukaiseen opetukseen siirrytään syyslukukauden 2016 alusta lukien. Paikallisten opetussuunnitelmien tulee olla valmiina ja virallisesti hyväksytyinä ennen 1.8.2016. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan vuoden 2014 lopussa valmistuvien uusien opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. (Opetussuunnitelma 2016, viitattu 26.2.14.) Opetussuunnitelman uudistaminen voisi olla hyvä mahdollisuus uudistaa koulukulttuuria samalla siten, että oppilaiden ääni nousee esiin ja nuoret pääsevät vaikuttamaan nykyistä enemmän koulun kehittämiseen (Väljjarvi 2014, viitattu 26.2.14.) Tahtotilan ollessa oikea, koulun turvallisuutta ja hyvinvointia ajatellen koulun tietosisältöä olisi varmasti varaa hieman karsia ja antaa enemmän aikaa lasten ja nuorten osallisuudelle sekä koulun yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseksi. (Lapsiasiainvaltuutettu 2012, viitattu 20.10.14)

Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö (Oamk) ja Kempeleen kunnan Kempeleen Santamäen ala-aste ja Kirkonkylän yhtenäiskoulu ovat tehneet yhteistyötä vuosia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. (Koivisto & Rautakoski 2013, viitattu 20.9.2013) Tämä yhteistyö jatkui syksyllä 2013 Oamk: n ja Kempeleen yhteistyönä Yhdessä -hankkeena. Yhdessä hankkeen aiheena on lasten ja nuorten osallisuus voimavaroilähtöisten palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa. Hankkeen tavoitteena on tutkia ja kehittää uusia tapoja rakentaa käyttäjälähtöisiä palvelun tuottamis- ja toteuttamismalleja palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen

kouluyhteisöön, sillä palvelujen käyttäjiä osallistuva innovaatiotoiminta antaa uusia mahdollisuuksia kuntapalvelujen ja demokratian kehittämiseen. Yhdessä -hankkeeseen lähti mukaan ammattikorkeakoulun ja ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijoita.

Tämä ylemmän ammattikorkeakoulun (Yamk)-kehittämistyömme kiinnittyy vahvasti Yhdessä -hankkeeseen. Kehittämistyömme tutkimuksellisessa osiossa pyrimme selvittämään Kempeleen yläkoulun seitsemäsluokkalaisten nuorten kokemuksia kouluhyvinvoinnista, terveydestä ja nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa kouluhyvinvointiin, terveyteen ja oppimiseen koulussa. Pidämme aiheitamme erityisen tärkeänä, sillä kouluterveyskyselyn (2013) mukaan moni nuori kokee vielä, ettei tiedä, miten voi vaikuttaa koulun asioihin. Nuori kokee myös, ettei tule kuulluksi ympäristössä, jossa hän viettää suurimman osan aktiivisesta ajastaan päivittäin. Erityisesti meitä kiinnosti tutkia ja kuvata laadullisin menetelmin, nuorten omia kokemuksiaan koulusta ja sitä, miten he haluaisivat koulun tukevan heidän koulussa viihtymistä, oppimista sekä terveyttä ja hyvinvointia. Tutkimuksellinen kehittämistoimintamme perustui osallistaviin menetelmiin, jolloin nuoret itse olivat keskeisesti tuottamassa ja tulkitsemassa kokemuksiaan sekä tuottamassa visuaalista kuvausta kokemuksistaan. Tutkimukselliseen kehittämistyöhömme osallistui 19 nuorta. Nuorten osallistuminen toteutui sekä aineistonkeruu vaiheessa, että viidessä yhteistulkinta ja toimintapajoissa.

Tällä tutkimuksellisella kehittämistyöllä saatua tietoa nuorilta sekä visuaalista kuvausta voidaan hyödyntää tulevaisuudessa kouluyhteisön ja kouluviihtyvyyden kehittämistyössä. Kehittämistyömme tuotosta, visuaalista kuvausta nuorten kokemuksista Kirkonkylän yhtenäiskoulu voi käyttää koulun myös tiedotusvälineenä nuorten kokemuksista. Lisäksi kehittämistyömme tutkimuksen- ja yhteistoimintapajojen kuvausta, koulu voi hyödyntää vastaisuudessa nuorten osallistamisessa heidän hyvinvointia ja terveyttä lisäävään ja koulussa viihtymistä ja oppimista kannustavaan toimintaan.

2 OSALLISUUDELLA NUORELLE HYVINVOINTIA KOULUYHTEISÖSSÄ

Kouluviihtymisen perusasioina ovat inhimilliset ja perustarpeiden tyydyttämiseen pohjautuvat asiat, kuten terveyttä ja hyvinvointia edistävät tekijät. Yksi tällainen perustarpeisiin pohjautuva tekijä on kokemus osallisuudesta koulussa. Koettu osallisuus on keskeinen hyvinvointia ja terveyttä tukeva tekijä. (Piispasen 2008, 115.) Erityisesti nuorella kokemukset osallisuudesta vaikuttavat positiivisesti nuoren koettuun terveydentilaan sekä kokemuksiin koulusta (Muukkonen, Nevanen, Ohisalo ja Turunen 2014, 20).

2.1 Keskeiset käsitteet

Kehittämistyössämme ohjaavia keskeisiä käsitteitä, ovat nuoruus, osallisuus, hyvinvointi, koulu hyvinvointi, oppiminen, terveys sekä terveyden edistäminen *Nuoruus* on elämänvaihe lapsuuden ja aikuisuuden välissä. Nuoruus sijoittuu ikävuosiin 12- 20 välille. Se jaetaan varhaisnuoruuteen, keskinuoruuteen sekä nuoruusiän jälkivaiheeseen. Tässä kehittämistyössä osallisena olevat nuoret ovat iältään 13 -14-vuotiaita, varhaisnuoria. Varhaisnuoruus alkaa 12-vuotiaana ja se kestää aina 15-vuotiaaksi saakka. Nuoruuden jokaiseen vaiheeseen kuuluu omat tärkeät kehitystehtävänsä. Varhaisnuoruuden kehitystehtävä on varsinainen biologinen ja psykologinen kehittyminen, eli murrosikä. Muita varhaisnuoruuden tärkeitä kehitystehtäviä ovat protesti auktoriteetteja kohtaan ja uusien ystävyssuhteiden löytäminen. Nuoruus kokonaisuudessaan on itsetutkiskelun aikaa, jolloin nuori etsii omaa minäkuvaansa ja maailman kuvaansa. Noin kolmetoistavuotiaana nuoren kognitiivinen ajattelukyky kehittyy, tällöin nuori oppii käyttämään loogista ajattelua ja ymmärtämään abstrakteja käsitteitä. (Dunderfelt 2011, 84–86.)

Tieteellisissä teksteissä 13- 14- vuotiaista käytetään sekä lapsi että nuori-käsitteitä. Lisäksi niissä käytetään lapsi ja nuori käsitteitä myös synonyymeina. Toisaalta tieteellisissä teksteissä, on pidetty tärkeänä korostaa nuoruuden erityistä asemaa

lapsuuden ja aikuisuuden välissä, jolloin nuoruudella on erityisen merkityksellinen asema ihmisen kokonaiskehityksessä. (Korkiamäki 2013, 52) Tässä kehittämistyössä käytämme varhaisnuorista seitsemäs -kahdeksaluokkalaisista käsitettä nuori, sillä haluamme kunnioittaa nuorten itsensä käyttämää käsitettä toisistaan. Nuoret itse käyttävät toisistaan käsitettä nuori, eivät varhaisnuori, lapsi, murrosikäinen tai oppilas (Korkiamäki 2013, 52).

Osallisuus käsitteenä on hyvin monipuolinen, eikä täsmällistä yhtä selitystä sille ole olemassa. Usein osallisuus-käsite määräytyy sen mukaan, kuka tutkii ja missä yhteydessä se määritellään. (af Ursin ja Haanpää 2012, 54.) Lasten oikeuksien sopimus (1989, artikla 12) määrittelee osallisuuden siten, että lapsella on oikeus vapaasti ilmaista näkemyksensä itseään koskevista asioista. Pyyryn (2012, 35) mukaan osallisuus on osallistamisen kokemuksellinen puoli ja se voi olla monenlaista sosiaalista toimintaa. Eskelinen (2012, 20) puolestaan määrittelee osallisuuden yksilön kokemukseksi omista kyvyistään olla mukana määrittelemässä ryhmän tai yhteisön toiminnan sääntöjä ja muotoja. Kiilakosken, Rynänen, Gretschelin, Matthesiesin, Mäntylän, Gellinin & Jokisen (2012, 252–253) määrittelyssä osallisuus on kuulumista johonkin yhteisöön, yhteisössä toimimista. Se on kokemusta yhteisöön kuulumisesta, johon liittyy välittömänä osana vaikuttaminen. Vaikuttaminen puolestaan ilmenee kuulluksi tulemisena omana itsenään, yhteisössä asioissa ja mahdollisuutta saada valtaa ja vastuuta yhteisön jäsenenä.

Osallisuuden voi parhaimmillaan kokea arjessa voimaannuttavana kokemuksena, joka ilmenee erityisesti nuoren kuuluessa yhteisöön, jossa hän tulee kuulluksi ja joka tukee nuoren oman identiteetin rakentumista ja eheyttä. (Rouvinen -Wilenius & Koskinen - Ollonqvist 2011.50). Lisäksi osallistamalla lisätään nuoren valmiuksia ja mahdollisuuksia huolehtia omasta ja ympäristönsä hyvinvoinnista (Global Conferences on Health Promotion. 2014, viitattu 3.11.2014). Tässä kehittämistyössä osallisuudella tarkoitetaan nuoren osallistumista koulu-yhteisön toimintaan. Lisäksi osallisuudella tässä työssä tarkoitetaan nuorten mielipiteiden esille tuomista, ryhmässä toimimista, asioihin kantaa ottamista sekä vaikuttamista omaan elinympäristöönsä.

Hyvinvointi on laaja käsite, se voidaan määritellä usealla eri tavalla. Dunderfeltin (2011, 21) mukaan kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja

sosiaalisista tekijöistä. Nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttaa aina vanhempien hyvinvoinnin ja kansantalouden tilan lisäksi, nuorten omissa eri elämämpiireissään saama kasvun tuki. Tällaisia elämämpiirejä nuorelle ovat muun muassa perhe, harrastukset ja koulu. (Lammi–Taskula ym. 2009,19.)

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos (THL) jakaa hyvinvoinnin osatekijät kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Hyvinvointia voidaan kuvata myös yksilöllisenä hyvinvointina tai yhteisötason hyvinvointina. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöitä ovat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat esimerkiksi kouluolot. (THL, viitattu 28.1.2014.) Poikolainen (2014, 3) jalostaa hyvinvointi-käsitettä edelleen ja esittelee erityisesti nuorten kohdalla hyvinvointikäsitettä konkreettisemmän käsitteen, positiivinen hyvinvointi. Positiivisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan, niitä asioita, jotka tukevat nuorta ja saavat hänet tuntemaan itsensä kykeneväksi. Hyvinvoinnilla tässä kehittämistyössä tarkoitetaan niitä asioita, jotka tukevat nuorta koulun fyysisessä ja sosiaalisessa ja psyykkisessä tilassa mahdollistaen itsensä toteuttamisen.

Kouluhyvinvointi puolestaan tarkoittaa sitä, että kasvatus ja opetus, oppimistulokset sekä hyvinvointi ovat yhteydessä toisiinsa. Kouluhyvinvointi voidaan jakaa neljään osaluokkaan; koulun olosuhteisiin, sosiaalisiin suhteisiin, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin sekä terveydentilaan. (Konu 2002, 35–36.) Kokemukseen hyvinvoinnista vaikuttaa se, miten muiden koetaan kohtelevan itseä siinä elinympäristössä jossa eletään. Nuori elää ja kokee koulun arkea merkittävän osan valvellaoloajastaan, jopa kahdeksan tuntia päivässä, maanantaista perjantaihin. Tämän vuoksi koululla nuoren hyvinvoinnin tukijana on erityisen merkityksellinen asema. (Poikolainen 2014, 14.) Tässä työssä kouluhyvinvoinnilla tarkoitetaan nuoren kokemaan kokonaisvaltaista hyvinvointia koulussa.

Käsitteet kouluviihtyvyys ja kouluhyvinvointi sulautuvat usein toisiinsa (Harinen ja Halme 2012, 28.). Myös Konun (2002, 10.) mukaan hyvinvoinnin ja terveyden määrittelyt ovat myös usein sidoksissa toisiinsa. Tässä työssä kouluviihtyvyys ja kouluhyvinvointi ovat synonyymejä.

Uusikylä ja Atjonen (2002, 17 -19) viittaavat Heikkuriseen, joka on todennut vuonna 1994, että *oppiminen* on aivojen kuorikerroksen hermostoverkoston toiminnassa tapahtuvaa muutosta. Vaikka oppimisen perusta onkin aivoissa, oppiminen on aina ympäristösidonnaista. Lisäksi he toteavat, että oppimista tapahtuu koko ajan kaikessa ihmisen toiminnassa. Oppiminen rakentuu oppijan aikaisemmille tiedoille, taidoille ja kokemuksille. Lisäksi oppiminen vaatii oppijan omaa aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta. Oppiminen ei ole pelkästään tietojen ja ajattelun kognitiivista oppimista vaan siihen liittyy myös voimakkaasti tunteita. Esimerkiksi mallioppimisen avulla opitaan taitoja, asenteita, käyttäytymistapoja ja suhtautumista muihin ihmisiin. Tässä kehittämistyössä oppimisella tarkoitetaan kokonaisvaltaista oppimista, johon sisältyvät sekä kognitiivinen oppiminen että tunteisiin liittyvä oppiminen, kuten taidot ja asenteet.

Maailman terveysjärjestö WHO, on määritellyt vuonna 1948 *terveyden* seuraavalla tavalla: ”*terveys on täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila eikä pelkästään sairauden poissaoloa*”. THL:n pääkirjoituksen mukaan British Medical Journalin päätoimittaja Richard Smith on todennut, että WHO:n määritelmän mukaan useimmat meistä ovat useimmiten vailla terveyttä. Kyseissä artikkelissa ryhmä terveyden määritelmään perehtyneitä asiantuntijoita haastoivat WHO:n määritelmän ja esittivät tilalle seuraavaa määritelmää terveydestä: ”*terveys on yksilön kyky sopeutua ja itse korjata sosiaalisen, fyysisen tai tunne-elämään liittyvän haasteen aiheuttamat häiriöt*”. Määritelmässä korostuvat *toimintakyky, elämänlaatu ja hyvinvoinnin kokemus*. (Malmivaara 2011, viitattu 26.2.14.) Tässä kehittämistyössä terveydellä tarkoitetaan nuoren kokemaa sosiaalista, fyysistä ja tunne-elämän hyvinvoinnin tilaa eli terveyttä.

Terveyden edistäminen määritellään terveyttä edistävänä ja suojelevana tekijänä, sekä sairauksia ehkäisevänä toimintana (Puolakka 2013, 19). Oppilas- ja opiskelijahuollon opas määrittelee terveyden edistämisen siten, että terveyden edistämisen lähtökohtana on yksilön sekä yhteisön voimavarojen vahvistaminen. Terveyden edistämisessä korostuu yhteisön hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden merkitys. Yhteisöllisessä terveyden edistämisessä on kyse paitsi yksittäisen yhteisön jäsenen terveydestä myös ihmisen mahdollisuuksista vaikuttaa fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöönsä. Terveyden edistämiseen liittyvää toimintaa ja toimenpiteitä ei tällöin vain kohdisteta ihmisiin, vaan

niitä tehdään ihmisten kanssa yhdessä. (Oppilas- ja opiskelijahuollon opas 2014, viitattu 27.1.14.)

Yhteiskunnallisella tasolla terveyden edistäminen tarkoittaa nuorten kehitysedellytysten turvaamista nuoren elinympäristössä. Nuoren elinympäristön tehtävänä on varmistaa, että nuorella on mahdollisuus saavuttaa oman kehitysvaiheensa mukainen kehitystehtävä. Yhteiskunnan tehtävänä on myös turvata nuoren kehitysympäristön, kuten koulun, toimintaedellytykset, sillä koulun merkitys terveyden edistäjänä nuoruusiässä on erittäin suuri. Koulumenestyksen on todettu olevan vahvimpia ennustajia hyvälle selviytymiselle aikuisiässä. Erityisesti hyvän koulukokemuksen on todettu olevan suojaava tekijä, mikä puolestaan vähentää riskiä nuoren käyttäytymisen ongelmiin ja sitä kautta terveyden häiriöihin. Hyvä koulu on ratkaiseva tekijä ohjaamaan nuorta hyvälle polulle, kohti tervettä ja tasapainoista aikuisuutta. (Solantaus 2010, 5, viitattu 3.11.2014.) Hyvien kokemusten saaminen koulusta ei ole yksinomaan opettajien tehtävä, vaan opettajien lisäksi merkittäviä tekijöitä nuoren terveyden edistämiseksi koulussa ovat myös oppilashuolto sekä kouluterveydenhuolto. Oppilaiden mukaan ottaminen suunnittelemaan esimerkiksi koulun toimintaa, yhdessä opettajien kanssa, on myös tärkeää terveyttä edistävää toimintaa koulussa. (Puolakka 2013, 22.) Tässä kehittämistyössä terveyden edistämällä tarkoitetaan kaikkea koulussa tapahtuvaa toimintaa, jonka tarkoituksena ja tavoitteena on parantaa nuoren mahdollisuuksia huolehtia omasta terveydestä, yhdessä ympäristön kanssa.

2.2 Kouluhuvinvointi ja osallisuus aikaisemman tutkimustiedon valossa.

Nuorten hyvinvoinnin tarkastelu perustuu usein aikuisten määrittelemiin kriteereihin ja niiden tulosten kuvaukseen. Tällaisia kriteerejä ovat esimerkiksi kouluvaikeudet. Määrittelemällä nuorten hyvinvointia aikuisten asettamilla kriteereillä, asetetaan samalla aikuislähtöinen kuva nuorten hyvinvoinnista. Pelkkä aikuislähtöinen kuva ei riitä, vaan tarvitaan uutta tietoa niistä asioista, jotka tuovat nuorelle itselle kokemuksen hyvinvoinnista. Nuorten kokemus heidän hyvinvoinnistaan ja sitä tuottavista tekijöistä tarvitaan, jotta heidän kanssa toimijat pystyisivät paremmin tunnistamaan nuorille

merkitykselliset asiat, joita kannattaa tukea ja vahvistaa. Poikalainen (2014, 3-7) on tutkinut ”lasten ikihyvä”- kehittämisen- ja tutkimushankkeessa, lasten ja nuorten hyvinvointia. Tutkimusaineisto hankittiin ensin laadullisin menetelmin ja tämän jälkeen osallistavien menetelmin lasten tutkija -ja musiikkityöpajoissa. Tutkimus osoitti, että palveluita järjestettäessä on vielä runsaasti tekemistä siinä, että lapset ja nuoret pystyvät itse kuvaamaan hyvinvointitekijöitään ja että tämä tieto saadaan käyttöön päätöksen teossa.

Konu (2002, 6-7) on puolestaan tutkinut väitöskirjassaan oppilaiden hyvinvointia kouluissa. Hänen tutkimuksen tavoitteena on ollut selkiyttää kouluhyvinvoinnista käytävää keskustelua sekä tuottaa väline kouluhyvinvoinnin arviointiin. Tutkimuksen päätuotteena on tuotettu koulun hyvinvointimalli, jota voidaan käyttää kouluhyvinvoinnin arvioimiseen. Hyvinvointimallin pohjalta (Konu 2010, 16, 17, 18.) kehitti koulun hyvinvointiprofiilin. Mallissa hyvinvoinnin, kasvatuksen ja opetuksen sekä oppimisen ajatellaan liittyvän yhteen. Koulu hyvinvointiin vaikuttaa koulu yhteisön lisäksi myös nuorta oppilasta ympäröivä yhteisö, kuten terveydenhoito, kerhot, seurakunta, poliisi, lähikaupat ja kioskit. Hyvinvointi profiili toimii Internetissä ja vapaasti kaikkien koulujen käytössä. tuottaa kullekin koululle oman hyvinvointiprofiilin tulokset reaaliaikaisesti.

Kouluhyvinvointia on tutkinut myös Janhunen väitöskirjassaan ”Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana 2013”. Hänen tutkimuksessaan on kartoitettu kouluhyvinvoinnin kriittisiä pisteitä sekä oppilaiden hyvinvointia tukevia ja edistäviä, että heikentäviä ja estäviä tekijöitä. Janhusen laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, mistä oppilaiden hyvinvointi koulussa koostuu heidän itsensä tulkitsemana. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa, mistä tekijöistä oppilaiden hyvinvointi koulussa riippuu. Painopiste Janhusen tutkimuksessa oli oppilaiden oman äänen kuulumisessa ja tämän näkyväksi tekemisessä kouluhyvinvoinnin tarkastelussa. Tutkimuksen empiirinen aineisto muodostui 8. ja 9. luokkien oppilaiden kirjoittamista aineista (n=461). Janhusen tutkimuksessa oppilaiden näkemyksissä kouluhyvinvoinnin tekijöinä korostuivat turvallinen ilmapiiri ja koulun sisäiset ihmissuhteet. (Janhunen 2013, 6, 11, 45.)

Harinen & Halme (2012, 4, 5) ovat raportissaan Hyvä koulu, paha koulu koonneet yhteen, analysoineet ja asettaneet keskinäiseen keskusteluun olemassa olevan tutkimustiedon ja nuorisotutkimuksen ohjeen koskien suomalaisen peruskoulun kouluviihtyvyyttä ja kouluhyvinvointia. Tämä raportti on ensimmäinen suomalaisen peruskoululaisen kouluhyvinvointia tarkasteleva kokonaisanalyysi. Raportin lähtökohtana oli kansainvälisen vertailun tulos, jonka mukaan suomalaiset peruskoululaiset viihtyvät huonosti koulussa. Raportin raamina olivat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet. Raportin johtopäätöksen mukaan suomalaisissa kouluissa on hyvää pyrkimystä turvata lapsen ja nuorten keskeiset oikeudet kouluissa kuten kuulluksi tuleminen ja osallisuus. Harinen & Halme suosittelevat raporttinsa perusteella, että oppilaiden osallistumisen edistämiseksi edelleen luotaisiin kouluissa todelliset, arjessa kantavat puitteet. Heidän mukaansa käytännön tasolla tämä tarkoittaa sitä, että oppilaiden mielipiteet tulisi nähdä samanarvoisena kuin koulun aikuistenkin mielipiteet. Asioita, joissa heidän mukaansa tulisi erityisesti oppilaiden mielipiteitä kuulla, ovat opetuksen sisältö ja sen menetelmät, työjärjestyksen mielekkyys sekä koulun varustelu. (Harinen & Halme 2012, 71.) Myös opetus- ja kulttuuriministeriö (2013, viitattu 27.2.14) toteaa pohdinnoissaan osallisuudesta, että nuoria tulee kuulla opetusmenetelmien suhteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan koulun tulevaisuuden haaste on jalostaa nuoria mielenkiinnostavista kohteista, kuten esimerkiksi digitaalisista peleistä, pedagogisesti vaikuttavia nuoren mielenkiintoa ylläpitäviä työvälineitä.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa tuodaan toisaalta usein esille suomalaisten lasten ja nuorten haluttomuus vaikuttaa yhteisiin asioihin. Miksi nuoret ylipäänsä innostuisivat vaikuttamisesta, jos aikuiset antavat heille aina valmiin suunnan? Liian harvoin koulussa nuoret pääsevät ihan itse määrittelemään, mitkä asiat ovat heille tärkeitä ja mihin yhteisiin prosesseihin tai millä tavoin he haluavat oikeasti päästä mukaan. Tähän voidaan vaikuttaa yhteisesti kouluun luodulla avoimella ja turvallisella ilmapiirillä, joka kannustaa nuorta vaikuttamiseen ja osallistumiseen. (Harinen & Halme 2012, 71.)

Myös Saloviita pohtii toimittamassaan kirjassa, ”Meidän koulu” Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen, kouluviihtyvyyttä ja osallisuutta. Hän on koonnut kirjaansa artikkeleita yhdessä useiden psykologian ja kasvatustieteiden asiantuntijoiden kanssa. Hänen mukaan kouluviihtyvyys, työrauha ja arvostetuksi tuleminen ovat

asioita, jotka tekevät oppimisen koulussa mahdolliseksi. Nuoren hyvinvointia tukevan koulunkäynnin tärkeitä tekijöitä ovat kuuluminen kouluyhteisöön, toisten kunnioittaminen sekä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. (Saloviita 2009, 7.)

TAULUKKO 1. Tässä kehittämistyössä esiintyviä kouluhyvinvointia, terveyttä ja oppimista käsitteleviä tutkimuksia ja raportteja.

Vuosi ja tekijä	Tutkimuksen taso	Tutkimuksen kuvaus	Metodologia	Oleelliset tutkimustulokset
2002 Konu	Väitöskirja	Oppilaiden kouluhyvinvointi tutkimus	Määrällinen tutkimus	Väline kouluhyvinvoinnin arviointiin.
2008 Piispanen	Väitöskirja	Laadullinen taustatutkimus	Fenomenografinen tutkimus	Eri tahojen hyvyyskäsitteet hyvästä oppimisympäristöstä
2009 Saloviita	Kirja	Koostuu kasvatustieteen ja psykologian asiantuntijoiden artikkeleista.		Koulu, jossa vallitsee keskenäinen kunnioitus ja vahva yhteenkuuluvaisuuden tunne tukee oppimista.
2010 Konu		Hyvinvointiprofiili, joka on kehitetty Konun väitöstutkimukseen perustuvan koulun hyvinvointimallin pohjalta		Hyvinvointiprofiili
2013 Harinen & Halme	Raportti	Suomalaisten peruskoululaisten kouluhyvinvointia tarkasteleva analyysi	Aikaisempien tutkimusten analysointi	Suosituksia kouluhyvinvoinnin edistämiseksi
2013 Janhunen	Väitöskirja	Nuorten kokemukset	Laadullinen tutkimus	Kouluhyvinvoinnin tekijöinä korostuivat

		kouluhyvinvoinnista heidän itsensä kuvaamana.		nuorten itsensä kuvaamana turvallinen ilmapiiri ja koulun sisäiset ihmissuhteet.
2013 Korkiamäki	Väitöskirja	Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa.	Kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia osia.	Nuoret ovat aktiivisia sosiaalisen pääoman toimijoita.
2013 Puolakka	Väitöskirja	Hyvänmielenkoulu. Substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä koulussa.	Toimintatutkimus	Lopputuloksen substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä kouluyhteisössä.
2014 Poikolainen	Nuorisotutkimuksen artikkeli	Lasten positiivisen hyvinvoinnin tutkimus	Laadullinen tutkimus	Lasten itse määrittelemät teemat hyvinvoinnista.

2.3 Osallistavilla menetelmillä kohti hyvinvointia Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoululla

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2004, 19) mukaan oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulussa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja koulun kehittämiseen. Nuorten hyvinvointiin vaikuttaa heidän kokemansa osallisuus. Kokemus osallisuudesta tarkoittaa nähdäksi ja kuulluksi tulemistä omassa päivittäisessä yhteisössä, kuten koulussa. (Lammi -Taskula ym. 2009,19.) Koska nuoret viettävät koulussa suuren osan päivittäisestä valveillaoloajastaan ja he omaksuvat ja oppivat hyvinvointia koulussa (Poikolainen 2014, 14). Osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuudet puolestaan tuottavat hyvinvoinnin lisäksi terveyttä, koska ne luovat mielekästä merkitystä elämään (THL viitattu 28.1.14; Poikolainen 2014, 5). Tämän vuoksi koulun merkitys nuoren osallistajana ja terveyden

ja hyvinvoinnin tuottajana on merkittävä. Nuoret ovat itse parhaita asiantuntijoita oman hyvinvointinsa suhteen. Tästä johtuen tutkittaessa tai kehitettäessä nuorten hyvinvointia koulussa, asiaa on kysyttävä nuorilta itseltään. (Poikolainen 2014, 5.)

Tässä kehittämistyössä osallisuus oli yksi sen kulmakivistä. Osallisuutta toteutettiin sekä kehittämistyön tutkimusosiossa että kehittämisosiossa. Kehittämistä toteutettiin yhteistoimintapajoissa, jotka ovat yksi käyttäjälähtöisen ja osallistavan toiminnan muoto (THL, viitattu 28.1.14). Kehittämisen- ja tutkimustyöhön osallistuvina käyttäjinä tässä työssä toimi yksi Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulun seitsemäs luokka. Kehittäminen tapahtui yhteistoimintapajoissa oppilaiden omassa arkiympäristössä eli koulussa. Yhteistoimintapajoissa kehitettiin ja tuotiin esille visuaalista kuvausta koulusta, joka heidän mukaan edistää kouluhyvinvointia, terveyttä ja oppimista. Kaikki kehittäminen yhteistoimintapajoissa toteutettiin yhdessä nuorten kanssa. (LIITE 1.)

3 LAIT, KANSALLISET OHJELMAT JA ALUEELLISET SOPIMUKSET LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA JA OSALLISUUTTA OHJAAMASSA

Lait ja erilaiset kansalliset ohjelmat ja suositukset luovat pohjan nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi koulussa. Lait, kuten lastensuojelulaki (417/2007), terveydenhuoltolaki (1326/2010), nuorisolaki (72/2006), perusopetuslaki (628/1998) sekä opiskelija- ja oppilashuoltolaki (1287/2013) ja niiden osiot on laadittu lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tueksi. Lait tukevat kuntia myös pääsemään kansallisten ohjelmien mukaisiin tavoitteisiin.

Kansallisten ohjelmien tavoitteena on muun muassa edistää terveyttä ja lisätä erikäisten kansalaisten osallisuutta. Terveys 2015 kansanterveysohjelman tavoitteena on taata kaikille väestöryhmille osallisuus yhteiskunnan toimintaan sekä turvata niin nuorille kuin kaikille muillekin väestöryhmille, mahdollisuus terveytensä edistämiseen (Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 kansanterveysohjelmasta 2001, 13, 15.) Kaste-ohjelman keskeisenä tehtävänä on puolestaan vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää ja ongelmia ehkäisevää toimintaa (Rimpelä, Fröjd & Peltonen 2009, 7).

Paikallisella kuntatasolla lasten ja nuorten hyvinvointia parannetaan erilaisilla sopimuksilla ja strategioilla. Kempeleessä on laadittu erilaisia strategioita ja Kempele on mukana sopimuksissa, joiden tavoitteena on muun muassa ottaa kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa huomioon nuorten hyvinvoinnin edistäminen, varhainen puuttuminen ja osallisuuden lisääminen. (Muutos nyt - hyvinvointisopimus 2013–2017, viitattu 19.1.14.)

3.1 Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen turvaksi asetetut lait

Lastensuojelulain (417/2007 8 §) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen

suojeluun. Lastensuojelulain mukaan palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. (Lastensuojelulaki 417/2007 1:8§.) Perusopetuslain 31 a §:n mukaan oppilashuolto on oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. (Perusopetuslaki 628/1998 31:a§.) Oppilas- ja opiskeluhuoltolain (1287/2013 2§) tarkoitus on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä. Oppilas- ja opiskeluhuoltolain (1287/2013) neljännessä pykälässä säädetään yhteisöllisestä opiskeluhuollosta, jolla tarkoitetaan koko oppilasyhteisössä edistettävää opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Terveystieteidenhuoltolain (1326/2010 2§) yhtenä tarkoituksena on vahvistaa terveydenhuollon palvelujen asiakaslähtöisyyttä sekä vahvistaa perusterveydenhuollon toiminta edellytyksiä sekä parantaa terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimijoiden välistä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Terveystieteidenhuoltolaki 1326/2010 1:2§4.)

3.2 Kansallisilla ohjelmilla kohti terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta

Suomessa toteutetaan parhaillaan Terveys 2015 -kansallista terveysohjelmaa, jonka taustalla on Maailman terveysjärjestön WHO:n Terveyttä kaikille -ohjelma. (Sosiaali- ja terveysministeriö, viitattu 22.1.2014) Terveys 2015 väliraportissa yhdeksi ikäryhmittäiseksi tavoitteeksi on asetettu lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääntyminen, terveydentilan paraneminen, turvattomuuteen liittyvien oireiden sekä sairauksien väheneminen merkittävästi. Tavoitteena on turvata kaikille lapsille ja nuorille, mahdollisuus terveytensä edistämiseen. Terveystieteiden edistämisen tavoitteen lisäksi Terveys 2015 kansanterveysohjelman tavoitteena on taata kaikille väestöryhmille osallisuus yhteiskunnan toimintaan. (Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta 2001, 15, 13.)

Kansallisen Kaste-ohjelman yhtenä merkittävänä osatavoitteena on kehittää lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden palveluja asiakaslähtöisinä kokonaisuuksina. Keskeisenä asiana on vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää ja ongelmia ehkäisevää

toimintaa. (Rimpelä ym. 2009, 7.) Kaste-ohjelman mukaista kouluhyvinvoinnin parantamista ja terveyttä edistävää koulua kehitetään muun muassa oppilaita osallisuuteen tukemalla. Osallisuuden lisäksi huomiota kiinnitetään kaikkien koulun oppilaiden koulu hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen. (Kaste 2012–2015, 17.) Koulu hyvinvointia voidaan parantaa esimerkiksi oppilashuollon keinoin oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä (Rimpelä 2009, 7). Kaste ohjelman mukaan (2012) ihmisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja näkemysten selvittämiseksi on tärkeää ottaa käyttöön yhteisöllisiä työmenetelmiä, joita ovat esimerkiksi kokemusasiantuntijuus, foorumit ja neuvostot. (Kaste -ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma 2012, 10.)

3.3 Kuntatason toimet nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi ja osallistamiseksi

Nuorten osallisuutta on pyritty Kempeleessä paikallisella tasolla lisäämään erilaisilla sopimuksilla ja strategioilla. Tähän velvoittaa muun muassa nuorisolain 8§, jonka mukaan nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa (Nuorisolaki 72/2006). Nuorisolain kanssa samalta arvopohjalta nousee myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma (2012) jossa painotetaan myös osallisuuden merkitystä. Sen mukaan lapsilla ja nuorilla olisi oltava nykyistä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja toimia yhteiskunnassa. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012, 6.)

Kempeleen kunta on mukana Muutos nyt Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimuksessa. Tämän hyvinvointisopimuksen yhteistoiminnan tavoitteeseen on kirjattu, että kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa pyritään hyvinvoinnin edistämiseen, varhaiseen puuttumiseen ja osallisuuden lisäämiseen. (Muutos nyt - hyvinvointisopimus 2013- 2017, viitattu 19.1.14.)

Nuorisotyön ja koulujen toimintaa ohjaavana asiakirjana Kempeleessä on laadittu ”Hyvän kasvun strategia”. Sen osallisuutta koskevassa osuudessa yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen Pikkuparlamentin toiminnan kehittämisen muodossa. (Kaarniemi & Kiilakoski 2012, 8, 12, viitattu

18.9.2013.) Pikkuparlamentin toiminnan avulla lapset ja nuoret on saatu Kempeleessä kiinnostumaan yhteisten asioiden hoitamisesta. (Kempeleen kunta 2013, viitattu 20.9.2013.) Vuonna 2013 Pikku Parlamentin kehittämisprosessissa Kempeleeseen on noussut pystyyn myös nuorten vaikuttamiskanava, nuorten foorumi, joka on keskustelevalta ja pohtivalta foorumi nuorille. Nuorten foorumi ottaa kantaa nuoria koskeviin asioihin ja käy keskustelua kunnan päättäjien kanssa. Edellä mainitut foorumit ajavat lasten ja nuorten asioita päätöksenteossa. (Tauriainen 2013, viitattu 16.10.2013.)

Vaikka Kempeleessä on pyritty kuulemaan lasten ja nuorten mielipiteitä erilaisten foorumien muodossa, tämä ei riitä, vaan nuorten osallisuutta on edelleen kehitettävä. Myös Euroopan neuvosto julkaisi vuonna 2011 raportin lasten ja nuorten osallisuudesta Suomessa (Child and youth participation in Finland – A Council of Europe policy review) Tämän raportin mukaan lasten ja nuorten osallisuus toteutuu Suomessa pääosin muodollisten, valmiiksi tarjottujen rakenteiden puitteissa. Näitä valmiiksi tarjottuja puitteita ovat muun muassa paikalliset nuorisovaltuustot, kouluneuvostot, kansalliset ja paikalliset lasten parlamentit. Nykyistä lasten ja nuorten vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisine foorumeineen ei voida pitää erityisen laajoina ja monipuolisina, koska nuorisovaltuustot, lasten parlamentit ja vastaavat kiehtovat toimintamuotoina vain pientä osaa lapsista ja nuorista. (Harinen & Halme 2012, 43–44.)

Kuntatason lisäksi osallisuutta toteutetaan myös Kempeleen kouluilla. Kempeleen Kirkonkylän koululla oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa ja olla osallisena muun muassa oppilaskunnan kautta. Tutkimusten mukaan pelkkä oppilaskunnan ylläpitäminen ei kuitenkaan riitä takaamaan nuorten oikeutta osallisuuteen omassa koulu-yhteisössään, vaan osallisuutta on koulu-yhteisöissä kehitettävä laajemmin. Nykyinen oppilaskuntatoiminta on vielä kaukana sellaisesta yhteisöllisyydestä, jossa jokainen koulun oppilas olisi toimijana osallinen. Koulun oppilaskunta toiminta on useimmille oppilaille vierasta ja etäistä ja se näyttäytyy oppilaille vain tylsinä kokouksina, joiden tarkoitusta on nuoren vaikea ymmärtää. (Karhuvirta & Mäntysalo -Lamppu 2012, 105.)

Nuorten osallisuudessa on niin Kempeleessä, kuin koko Suomessa vielä kehitettävää. Nuorten osallisuuteen tulee erityisesti kiinnittää huomioita, sillä se vaikuttaa positiivisella tavalla nuoren terveyteen ja on keskeinen tekijä oman elämän

merkitykselliseksi kokemisen tunteen kanssa. Terveyttä ja hyvinvointia tukevana voimavarantekijänä nuoren elämän merkitykselliseksi kokeminen osallisuuden myötä on keskeisellä sijalla. Vahvistamalla ja edistämällä osallisuutta voidaan rakentaa perusteita nuoren terveyden tukemiselle ja tätä kautta lisätä terveyden tasa-arvoa sekä paikallisesti että valtakunnan tasolla. (Jämsen 2014, 54–56, viitattu 5.9.2014.)

3.4 Kouluterveyskyselystä tietoa nuorten hyvinvoinnista

Terveydenhuoltolain 2011 12 § mukaan kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 2:12§.) Terveydenhuoltolain edellyttämänä kunnat seuraavat lasten ja nuorten hyvinvointia kunnan hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Hyvinvointisuunnitelma on kunnan väline, jolla lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointityötä ohjataan, johdetaan ja kehitetään. Suunnitelmaa varten tarvitaan seurantatietoa oman kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja kehityksestä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskysely tuottaa runsaasti hyvää tietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista ja oppilashuollosta. Kyselyyn vastaavat muun muassa peruskoulun 8.-9.luokkien oppilaat. Vuonna 2013 kysely toteutettiin ensikertaa yhtä aikaa koko maassa. (Kivimäki 2013, 77.)

Kempeleessä vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan nuorten kouluolot paranivat aikaisemmista vuosista hieman. Kouluterveyskyselyn 2013 mukaan Kempeleen yläkoulujen (Kirkonkylän yhtenäiskoulu ja Ylikylän yhtenäiskoulu) työilmapiiri parani ja kuulluksi tuleminen lisääntyi. Koulussa kuulluksi tuleminen on Kempeleessä parempaa kuin koko maassa. Kempeleen oppilaista 18 % kokee kuitenkin vielä edelleen, ettei tule kuulluksi koulussa. Koko maassa 24 % kokee, että ei tule kuulluksi koulussa. Kempeleen osalta parannusta on tässä asiassa tapahtunut verrattuna kouluterveyskyselyyn 2011 vuoteen, jolloin yli 20 % koki, ettei tule kuulluksi koulussa. (Kivimäki ym. 2013, 17.)

Myös tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin parani Kempeleessä. Silti Kouluterveyskyselyn mukaan 39 % kokee yhä, että ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin. Kempeleen tulos on kuitenkin hieman parempi kuin koko maassa, jossa 43 % oppilaista kokee, ettei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin. Lisäksi koulutyön määrä koettiin Kempeleessä aikaisempaa kohtuullisemmaksi ja koulu-uupumus vähentyi. Koulukiusaamisen kohteeksi Kempeleessä joutui yhä harvempi oppilas. (Kivimäki ym. 2013, 17.)

4 KEHITTÄMISTYÖN TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTOIMINTA

Suomalainen yhteiskunta on ollut tähän saakka yksi maailman kilpailukykyisimmistä. Tämän on katsottu johtuvan muun muassa hyvinvointivaltion ja kilpailukyvyyn onnistuneesta yhdistämisestä. (Toikko & Rantanen 2009, 7.) Hyvä suomalainen kilpailukyky on näkynyt koululaisilla muun muassa hyvinä osaamisen tuloksina. Toisaalta viimeaikoina on ollut nähtävissä, että huolimatta suomalaisten koululaisten aikaisemmista hyvistä koulusaavutuksista kansainvälisissä testeissä, lapset ja nuoret kokevat viihtyvän huonosti koulussa (Harinen & Halme 2012, 3.) Kansallisen tason lisäksi Kempeleen kunnan yhtenä strategisena tavoitteena on lisätä paikallisella tasolla kuntalaisten osallisuutta. Tällä kehittämistyöllä ja siihen liittyvällä tutkimuksella pyrimme tarttumaan edellä mainittuihin kansallisiin ja paikallisiin haasteisiin ja kehittämään Kempeleen kunnan Kirkonkylän yhtenäiskoulun nuorten osallisuutta heidän omassa kouluyhteisössään omalta osaltamme. Toikon & Rantasen (2009, 7) mukaan kehittämistä voivat toteuttaa paikallisella, alueellisella tai kansallisella tasolla. Sitä voi toteuttaa organisaatiot tai yksittäiset henkilöt. Kuka tahansa, joka osaa nähdä muutoksen tarpeen ja uskaltaa tarttua siihen ja sen tuomiin haasteisiin.

Kehittäminen on konkreettista toimintaa, jolla tähdätään selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseksi. Kehittämisen tueksi tarvitaan tutkimustietoa, sillä tutkimus tuottaa uutta tietoa, jota kehittämisessä sovelletaan käytäntöön. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta yhdistää konkreettisen kehittämistoiminnan ja tutkimuksellisen lähestymistavan tiiviisti toisiinsa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksella tuotetaan tietoa, joka muun muassa kuvailee tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen tavoitteena on tietämyksen edistäminen (Toikko & Rantanen 2009, 14, 19.) Samalla tutkimustieto auttaa hahmottamaan todellisuutta arkitietoa syvällisemmin (Kylmä & Juvakka 2007, 174). Usein on riskinä se, että tutkimustulokset jäävät kuitenkin vain tutkimuksen tekijöiden ja tutkimuksen tilaajan tietoon ja käytännön hyöty tuloksista jää saavuttamatta. Kehittämistyöllä pyritään tuomaan tutkimustulokset tehokkaasti laajempaan käyttöön. (Toikko & Rantanen 2009, 19.)

Toikko & Rantasen (2009, 19) mukaan tutkimustyöhön liittyvällä tiedon tuotannolla ja taustaselvittelyillä sekä kehittämisprosessin aikaisella tiedon tuotannolla on kehittämistyössä hyvin keskeinen rooli. Heidän mukaansa on tavallista, että kehittämistehtävässä käytetään apuna tutkimuksesta saatua uutta tietoa, jota kehittämisessä sitten viedään käytäntöön. Tällöin puhutaan tutkimuksellisesta kehittämistoiminnasta, joka yhdistää tutkimuksen ja kehittämistoiminnan.

Tästä kehittämis- ja tutkimustyöstämme käytämme nimitystä tutkimuksellinen kehittämistoiminta, sillä tässä työssä käytännöstä nousseet aiheet ohjaavat tämän tutkimuksen tiedontuotantoa ja kehittämistä. Lisäksi tutkimukselliset menetelmät ja asetelmat toimivat kehittämistoiminnan apuna. Tässä kehittämistoimintaan liittyvässä tutkimuksessa tietoa tuotetaan aidossa käytännön toimintaympäristössä, koulussa. Tämän tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tavoitteena ei ole käytännön kysymysten ratkaisu, vaan erityisesti käytännöstä nousseiden aiheiden kuvaaminen sekä niiden välittäminen laajempaan keskusteluun. (Toikko & Rantanen 2009, 22.)

4.1 Kehittämistehtävän tutkimuksellisen osion tarkoitus, tavoitteet ja tehtävät

Nuorten kokemuksia heidän koulustaan voidaan kuvata vain heidän omien kokemustensa kautta. Nuorten omat ajatukset kokemukset antavat arvokasta tietoa kouluyhteisön kehittämiseksi nuorten näköiseksi ja nuorten osallistumisen sekä yhteisöllisyyden muodostumiseksi. (Poikolainen 2014, 7.) Kehittäminen puolestaan tähtää aina muutokseen ja sillä pyritään saamaan aikaiseksi jotakin parempaa. Parhaimmillaan kehittäminen on koko organisaation yhteistä toimintaa. Tällöin kaikilla organisaatioon kuuluvilla, tässä tapauksessa nuorilla koulun oppilailta, on mahdollisuus vaikuttaa omaa kouluaan koskeviin ratkaisuihin. (Toikko & Rantanen 2009, 16–17.)

Tämä kehitystehtävä aloitettiin tutkimalla nuorten omia kokemuksia heidän koulustaan. Piispanen (2008, 28) viittaa Perttulaan (2005 116–117) ja Rauhalaan (1995, 43–44), joiden mukaan kokemus on tajunnan tapa suhtautua johonkin oman toiminnan ulkopuoliseen asiaan. Tajunnallisen toiminnan puolestaan löytäessä kohteensa kokee

ihminen elämyksiä, jossa tajunnan kohde ymmärretään joksikin. Kokemus on siis tajunnallinen tapa antaa merkityksiä elämän eri tilanteille. Kokemuksella tässä työssä tarkoitetaan nuoren käsitystä, tietoa, tunnetta sekä toivetta hänen koulustaan.

Tutkimuksellinen osio kehitystehtäväämme toteutettiin keväällä 2014. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa nuorten kokemuksista tietoa. Tuotettua tietoa voidaan käyttää esimerkiksi kouluhyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisäämisessä, terveyden edistämisessä sekä opintosuunnitelman rakentamisessa hyödyksi. Kehitystehtäväämme liittyvässä tutkimuksessa nuoret kuvasivat kokemuksiaan kouluyhteisön hyvinvoinnin ominaisuuksista ja tekijöistä. Kokemuksellisen tiedon kautta tavoitteena oli muodostaa nuorten näköistä kuvausta kouluyhteisöstä ja kouluyhteisön hyvinvoinnista. Lisäksi tavoitteena oli tuottaa ja kuvata koulun henkilökunnalle ja vanhemmille siitä, miten nuoret kokevat koulun tukevan heidän koulussa viihtymistä, oppimista sekä terveyttä ja hyvinvointia. Tämän kehittämistehtävään liittyvän tutkimuksen tutkimustehtävänä oli kuvata millaisia kokemuksia nuorella on koulustaan.

Tutkimustehtävät olivat:

Millaisia kokemuksia seitsemäsluokkalaisilla nuorilla oli hyvästä koulusta?

Millaisia kokemuksia seitsemäsluokkalaisilla nuorilla on oppimisympäristöstä, jossa nuori kokee viihtyvänsä?

Millaisia kokemuksia seitsemäsluokkalaisilla nuorilla on koulusta, joka tukee nuoren hyvinvointia terveyttä ja oppimista?

Tutkimuksellisen osiomme tuottamia tuloksia hyödynnetään kouluyhteisön kehittämistyössä. Kehittämistehtävän taustalla oleva Kouluhyvinvointi -hanke etenee sen etenemissuunnitelman mukaisesti. Meidän työmme sekä muiden projektiin liittyvien opinnäyte- ja kehittämistöiden tuottamaa tietoa koulut voivat hyödyntää kouluyhteisön ja kouluhyvinvoinnin edistämisessä ja kehittämisessä.

Käytimme tutkimuksessamme laadullista tutkimusta. Kokosimme aineistomme ryhmähaastattelujen avulla ja analysoimme haastatteluaineistomme sisällönanalyysi menetelmällä. Tuotimme tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä tutkimustuloksina sen sisältöä kuvaavia luokkia. Kokoamamme tutkimustiedon työstimme nuorten kanssa yhdessä yhteistoimintatyöpajoissa visuaaliseksi kuvaksi. Kehittämistyöhömmme liittyvissä viidestä yhteistoimintapajasta raportoidaan yhteistoimintapaja kerrallaan kehittämistyömme raportin liitteessä (Liite 1). Raportit ja visuaalinen kuvaus toimitetaan Kirkonkylän yhtenäiskoululle Rehtori Jukka Ojalalle. Kehittämisen ja tutkimustyön raportti toimitetaan Theseus -julkaisuarkistoon.

Kehittämistyömme tuotosta visuaalista kuvausta nuorten kokemuksista Kirkonkylän yhtenäiskoulu voi käyttää tulevissa vanhempainilloissa tai koulun tulevan kehittämistyön apuna. Lisäksi kehittämistyötä tutkimuksen- ja yhteistoimintapajojen kuvausta, koulu voi hyödyntää vastaisuudessa nuorten osallistamisessa koulussa sekä heidän hyvinvointia ja terveyden edistämistä lisäävässä toiminnassa.

4.2 Laadullinen tutkimus kehittämistyössä

Kehittämistehtävämme tutkimuksellinen osio pohjautuu kuvailevaan tieteen filosofiaan. Tutkimuksessa tavoiteltu tieto on kokemuksellista tietoa. Tämä tieto kuvataan ja osoitetaan tutkimusraportissa tutkimukseen osallistuvien seitsemäsluokkalaisten nuorten näkökulmasta Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulusta.

Tässä kehittämistyössä tutkimuksellinen osuus toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Janhosen (2001, 7-5) mukaan laadullisessa tutkimuksessa kuvataan tai annetaan teoreettisesti mielekäs käsitys jostakin ilmiöstä. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto koostuu subjektiivisesta tiedosta, jonka sisältö koostuu tutkittavien, eli tässä tutkimuksessa nuorten, omista mieltymyksistä ja käsityksistä. Hirsjärvi (2009, 161) puolestaan toteaa, että laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen arkielämän kuvaaminen. Lisäksi Kylmä & Juvakka (2007, 16) toteavat, että laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on aina ihminen ja hänen oma

elämänpiirinsä. Nuorille koulu on osa todellista arkea ja pyrkimyksenämme on tässä tutkimuksessa kuvata sitä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tutkimustehtäviimme perustuen.

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimuksen tiedon hankinta tapahtuu todellisissa, luonnollisissa tilanteissa. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa käytetään kyseessä olevalle tutkimukselle sopivia aineistonkeruumenetelmiä, kuten haastattelua. Aineiston analyysimenetelmäksi valitaan laadullisessa tutkimuksessa siihen parhaiten sopiva analyysimenetelmä, tällainen on esimerkiksi induktiivinen sisällön analyysi. Haastattelu puolestaan toteutuu usein käyttäen avointa haastattelua. Tutkimukseen osallistuvat valitaan laadulliseen tutkimukseen tarkoituksen mukaisesti ja harkinnanvaraisesti sekä tutkimukseen osallistujia on yleensä vähän. Laadullisen tutkimuksen toteutus on joustavaa ja tutkimus suunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa tutkimuksen edetessä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa tapausta käsitellään ainutlaatuisena ja saatua tutkimusaineistoa tulkitaan sen ainutlaatuisuutta kunnioittaen. Tutkittava ilmiö pyritään kuvaamaan tutkimukseen osallistuvien näkökulmasta. Tutkimustuloksia kuvataan sanoin, kuvin ja erilaisin esityksin. Lisäksi tutkimuksen tekijät ovat yleensä laadullisessa tutkimuksessa aktiivinen osallistuja ja heillä on läheisempi kontakti tutkimuksen osallistujiin. (Hirsjärvi 2009, 163–164; Kylmä & Juvakka 2007, 22–31.)

4.3 Tutkimukseen osallistujien kuvaus

Laadullisessa tutkimuksessa ihmisen asema ja osuus on merkittävä. Heistä puhutaankin tutkimuksen kohteen sijaan osallistujista, tällä halutaan korostaa eettisesti tärkeää asetelmaa laadullisessa tutkimuksessa. (Kylmä & Juvakka 2007, 16.) Tämän kehittämistyöhön liittyvän tutkimuksen aineiston kokosimme haastatteleamalla Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoulun yhden seitsemännien luokan oppilaita, tyttöjä ja poikia. Kehittämis- ja tutkimustyöhön osallistuvista käytämme tässä työssä yleisesti nimitystä nuori.

Laadullisen tutkimuksen osallistujat valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tämä tarkoittaa, että valitaan ne henkilöt, jotka tietävät tutkittavasta ilmiöstä ja aiheesta eniten. Lisäksi laadullisen tutkimuksen osallistujien valinnassa voidaan käyttää harkinnanvaraista valintaa. Tämä tarkoittaa, että valitaan ne henkilöt, jotka mahdollisesti kykenevät parhaiten kuvaamaan ja ilmaisemaan tutkittavasta ilmiöstä tai aiheesta eniten. Erityisesti harkinnanvaraista valintaa on hyvä käyttää, kun on kyse tutkimukseen osallistujista, jotka ovat haavoittuvia esimerkiksi ikänsä puolesta tai tutkittavan ilmiön aihe on arka ja herkkä. (Hirsjärvi 2009, 164.) Tutkimukseen ja kehittämistyöhön osallistuvat nuoret päätimme yhdessä Yhtenäiskoulun rehtorien kanssa. Valitsimme yhden 7. -luokan, jossa on sekä tyttöjä että poikia. Esitutkimukseen osallistujat valitsimme itse. Esitutkimus tehtiin Kempeleen Ylikylän yhtenäiskoululla.

Tutkimuksen suorittamiseksi haimme tutkimusluvut suullisesti Kempeleen Kirkonkylän koulun rehtorilta Eero Siika-aholta. Esitutkimukseemme pyysimme luvat Kempeleen Ylikylän yhtenäiskoulun rehtorilta Antti Peisterältä puhelimitse. Kirkonkylän koulun rehtorin Siika-ahon mukaan enempää tutkimuslupia ei tarvittu, sillä opinnäytetyömme sitoutuu tiukasti yhteisesti sovittuun Kouluhyvinvointi -hankkeeseen, jossa Kirkonkylän yhtenäiskoulu on mukana.

Saatuamme rehtoreilta tutkimusluvut tutkimukseemme laadimme tutkimukseen osallistumista koskevat kaavakkeet oppilaille ja heidän huoltajilleen. Esittelimme myös Kirkonkylän yhtenäiskoulun sisäisessä verkkopalvelussa, Wilmassa huoltajille ja oppilaille kehittämistyömme tutkimustamme ja sen tarkoitusta. (LIITE 2). Lisäksi kävimme vielä luokassa esittelemässä suullisesti tutkittaville tutkimusta samalla, kun veimme heille lupakaavakkeet huoltajille kotiin toimitettaviksi. Esitutkimukseen osallistuvien oppilaiden kohdalla kysyimme luvat osallistua esitutkimukseen puhelimitse oppilaiden vanhemmilta sekä suullisesti heiltä itseltään.

Hakiessamme tutkimuslupia huhtikuussa 2014 tutkimusaiheemme oli: Täällä minä viihdyn ja opin. Millainen koulu nuoren kokemana ja kuvaamana tukee nuoren hyvinvointia, terveyttä ja oppimista?

4.4 Aineistonkeruumenetelmänä osallistava ryhmähaastattelu

Keräsimme tutkimusaineistomme avoimella osallistavalla ryhmähaastattelulla, joka on yksi osallistava tutkimusmenetelmä. Osallistavia menetelmiä on erilaisia ja niitä käytetään muun muassa ohjaajan työkaluna, ryhmän kanssa työskennellessä kohti yhteistä tavoitetta, kuten kehittämistä. (Kansan Sivistystyönliitto 2005, 2). Myös Pyyryn (2012, 39–40) ja (Kylmä, Juvakan 2007, 16) mukaan haastattelu on yksi osallistavan tutkimuksen menetelmä ja erityisen käyttökelpoinen tutkittaessa nuoria. Osallistavan avoimen ryhmähaastattelun tarkoitus oli toimia tiedonhankinta haastatteluna kehittämistehtäväämme. Sen tarkoituksena oli kerätä informaatiota tutkittavalta nuorilta heidän kokemuksistaan. (Metsämuurosen 2000, 39).

Hirsjärvi (2000, 197) toteaa, että ryhmähaastattelu on tehokas haastattelumuoto, koska samalla saadaan tietoa usealta ihmiseltä yhtä aikaa. Ryhmähaastattelussa myös osallistujat nähdään subjektina ja heidän annetaan tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Lisäksi tutkijalla jää ryhmähaastattelussa mukaan mahdollisuus selventää ja syventää saatua tietoa, joko heti haastattelutilanteessa tai myöhemmin. (Hirsjärvi 2000, 192–193). Valitsimme ryhmähaastattelun sen vuoksi, että koimme sen olevan antoisaa haastattelumuoto ja pidimme mahdollisuutta palata tutkittavaan asiaan osallistujien kanssa uudelleen tärkeänä kriteerinä tutkimusmenetelmän valinnallemme. Lisäksi meille oli tärkeää, että valitsemallamme haastattelumuodolla oli mahdollisuus saada tietoa osallistujien omista kokemuksista. Hirsjärven (2000, 196) mukaan avoimessa haastattelussa haastattelijalla selvittelee osallistujien ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan, kun ne spontaanisti tulevat esille keskustelun kuluessa. Lisäksi Metsämuurosen (2000, 42–43) mukaan avoin haastattelu on erityisen hyvä tapa tutkia silloin, kun osallistujien mielipiteet vaihtelevat ja kun käsitellään asioita, jotka ovat muistiin perustuvia asioita, kuten kokemuksia.

Valitsimme ryhmähaastattelun tiedonkeruumenetelmäksemme, koska ryhmähaastattelussa on mahdollisuus saada tietoa tavallista enemmän, sillä osallistujat

voivat yhdessä muistella, herättää muistikuvia, tukea ja rohkaista toisiaan. Tällöin ryhmä saattaa toimia mielipiteitä lisäävänä, ja asiat saattavat tulla esiin toisella tavalla kuin esimerkiksi yksilöhaastattelussa. Lisäksi ryhmähaastattelussa unohtamisen ja väärin ymmärtämisen mahdollisuus on yksilöhaastattelua vähäisempää. (Eskola & Suoranta 2008, 94–96) Metsämuuronen (2000, 40) puolestaan kuvaa haastattelun hyväksi puoliksi sen, että haastattelulla minimoidaan mahdollista tutkimuskatoa ja lisätään osallistujien motivaatiota tutkimusta kohtaan.

Tutkimuksellista kehittämistyötä tekevinä kehittäjinä koimme, että avoin ryhmähaastattelu on nuorille tutkimuksen kohteena erityisen toimiva tutkimustapa. Ryhmähaastattelu on erityisen käyttökelpoinen, kun voidaan ennakoida, että osallistuja arastelee haastattelua. Toisaalta tiedostimme tutkijoina, että herkässä kehitysiässä olevalla nuorella juuri ryhmäpaine saattaa olla riskinä tutkimusaineiston mahdollisimman laajan materiaaliin saamiseen. (Hirsjärvi 2000, 197–198.)

Avoin ryhmähaastattelu on haastattelutyypeistä vapaamuotoisin. Siinä käytetään avoimia kysymyksiä, joiden vastausvaihtoehtoja ei ole muotoiltu valmiiksi. Se on myös keskustelunomainen tilanne, jossa on tietty aihe. (Hirsjärvi 1997, 205–206). Laadimme avoimeen ryhmähaastatteluumme etukäteen kahdeksan avointa kysymystä (LIITE 3.) siten, että varsinaisia pääkysymyksiä oli kaksi ja molemmilla pääkysymyksillä kolme apukysymystä tutkimustehtävien mukaan. Kysymykset yksi ja sen kolme apukysymystä koskivat nykyhetkeä, eli mikä koulussa on tällä hetkellä nuoren mielestä hyvin. Kysymykset kaksi ja sen kolme apukysymystä koskivat aihetta, mikä voisi olla paremmin, jos nuorten toiveet toteutuisivat. Valmiiden avointen kysymysten lisäksi kysyimme spontaanisti tarkentavia kysymyksiä. Päädyimme esittämään kysymykset nykyhetkestä ja toiveista sen vuoksi, että halusimme saada mahdollisimman kattavasti tietoa millaisten asioiden nuori kokee lisäävän viihtyvyyttä, terveyttä ja hyvinvointia sekä oppimista koulussaan. Kysymysten asetteluun pyysimme vertaisapua omalta opiskeluryhmältämme sekä kehittämistyömme ohjaajalta Kaisa Koivistolta. Heiltä saimmekin kiinnostavia ideoita kysymyksen asetteluun.

Jotta avoimen ryhmähaastatteluumme kaikki tieto olisi myöhemmin käytettävissä analyysia varten, nauhoitimme haastattelun kahdella nauhurilla ja lisäksi otimme haastattelujen aikana muutamia valokuvia nuorten osoittamista mukavista paikoista

koulussa. Vilkan (2006, 101) mukaan kenttätyössä on tärkeää erilaisten kuva- ja äänitallenteiden tekeminen.

4.5 Ryhmähaastattelulla kerätyn aineiston analyysi

Analysoimme ryhmähaastattelussa saamamme ja tämän jälkeen auki kirjoitetun tekstimuotoisen tiedon aineistolähtöisellä sisällön analyysillä eli induktiivisella sisällön analyysillä. Sisällön analyysia käytetään Kylmän & Juvakan (2007, 112) mukaan silloin kun tutkimusaineisto täytyy keräämisen ja tekstiksi kirjoittamisen jälkeen analysoida, jotta tutkimuksen tulokset saadaan näkyviin ja tutkimusaineisto järjestetyksi johtopäätöksiä varten. Sisällön analyysin tavoitteena on siis tuottaa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä kuvattua ja pelkistettyä tietoa. Valitsimme sisällön analyysin aineistomme analyysimenetelmäksi, sillä se sopii luontevasti avoimien, strukturoimattoman kysymystemme analyysitavaksi. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 105.)

Induktiivisessa aineiston sisällönanalyysissä on karkeasti määritettynä kolme prosessivaihetta. Nämä vaiheet ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110–111.)

Tässä tutkimuksessa käytimme Tuomen & Sarajärven (2004, 114) tapaan käsitteiden ryhmittelyssä nimitystä alaluokka ja edelleen alaluokkien ryhmittelyä kuvaamme yläluokkana. Yläluokkia yhdisteemme pääluokiksi ja lopuksi yhdistämme pääluokat yhdeksi yhdistäväksi luokaksi.

Aloitimme aineistoomme tutustumisen tutkimustietojen tarkistamisella ja kuuntelemalla avoimet haastattelumme useasti nauhurilta. Tässä vaiheessa emme kokeneet tarpeelliseksi täydentää saamaamme tutkimustietoa, sillä tutkimusaineisto vastasi mielestämme tutkimustehtäviimme. Koimme myös, että olimme onnistuneet saamaan nuorilta riittävästi tietoa heidän kokemuksistaan ja toiveistaan kouluviihtyvyyden sekä oppimisen, terveyden ja hyvinvoinnin kehittämiseksi. Ilman haasteista tämä ei tapahtunut, sillä erityisesti toisen haastateltavan ryhmän kohdalla jouduimme muutaman

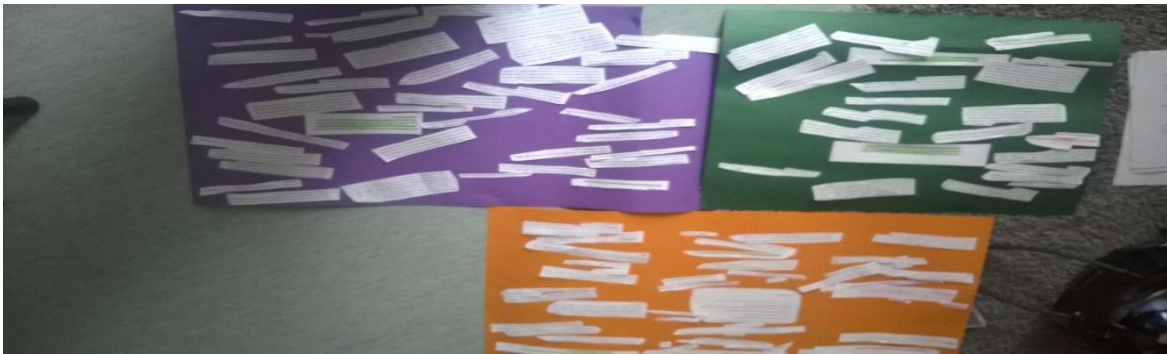
kerran tarkentamaan vastauksia toistamalla osallistujien vastuksia sekä esittämällä aiheeseen liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Koimme tämän tarpeelliseksi sen vuoksi, että ryhmä oli hiljaisempi kuin toiset ryhmät ja vastaukset olivat välillä joo tai pään nyökyttelyä. Kysymyksen tarkennuksella tai edellisen lauseen toistamisella koimme saavamme ryhmään osallistuvien nuorten aidon käsityksen tutkittavasta ilmiöstä esille. Tutkimusaineisto alkoi mielestämme kolmannen haastatteluryhmän kohdalla toistaa itseään, tuomatta enää uusia näkökulmia nuorten kokemuksista. Yksi tapa tietää, milloin laadullinen tutkimusaineisto on sillä erää riittävä on se, että aineisto alkaa toistaa itseään. Tällöin voidaan puhua aineiston saturaatiosta eli kylläntymisestä. Käytännössä saturaatio tarkoittaa sitä, että tuotettu määrä tutkimusaineistoa riittää tuomaan esiin sen tiedon, mikä tutkimuskohteesta on mahdollista sillä kertaa saada. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 89)

Koimme, että tutkijoina onnistuimme aineistonkeruutapahtumassa melko hyvin. Meille molemmille tutkijoille nuorten kanssa toimiminen on ammattimme puolesta hyvin luontevaa. Lisäksi myös avointen ja tarkentavien kysymysten esittäminen kuuluu jokapäiväiseen työhömmme kouluterveydenhoitajina. Myös esitutkimustapahtumasta koimme olevan erittäin paljon apua varsinaisen aineistonkeruutapahtuman onnistumisen kannalta. Esitutkimuksen perusteella opimme luottamaan avoimiin kysymyksiimme tutkimustiedon tuojina sekä omaan tapaamme haastatella avoimilla kysymyksillä nuoria. Lisäksi avoimen ilmapiirin luomiseen sekä kysymysten järjestykseen saimme esitutkimuksesta tärkeää informaatiota.

Seuraavaksi järjestimme aineistomme tiedon tallentamista ja aineiston analyysia varten. Tässä käytimme litterointia, tarkoittaa sitä, että aineisto kirjoitetaan puhtaaksi ennen varsinaista analyysia (Metsämuuronen 2000, 50). Kirjoitimme haastattelut nauhurilta sanatarkasti word -asiakirjalle tietokoneella. Kaikkiaan kirjoitettua tekstiä syntyi 30 A4-sivua.

Tuomen & Sarajärven (2004, 111) mukaan ennen analyysin aloittamista sisällön analyysissä tulee määrittää analyysiyksikkö. Tässä tutkimuksessa analyysiyksiköksi määritimme ajatuskokonaisuuden, joka voi sisältää yhden tai useampia lauseita. Tämän analyysiyksikön määritimme tutkimustehtävän ja aineiston laadun perusteella. Määritimme analyysiyksiköksi ajatuskokonaisuuden, jonka jälkeen kumpikin opiskelija

jatkoi tahollaan materiaaliin perehtymistä. Tuomen & Sarajärven (2004, 111–112) mukaan pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi alleviivaamalla tutkimustehtävän kysymysten avulla esitettyjä ilmaisuja aineistosta. Perehdyimme materiaaliin alleviivaamalla tekstistä alkuperäisilmaisuja ja kirjaamalla niitä litteroidun tekstin reunaan. Tämän jälkeen leikkasimme näitä alleviivattuja ilmaisuja tekstistä erilliselle pahville. Tämän avulla pyrimme selkeyttämään aineiston merkitystä ja luomaan aineistosta kokonainen eheä kuva.

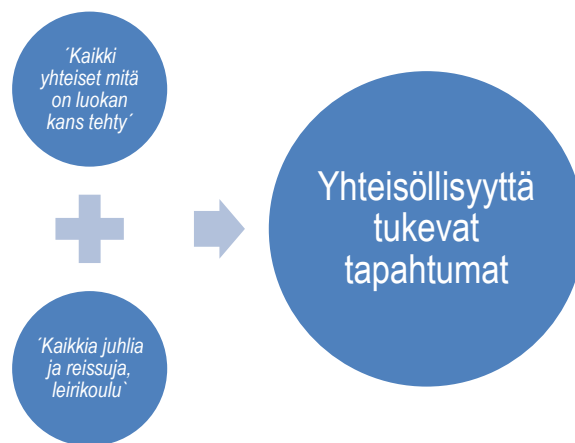
KUVA 1. Pelkistämisen vaiheita

Edellä mainitun lisäksi tässä aineiston pelkistämisvaiheessa karsittiin tutkimukselle epäolennaisia asioita pois. Näitä epäolennaisia asioita oli lopulta erittäin vähän, lähinnä muutama ´joo` tai huokaus, jotka oli myös tarkasti kirjattu aineiston auki kirjoituksen yhteydessä. Koko pelkistämisprosessin ajan meitä ohjasi tarkasti tutkimukselle asetettu tutkimustehtävä. Tutkimuskysymyksiimme liittyviä ja tutkittavan aiheen kannalta olennaisia pelkistettyjä ajatuskokonaisuuksia löytyi yhteensä 105 kappaletta.

Ryhmittely on tärkeä osa aineiston analyysia. Ryhmittelyn avulla saadaan tärkeää tietoa tutkittavasta asiasta ja tämän saadun tiedon avulla luodaan tärkeä pohja tutkimukselle. Käytännössä ryhmittelyssä eli klusteroinnissa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Samaa asiaa kartoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi. Lisäksi ryhmittelyssä pienemmät osa-alueet ryhmitellään yleisimpiin luokkiin, näin aineisto tiivistyy. Lopulta tiivistämisen tuloksena saadut luokat nimetään luokan sisältöä parhaiten kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 112–113; Janhonen 2003, 28)

Jatkoimme tutkimusaineistomme analyysia ryhmittelyllä eli klusteroimisella. Aineistomme selkeämmän hahmottamisen vuoksi siirsimme jo aikaisemmin pelkistetyt ilmaisut leikkaamalla ja sitten liimaamalla eri väreille koodatuille pahveille tutkimustehtävien mukaan. Tämä tapahtui siten, että oppimista kuvaavat ilmaisut liimattiin vihreälle pahville, terveyttä ja hyvinvointia kuvaavat violetille ja viihtyvyyttä kuvaavat ilmaisut keltaiselle pahville.

Ryhmittelimme aineistoamme useaan kertaan, etsien siitä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ryhmittelimme aineistoamme sekä yhdessä että erikseen. Tässä vaiheessa tiivistämisen kautta ryhmittelimme aineistosta esille nousseet asiat kuudeksi eri luokiksi. Nämä luokat olivat: Mitä hyvää opetuksessa on tällä hetkellä. Mitä hyvää on koulun viihtyvyydessä sekä mikä koulussa tukee terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi ryhmittelimme aineistosta mikä voisi tutkittavien mukaan olla paremmin koulun viihtyvyydessä ja opetuksessa. Lopuksi koodasimme sydänkoodilla vastaukset, jotka kuvasivat mikä on jo hyvin tutkittavien mielestä. Tutkittavien toiveet jätimme koodaamatta erikseen.

KUVIO 1. Esimerkki alkuperäisilmaisusta alaluokaksi.

Edelleen aineistoon perehdyttyämme ja sitä edelleen ryhmiteltyämme päädyimme kuitenkin siihen, että emme erittele vastauksista mikä on hyvin ja mitä toivottaisiin, sillä alustavan tutkimuskysymyksemme mukaan tarkoituksenamme on kuvata, millainen on

hyvä koulu nuorten kuvaamana. Mielestämme tätä kuvaa sekä olemassa olevat hyvät asiat, että toiveet joita nuori toivoisi koulussaan olevan.

Lopulliseen ryhmittelyn tulokseen päädyttyämme etsimme ryhmälle sitä parhaiten kuvaavan nimen, josta muodostui alaluokka. Kaikkiaan alaluokkia muodostui 16 kappaletta. Alaluokiksi muodostuivat seuraavat luokat: yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat, reilu ilmapiiri, ulkovälitunti, ruokailu ja välipala, koululiikunta, liikuntatunnin sijainti lukujärjestyksessä, koulun alkamis- ja päättymisaika, kokeiden ajankohdat, osallistuminen opetukseen, oma vastuu oppimisesta, opettajan valmiudet. Lisäksi alaluokiksi muodostuivat sekä toiminnallinen välituntialue, mahdollisuus istumiseen välitunnilla, koulun värimaailma, meluttomuus ja mahdollisuus rauhoittumiseen ja sopiva lämpötila. Alaluokkien nimeämisen jälkeen jatkoimme aineistoon perehtymistä tässä muodossa.

Aineiston klusterointia seuraa aineiston abstrahointi. Ryhmittelyjen jälkeen meillä oli aineistomme analyysissä vuorossa tutkimusaineistomme abstrahointi. Abstrahointi, tarkoittaa, että aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, joka saadaan esiin ryhmittelyn tuloksena. Käytännössä abstrahointia voidaan jatkaa niin kauan, kuin se sisällön kannalta on mahdollista. (Tuomi 2004, 144) Jälleen syvennyimme aineistoomme useasti yhdessä ja erikseen. Välillä koimme onnistumisia ja välillä turhaudimme. Tämän pitkällisen abstrahointiprosessin tuloksena muodostui neljä yläluokkaa: Kokemuksellinen hyvinvointi koulussa sekä koulun viihtyisät tilat, osallistuminen koulupäivän suunnitteluun, oppimista parantavat tekijät koulussa, virikkeellisuuden ja levon mahdollistavat välituntitilat sisällä ja ulkona. Abstrahointimme edelleen jatkuessa ja useaan kertaan luokkien vaihtuessa entistä kuvaavammiksi, meille muodostui kolme pääluokkaa; seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa, seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta koulussa, seitsemäsluokkalaisten kokemuksia koulun viihtyvyydestä.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston abstrahoinnista. Oppiminen, osallistuminen ja hyvinvointi koulussa sekä koulun viihtyvyys.

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat Reilu ilmapiiri Ulkovälitunti Ruokailu ja välipala Koululiikunta	Kokemuksellinen hyvinvointi koulussa	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa
Liikuntatunnin sijainti lukujärjestyksessä Koulun alkamis- ja päättymisaika Kokeiden ajankohdat	Osallistuminen koulupäivän suunnitteluun	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta koulussa
Osallistuminen opetukseen Oma vastuu oppimisesta Opettajan valmiudet	Oppimista parantavat tekijät koulussa	
Toiminnallinen välituntialue Mahdollisuus istumiseen välitunnilla Koulun värimaailma Meluttomuus ja mahdollisuus rahoittamiseen Sopiva lämpötila	Koulun viihtyisät, virikkeellisuuden ja levon mahdollistavat välituntitilat sisällä ja ulkona	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia koulun viihtyvyydestä

Kaiken tämän edellä mainitun toteutimme tunnollisesti luodaksemme aineistostamme mahdollisimman kuvaavan yhdistävän luokan. Vähitellen sisällön analyysin edetessä

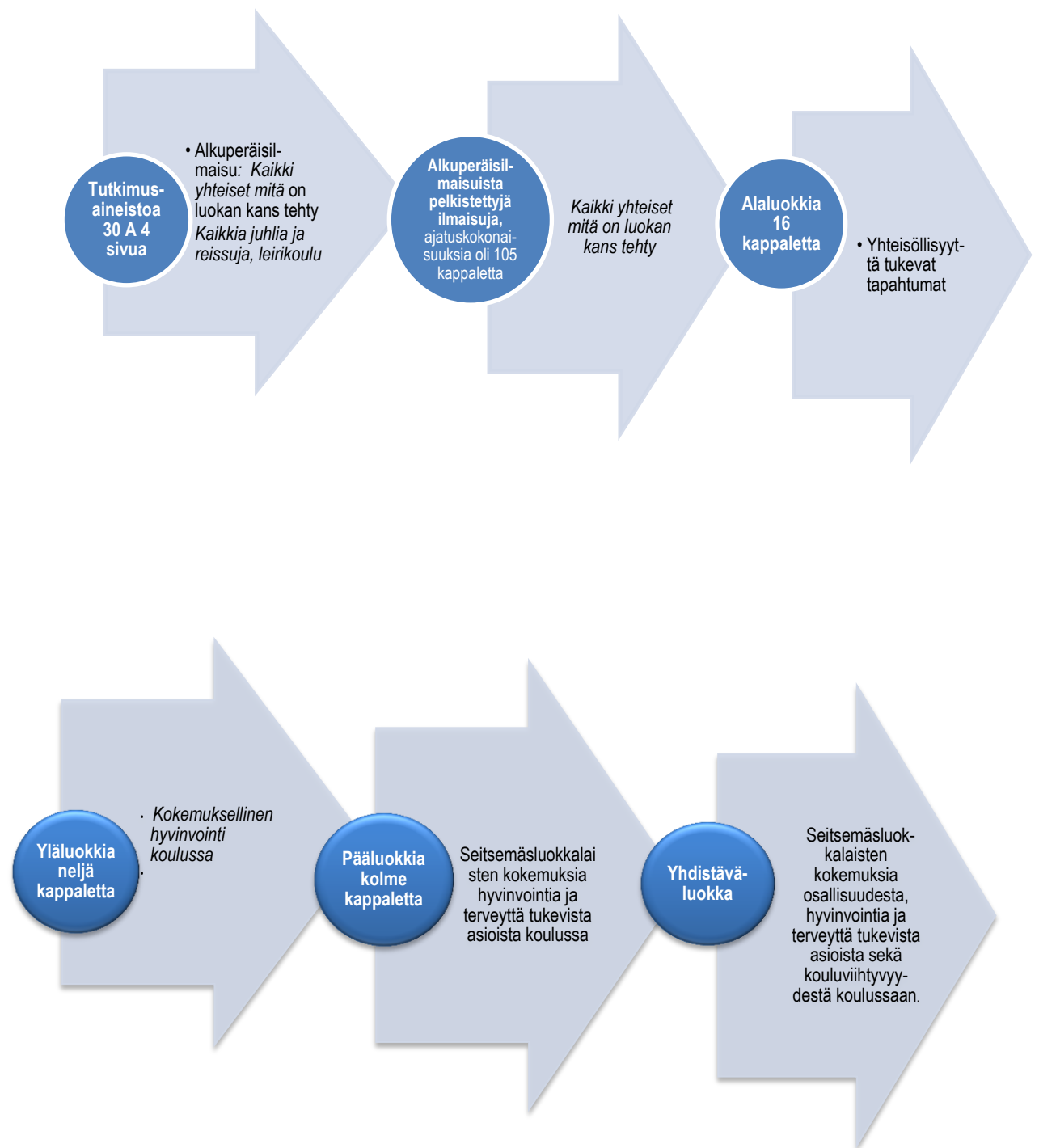
edelleen meille alkoi muodostua pelkistämisen ja ryhmittelyn avulla muodostuneiden luokkien pohjalta yhdistävä luokka. Tuomen & Sarajärven (2004, 115) mukaan aineistolähtöisessä sisällön analyysissä yhdistellään käsitteitä ja näin saadaan lopulta tutkimustehtävään vastaus. Sisällön analyysimme perustui koko aineistonanalyysimatkan ajan aineistomme tulkintaan ja päättelyyn. Koko matkan ajan pyrimme etenemään loogisesti kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Näin päädyimme lopulta kolmesta pääluokasta yhteen yhdistävään luokkaan, jonka avulla saimme vastauksen tutkimustehtäväämme, millaisia kokemuksia nuorella on koulustaan.

Abstrahointimme tuloksena muodostimme tutkimusaineistostamme käsitteen seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta, hyvinvointia ja terveyttä tukevista asioista sekä kouluviihtyvyydestä koulussaan. Tästä käsitteestä muodostui tutkimusaineistomme lopullinen yhdistävä luokka.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston abstrahoinnin tuloksena syntyneestä yhdistävästä luokasta.

YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Osallistuminen koulupäivän suunnitteluun	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta koulussa	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta, hyvinvointia ja terveyttä tukevista asioista sekä kouluviihtyvyydestä koulussaan.
Oppimista parantavat tekijät koulussa		
Kokemuksellinen hyvinvointi	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia hyvinvointia ja terveyttä tukevista asioista koulussa	
Viihtyisät, virikkeellisyyden ja levon mahdollistavat välitunti-tilat sisällä ja ulkona	Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia kouluviihtyvyydestä	

Tutkimustehtävän vastauksellamme pyrimme kuvaamaan nuorten kokemuksia koulustaan mahdollisimman kattavasti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lopuksi tuloksissa kuvataan luokittelujen pohjalta muodostuneet käsitteet ja niiden sisällöt. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 115.)

KUVIO 2. Induktiivisen sisällönanalyysin eteneminen vaihe vaiheelta.

Tutkimuksen tuloksissa kuvataan luokittelujen perusteella muodostuneet yläluokkien käsitteet ja niiden sisällöt alaluokkien kautta. Lopuksi näistä muodostetaan johtopäätöksiä joiden avulla pyritään kuvaamaan, mitkä asiat ovat tutkittavien kannalta

merkityksellisiä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 115.) Tämän tutkimuksen tuloksissa kuvataan nuorten kokemuksia heidän omasta näkökulmastaan, heidän koulustaan.

Tutkimustulostemme yläluokat kuvaavat meidän kehittämistyöhön liittyvällä tutkimuksella saamiemme tutkimustuloksia. Keväällä 2014 saamiemme ja aineiston analyysillä analysoimiamme tutkimustuloksia tarkensimme vielä nuorilta yhteistoimintapajoissa syksyllä 2014. Näin saimme varmuuden siitä, että olimme ymmärtäneet nuorten kokemukset oikein.

Tämän tutkimuksen tulokset ovat muodostuneet sisällön analyysin perusteella. Lopulta muodostimme niistä yhdistävän luokan, joka on seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta, hyvinvointia ja terveyttä tukevista asioista sekä kouluviihtyvyydestä koulussaan.

4.6 Yhteistoimintapajat

Toteutimme yhteistoimintatyöpajoja, jotka olivat tilanteita, joissa yhdessä tutkimukseen osallistuvien nuorten kanssa palasimme uudelleen heidän antamiinsa kokemuksiin tutkimuksen kohteena olevista asioista. Näin refleктоimme nuorten kanssa yhdessä meidän heidän kokemuksistaan tuottamaa kuvausta ja saimme tuloksille täsmennyksiä ja palautetta. Näin saimme myös tutkimustulosten kuvauksiin lisättyä luotettavuutta.

Yhteistoimintapajoissa tulkitsimme ja arvioimme siis nuorten kanssa asioita, jotka olimme koonneet ja tuottaneet tuloksiksi nuorten kokemuksista hyvinvoinnistaan kouluyhteisössä. Mielestämme tulosten yhteistulkinta yhdessä nuorten kanssa yhteistoimintapajoissa oli tarpeellista, sillä näin alkuperäisen aineiston tuottaneet nuoret voivat olla itse mukana tarkastelemassa, arvioimassa ja muokkaamassa sisällönanalyysillä tuotettua kuvausta tutkimustuloksista. Samalla me, tutkimuksen tekijät, varmistuimme, että olimme ymmärtäneet nuorten kokemukset oikein sekä osanneet myös kuvata ne. Nuorten kanssa tapasimme viisi kertaa osallistavien työpajojen merkeissä.

Yhteistoimintapajat toteutettiin viitenä noin 45 minuutin mittaisena pajana. Yhteistoimintapajoissa käytimme osallistavia menetelmiä, kuten learning cafe, aivoriihi, levyraati ja nuorten itsenä kehittämää sekä esittämää flash mobia sekä osallistavaa arviointia. Me kehittävät tutkijat suunnittelimme yhteistoimintapajoille rungon, jota mukailen pajoissa edettiin. Pajat toteutettiin yhteistyössä äidinkielen opettajan kanssa, sillä nuoret saivat käyttää äidinkielen tunteja pajoihin. Pajat tuntisuunnitelmiseen ja toteutukseen löytyvät liitteestä 1.

TAULUKKO 3. Yhteistoimintapajoista ja niiden toteutuksesta

Yhteistulkinta paja	Tavoite/ tarkoitus	Toteutus	Tulos	Ajankohta ja aika
1.	Tutkimustulosten tarkentaminen. Kehitettävän tutkimustuloksen valitseminen	Mukaiilen Learning cafe työskentelyä	Tutkimustulokset hyväksyttiin, lisä ehdotuksia esitettiin. Valittiin aihe jota nuoret haluavat nostaa.	45 min
2.	Ideointi	Brain storm	Nuoret päättivät aiheen jonka haluavat nostaa tutkimuksen tuloksista esille ja johon haluavat vaikuttaa.	45 min
3	Flash mop: in suunnittelu	Kertaus, levyraati, ideointi, harjoittelu	Harjoitella todellisessa paikassa flash mobin ideoinnin	45 min

			pohjalta	
4	Flash mob, välähdys ihmisjoukossa.	Alkuun kannustetaan rohkeuteen. Flash mop koulun ruokalassa	Nuoret ideoivat Flash mopin musiikkeineen ja toteutuksineen	35 min
5.	Arviointi ja videon katsominen nuorten kanssa	Arvioidaan osallistavasti osallistumista ja toteutusta. Kiitokset!	Nuoret antavat palautetta tutkijoille	30 min

4.7 Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin kuvaus

Aloitimme Kouluhyvinvointi -projektin järjestelyt syksyllä 2013 Yhdessä -hankkeena ylemmissä ammattikorkeakouluopinnoissamme. Projektisuunnitelman laadimme koko Yhdessä -hankeryhmämme kanssa syksyllä 2013. Yhdessä -hankkeen nimi muuttui keväällä 2014 Kouluhyvinvointi- hankkeeksi.

Kehittämistyömme vuoksi otimme yhteyttä Kirkonkylän koulun rehtoriin Eero Siika-ahoon ja järjestimme Kaisa Koiviston johdolla palaverin, jossa esittelimme tutkimus- ja kehittämisajatuksiamme Kirkonkylän yhtenäiskoulun molemmille rehtoreille, Siika-aholle ja Ojalalle sekä Santamäen koulun rehtorille, Rautakoskelle. Palaveri pidettiin 6.2.2014 Santamäen koululla. Kaikki rehtorit näkivät hyvinvointiprojektin sekä kehittämisaiheemme tarpeelliseksi ja olennaiseksi Kempeleen Kirkonkylän koulun ja Santamäenkoulun kouluhyvinvoinnin kehittämisen kannalta. Tässä palaverissa päätimme lopullisen tutkimusaiheemme, avoimen ryhmähaastattelun, koulukävelyn. Koulukävelyn tarkoituksena oli kävellä oppilaiden kanssa koulun tiloissa samalla kun avoimin kysymyksin haastatteleimme heitä. Kävelemisen tarkoituksena oli osallistaa ja

vapauttaa haastattelutilannetta ja saada täten nuorten kokemukset kuuluville. Tutkimussuunnitelman laadimme maaliskuussa 2014.

Suoritimme esitutkimuksen, minkä tarkoituksena oli testata avoimien kysymystemme toimivuutta käytännön tasolla. Esitutkimuksemme toteutimme Kempeleen Ylikylän koululla 10.4.2014. Esitutkimus sujui joustavasti etukäteen valmistelemiemme avoimien kysymysten sekä spontaanisti tutkimustilanteessa tehtyjen tarkentavien kysymysten puitteissa. Esitutkimuksen päätteeksi pyysimme tutkimukseen osallistuvilta kirjallista palautetta tutkimus tilanteesta ja avoimista kysymyksistämme. Osallistujat olivat tyytyväisiä eivätkä ehdottaneet parannusehdotuksia. Jokainen esitutkimukseen osallistunut nuori olisi ollut valmis osallistumaan tutkimustapahtumaan uudelleen. Esitutkimuksen perusteella emme tehneet muutoksia avoimiin ryhmähaastattelu kysymyksiimme.

Tutkimuksemme varsinainen aineiston keruu tapahtui 12.5.14. Tutkimukseen osallistuivat Kirkonkylän yhtenäiskoulun yksi seitsemäs luokka. Kaikki osallistuneet olivat 13- 14 -vuotiaita. Osallistuminen tutkimukseemme oli vapaaehtoista. Luokassa oli 21 oppilasta, joista yksi ei halunnut osallistua tutkimukseen ja yksi jätti lupalapun palauttamatta, niinpä opettaja teki hänen kohdallaan päätöksen olla osallistumatta tutkimukseen. Osallistuvia nuoria oli lopulta yhteensä 19.

Opettaja jakoi luokan meille valmiiksi kolmeen ryhmään. Jokaisessa ryhmässä oli sekä tyttöjä että poikia. Ryhmät jakoutuivat siten, että kahdessa ryhmässä oli kuusi osallistujaa ja yhdessä seitsemän. Haimme ensimmäisen ryhmän luokasta sovitusti lukiolta, sillä oppilaiden tunti oli yläkoulun sijaa lukion tiloissa. Kaikki haastattelut tapahtuivat äidinkielen kaksoistunnin aikana.

Esittelimme tutkittaville vielä kerran itsemme lukion ruokasalin aulassa luokkatilan ulkopuolella. Lisäksi esittelimme tutkimuksemme, kerroimme tutkimuksen säännöt ja nauhurin käytössä olosta sekä kannustimme tutkittavia kertomaan ensimmäisen mieleen tulleen mielipiteensä rohkeasti. Nauhoitimme tutkimuksemme kahdella nauhurilla, nauhoituslaitteella sekä matkapuhelimen nauhoitus ohjelmalla. Toinen tutkijoista hoiti nauhoituksen kokonaan, tällä pyrimme välttämään liian huomion kiinnittymistä nauhoittamiseen.

Tutkimustilanteen alkuun pyysimme tutkittavia näyttämään meille jonkin paikan koulusta, jossa on hyvä olla ja joka on viihtyisä. Tällä pyrimme vapauttamaan ilmapiirin tutkimuksen aikana mahdollisimman rennoksi. Kuvasimme kameralla nuo tutkittavien näyttämät paikat. Kaksi ryhmää näytti koulun sohvan ja kolmas ryhmä ei keksinyt viihtyisää paikkaa koulustaan. Nämä ryhmät, jotka näyttivät koulustaan viihtyisän paikan, näyttivät kuitenkin eri sohvaryhmät. Toinen sohva sijaitsi niin kutsutulla viidensien luokkien alueella ja toinen yläkoulun pääaulassa.

KUVA 2. Oppilaiden näyttämät viihtyisät paikat Kirkonkylän yhtenäiskoululla

Koulun viihtyisien paikkojen jälkeen siirryimme koulun yhteydessä olevaan kirjastoon pyöreän pöydän ääreen. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen valitsimme tutkimuksen toteutuspaikaksi koulun yhteydessä sijaitsevan kirjaston, sillä koulun käytävät olivat tutkimuksemme tekohetkellä erittäin ahtaat ja meluisat, joten tutkittavien mielipiteitä oli erittäin vaikea kuulla. Näin koulukävely muuttui olosuhteiden sanelemana pyöreänpöydän ympärillä tapahtuvaksi avoimeksi ryhmähaastatteluksi.

Kirjastossa tutkittavat valitsivat pöydän äärestä mieluisat istumapaikat. Jokaisessa ryhmässä tytöt istuivat tyttöjen viereen ja pojat poikien. Asetimme nauhurit keskelle pyöreää pöytää, tutkimusteknisistä syistä. Kukaan tutkittavista ei tuntunut kiinnostavan nauhureihin minkäänlaista huomiota. Esitimme etukäteen laatimamme tutkimuskysymyksemme rauhallisesti, yksi kysymys kerrallaan. Annoimme tutkittaville aikaa miettiä vastauksiaan. Tarvittaessa esitimme pieniä apukysymyksiä.

Avoin ryhmähaastattelumme eteni jokaisen ryhmän kohdalla suunnitellusti siten, että aluksi keskustelimme avoimien kysymysten avulla, mitä hyvää koulussa jo on. Tämän jälkeen keskustelimme mikä voisi olla vielä paremmin Kirkonkylän yhtenäiskoulussa, jotta koulussa viihdyttäisiin ja koulu tukisi oppilaan terveyttä, hyvinvointia, oppimista ja kaikilla olisi siellä hyvä olla.

Ryhmät olivat keskenään hyvin erilaisia. Ensimmäisessä ryhmässä vastausinnokkuutta oli runsaasti. Toinen ryhmä oli luonteeltaan hyvin hiljainen, kun taas kolmas ryhmä oli alkuun varovainen, mutta innostui loppua kohden enemmän. Jokainen ryhmä vastasi jokaiseen kysymykseen. Ryhmissä vaikutti olevan aina yksi tai kaksi rohkeampaa puhujaa ja saman verran myötäilijöitä, jotka nyökyttivät päätään hyväksyvästi sekä yksi tai kaksi ujompaa, jotka eivät juuri kysymyksiimme reagoineet. Keskimmaisessä ryhmässä saimme ujoimmat tytöt innostumaan puhumaan, kun esitimme heille kysymyksen henkilökohtaisesti. On tavallista, että ryhmässä saattaa olla yksi tai kaksi henkilöä, jotka rohkenevat puhumaan muita enemmän. Usein tilanne tasaantuu haastattelijan pyytäessä myös muilta, vähemmän osallistuvilta kommentteja. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 63.)

Haastatteluihin käytimme ryhmästä riippuen aikaa 22–26 minuuttia. Yhteensä aikaa tutkimustilanteeseen meni 1h 40 min pienine taukoineen. Tunnelma haastatteluissa pysyi koko ajan hyväksyvänä ja avoimena. Ketään nuorta ei pakotettu vastaamaan, vaan jokainen sai vastata tai olla vastaamatta omien toiveidensa mukaan. Muita ryhmäläisiä ja heidän vastauksia dominoivia jäseniä emme havainneet yhdessäkään ryhmässä. Kukaan ryhmäläisistä ei suhtautunut toiseen ylimielisesti tai alentavasti. Toisten päälle ei puhuttu, vaan kaikki saivat puhua rauhassa loppuun asti niin halutessaan.

Kirjasto oli mielestämme erittäin hyvä paikka toteuttaa avoin ryhmähaastattelu, sillä näin saimme minimoitua häiriötekijöitä. Keskimmäisen ryhmän haastattelun aikaan kirjastossa vieraili yksi oppilasryhmä joka saattoi herpaannuttaa joidenkin tiedonantajien keskittymisen hetkeksi.

Päätimme avoimen ryhmähaastattelumme kiittäen haastateltaviamme ja pyytämällä heitä palaamaan luokaan. Pyysimme heitä olemaan puhumatta haastattelun kulusta luokatovereiden kanssa, kunnes kaikki ryhmät olivat haastateltu. Viimeiseksi

sovimme, että viimeistään syksyllä tavataan tutkimustulosten merkeissä, jolloin yhteistoimintapajoissa yhdessä tulkitaan ja edelleen kehitellään meidän kuvaamia tuloksia ja kuinka ne esitetään koulun henkilökunnalle ja vanhemmille.

Tutkimusaineiston nauhoitus ja toteutus onnistui teknisesti erittäin hyvin. Varsinkin siirryttyämme kirjastoon jatkamaan avointa ryhmähaastatteluumme nauhoituksen kuuluvuus parani merkittävästi.

Meidän työnjako sujui aineistonkeruutilanteessa suunnitellusti ja sujuvasti. Toinen meistä vastasi enemmän haastattelun kulusta ja toinen nauhoituksesta teknisesti. Molemmat tutkijat esittivät spontaanisti apukysymyksiä tarvittaessa. Tutkimusaineiston keruutilanteessa koulun käytävien meluisuus yllätti meidät tutkijat, sillä käytävillä oli mahdoton saada osallistujien vastauksista selvää. Onneksi meillä oli varasuunnitelma kirjastosta olemassa ja saatoimme turvautua nopeasti tähän vaihtoehtoon.

Koimme avoimen ryhmähaastattelun mielekkääksi ja antoisaksi menetelmäksi haastatella nuoria. Tästä aineistonkeruutapahtumasta opimme, että haastattelutilanne tulee olla hyvin suunniteltu ja siihen tulee varata riittävästi aikaa. Myös kysymysten tulee olla laadittu siten, että ne ovat nuorille ymmärrettävää kieltä.

Kesällä 2014 analysoimme avoimella ryhmähaastattelulla keräämämme tutkimusaineistomme sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysistä ja sen vaiheista sekä tuloksista tarkempi kuvaus löytyy kappaleessa neljä kehittämistyön tutkimuksellinen toiminta.

Jatkoimme elokuussa 2014 tutkimuksellista kehittämistyötämme palaverissa hyvinvointihankkeeseen kuuluvien yamk- opiskelijoiden, yhteistyötahojen sekä Kaisa Koiviston kesken. Palaverissa kävimme läpi kaikkien hankkeeseen osallistujien tutkimus- tai kehittämisvaiheet, sekä alustavia tutkimustuloksia. Kaikilla, niin yamk- kuin amk-opiskelijoilla työt olivat edenneet suunnitellusti. Lisäksi sovimme palaverissa, että järjestämme seminaaripäivän marraskuun loppupuolella Kirkonkylän yhtenäiskoululla. Seminaarissa kaikki hyvinvointi-hankkeeseen osallistujat esittelevät opinnäytetöitään, kukin siinä vaiheessa missä on tuolloin menossa. Päätimme myös, että pyrimme järjestämään seminaarin yhdessä vanhempaintoimikunnan kanssa. Tämän

vuoksi sovimme seuraavaksi tapaamisajaksi 16.10.2014. Tällöin tapaamme Santamäen vanhempaintoimikunnan edustajia heidän kokouksessaan ja suunnittelemme yhdessä heidän kanssaan seminaaritapahtumaa.

Santamäen Vanhempaintoimikunnan kokouksessa 16.10.14 kerroimme vanhempaintoimikunnan edustajille hyvinvointihankkeestamme ja kahdesta hankkeeseen liittyvästä kehittämistehtävästä sekä niiden tutkimustuloksista. Vanhempaintoimikunta katsoi hankkeeseemme liittyvän seminaarin tärkeäksi ja antoi luvan käyttää nimeään seminaaripäivän kutsussa. Päätimme myös seminaaripäivän, joka oli 20.11.14.

Kehittämistyöhömme yhtenä osana oli olla mukaan organisoimassa seminaaripäivää Kirkonkylän yhtenäiskoululle. Koska, itse työskentelemme tällä koululla, iso osa järjestämisvastuusta kohdistui meihin. Laadimme yhteistyökumppaneidemme kanssa kutsun (LIITE 4), joka lähetettiin Wilman kautta. Lisäksi laadimme esitysaikataulun ja – paikat seminaarissa esiintyville. Saadaksemme seminaarille näkyvyyttä ja opinnäytetyömme tuloksia esille, annoimme muun koululla tai sähköpostitse tapahtuneen markkinoinnin lisäksi myös haastattelun kehittämistutkimus aiheestamme sekä Hyvinvointi-hankkeestamme paikallislehti Rantalakeuteen (Liite 5.)

Seminaariin 20.11.2014 osallistuivat kaikki Hyvinvointi -hankkeeseen liittyvät opinnäytetyön esittelijät, jotka olivat lupautuneet tulemaan seminaariin esittelemään omia opinnäytetöitä. Kaikkiaan esiintyjä oli seitsemän. Opinnäytetöitä esiteltiin monipuolisesti ja hyvin visuaalisesti. Esityksiä varten olimme varanneet tietotekniikkaan perehtyneen opettajan laittamaan laitteet kuntoon seminaaria varten.

Seminaarista kiinnostuneet vanhemmat ja opettajat kiersivät katselemassa ja kuuntelemassa itseään kiinnostavia teemoja sekä keskustelemassa aiheisiin liittyen. Esittelimme meidän kehittämistyömme videona, jonka olimme itse editoineet. Videon oli koottu yleistä tietoa nuorten osallisuuteen liittyen, kooste yhteistoimintapajoistamme sekä tutkimustuloksemme. Mukana meidän kanssamme oli esittämässä kaksi tutkimukseemme osallistunutta nuorta. Video jää koululle ja koulu voi hyödyntää videota koulun kehittämistyössä.

Esityksemme kirvoitti vilkasta keskustelua niin oppilaissa, opettajissa, kuin vanhemmissakin. Paikalla olleet oppilaat kokivat osallisuuden lisäämisen koulussa hyvin tarpeelliseksi. Myös opettajat olivat kiinnostuneita ottamaan oppilaita mukaan osallisten. Vanhemmat puolestaan olivat hyvin innostuneita jopa herkistyneitäkin tavastamme ottaa nuoret mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Seminaarin päätteeksi luovutimme videomme koulun käyttöön rehtori Jukka Ojalalle.

5 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla nuorten kokemuksia kouluhyvinvointiin ja -viihtyvyyteen sekä osallisuuteen liittyvistä asioista ja tuottaa niistä kuvailevaa sekä kokemuksellista tietoa. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössämme muodostui aineiston analysoinnin perusteella kolme pääluokkaa, jotka olivat; seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa, seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta koulussa ja seitsemäsluokkalaisten kokemuksia kouluviihtyvyydestä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa kehittämisen tueksi koulun henkilökunnalle ja vanhemmille siitä, miten nuoret kokevat koulussa. Tuotettua tietoa voidaan käyttää hyödyksi esimerkiksi kouluhyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisäämisessä, opintosuunnitelman rakentamisessa. Yhteistoimintapajoja voidaan käyttää myös jatkossa kouluyhteisössä keinona osallistaa oppilaita osallistumaan kouluyhteisönsä kehittämiseen.

Tutkimustuloksiksi muodostui kolme pääluokkaa, joita olivat seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa, seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta koulussa ja seitsemäsluokkalaisten kokemuksia kouluviihtyvyydestä. Seuraavassa kuvaamme näitä pääluokkia ja niiden alaluokkia hieman tarkemmin.

5.1 Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista tekijöistä koulussa.

Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukeviksi asioiksi muodostui viisi alaluokkaa, joita olivat yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat, reilu ilmapiiri, ulkoviikintunti, ruokailu ja välipala sekä koululiikunta.

Nuoret kuvasivat tässä kehittämistyön tutkimuksellisessa osiossa terveyttä ja hyvinvointia lisääviksi tekijöiksi koulussa, yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat. Nuoret pitivät myös reilua ilmapiiriä merkittävänä hyvinvointia lisäävänä tekijänä koulussa.

Terveyttä ja hyvinvointia tukee nuorten mukaan koulussa myös ruokailu ja välipala. Koululiikunnan ja välitunnin nuoret katsoivat myös lisäävän terveyttä ja hyvinvointia koulussa.

Yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat

Nuorten toive koulun yhteisöllisyyttä tukevista tapahtumista nousi tutkimuksessamme voimakkaasti esille. Nuoret toivoivat yhteistä toimintaa niin oman luokan kuin koko koulunkin kesken. Yhteistoimintapajassa yhteisöllisyyttä tukevien tapahtumien merkitys terveyttä ja hyvinvointia lisäävinä asioina koulussa vahvistui. Nuorten mielestä koulun erilaiset teemapäivät, luokan tai koko koulun yhteiset reissut ja koulun juhlat sekä luokan kanssa tehdyt tapahtumat lisäsivät hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi nuoret nostivat esille yhteisöllisyyttä kuvaaviksi tapahtumiksi koulun osallistumisen valtakunnallisiin tapahtumiin. Tällaisia tapahtumia voisi nuorten mielestä olla erilaiset koulujen väliset kilpailut.

”No jos on ollut jotakin teemapäiviä ne on ollut kivoja.”

”Kaikki yhteiset mitä on luokan kanssa tehty, tapahtumat”

”Kaikkia juhlia ja reissuja, leirikoulu.”

Reilu ilmapiiri

Haastattelussa nuoret kertoivat, että koulun hyvä ilmapiiri tukee terveyttä ja hyvinvointia koulussa. Hyvällä ilmapiirillä nuoret tarkoittivat sitä, että ketään ei kiusata. Nuorten mukaan heidän koulussa on pääosin hyvä ilmapiiri, mutta kiusaamistakin esiintyy. Nuorten mielestä kiusaaminen voi ulkopuolisen silmissä olla lähes huomaamatonta, mutta nuori itse kokee sen kiusaamiseksi. Ulkopuolisella nuoret tässä yhteydessä tarkoittivat koulun aikuisia. Erityisesti vanhempien oppilaiden koettiin kiusaavan pienempiä oppilaita koulussa.

”No täällä on aika hyvä ilmapiiri”

”Nykyään se on ollut aika tavalla huomaamatontakin, että sitä ei välttämättä huomaa enää, vaikka jotakin kiusattaisiinkin. Se saattaa olla sellaista, että se vaikuttaa aivan viattomalta, mutta sitä ei niinku nää. ”

”Varmaan se, että isommat ei kuvittelisi, että niillä on oikeudet ja kiusaisi niitä pienempiä. Eikä sitä koulukiusaamista tapahtuisi niin paljon kuin mitä nyt tapahtuu”

Ulkovälitunti

Nuoret kuvasivat ulkovälitunnin terveyttä ja hyvinvointia tukevaksi tekijäksi koulussa. Ulkovälitunnin sijainti ja pituus kuitenkin aiheutti nuorissa keskustelua. Toiset pitivät nykyistä sijaintia hyvänä, toiset puolestaan toivoivat sen olevan puoliltapäivin, heti ruokailun jälkeen. Toiset toivoivat ulkovälitunnin pituudeksi puolituntia ruokailun jälkeen, kun taas toisille nykyinen ulkovälitunnin pituus kaksikymmentä minuuttia oli riittävä. Nuorten mukaan on hyvä, että edes kerran päivässä täytyy käydä ulkona. Yksiselitteisesti ulkovälitunnin koettiin terveyttä ja hyvinvointia lisääväksi tekijäksi sen vuoksi, että se vähentävän pääkipua, koska ulkona saa raitista ilmaa ja happea.

”Joo, puolituntia. Johonkin puolen päivän jälkeen.”

”Ehkä se ulkovälitunti, kun siinä saa happea ja on pakko mennä ulos. Vaikka se ei välttämättä ole kiva, mutta jos on pää kipeä se auttaa, kun saa raitista ilmaa.”

”Ulkovälitunti on toisaalta, että saa raitista ilmaa edes kerran päivässä”

Ruokailu ja välipala

Nuoret pitivät terveyttä ja hyvinvointia tukevana tekijänä koulussa mahdollisuutta ilmaiseen kouluruokaan. Nuoret toivoivat monipuolisuutta ja vaihtelua ruokalistaan sekä vaihtoehtoja päivän ruokailuun. Monipuolisuudella nuoret tarkoittivat, että ruokalista vaihtelisi enemmän, ettei aina olisi samanlaista ruokaa tarjolla. Vaihtoehdoilla puolestaan nuoret tarkoittivat sitä, että olisi tarjolla monia eri ruokalajeja samana päivänä, joista nuori itse saisi valita mieleisensä. Erityisesti kastikkeisiin toivottiin vaihtoehtoja päivittäin. Myös ruokien selkeä esillepano nousi tärkeäksi asiaksi nuorilla. Kasvikset nuoret toivoivat erikseen muusta ruoasta. Näin jokainen saisi ottaa juuri sellaista kasvista mistä pitää. Toisaalta ruoan koettiin olevan esteettisesti

kiinnostavampi, jos ruoka-aineet eivät ole sekaisin. Nuoret pitivät myös sitä, että voivat halutessaan käydä välipalalla iltapäivisin. Tämä koettiin erityisen tarpeelliseksi silloin, kun koulupäivä kestää neljään saakka tai jos koulussa on liikuntaa kyseisenä päivänä.

”Ainakin monipuolinen ruoka, ettei aina samanlaista. Että löytyy monia vaihtoehtoja.”

”No ainakin ruoissa, kun niitä kasviksia tungetaan siihen niin olisi kasvikset erikseen.”

”Olisi vaikka monia eri ruokalajeja samana päivänä, niin voisi aina valita sieltä sitten mitä ottaa. Jos olisi vaikka jotain kastiketta niin voisi valita kahdesta kumpaa ottaa”.

”No ainakin se, että meillä on ilmainen lämmin ruoka”

”Sitte voi käydä välipalalla, jos on näläkä. Tosi hyvä, että on tullut se vaihtoehto. Moni käy siellä varsinkin jos on pitkä päivä ja on liikuntaa.”

Koululiikunta

Haastattelussa tuli esille myös koululiikunnan merkitys terveyttä ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä koulussa. Erityisen tärkeänä nuoret pitivät koululiikuntaa niille nuorille, jotka ei harrasta liikuntaa vapaa-ajallaan. Nuoret kokivat, että on terveyttä ja hyvinvointia lisäävä, liikkua koulussa edes kerran viikossa täyden liikkumattomuuden sijaan. Nuoret pitivät koululiikuntaa myös koulupäivää virkistävänä ja toisaalta tasapainottavana tekijänä koulupäivässä. Erityisesti nuoret pitivät koululiikuntaa teoreettisen opiskelun hyvänä vastapainona.

”Koululiikunta. Varsinkin ne, jotka ei omalla ajalla urheile tai tälleen. Niin koulussa pitää ainakin.”

”Kaikki ei olisi lukuaineita, että olisi joku sellainen, vaikka köksä, kuvis tai liikunta, joku sellainen tasapainottava.”

5.2 Seitsemäsluokkalaisten oppilaiden kokemuksia osallisuudesta koulussa

Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia osallisuudesta kuvasi neljä alaluokkaa, joita olivat osallistuminen koulupäivän suunnitteluun, osallistuminen opetukseen, opettajan valmiudet sekä oma vastuu oppimisesta.

Nuoret kuvasivat tässä kehittämistyöhön liittyvässä tutkimuksessa mahdollisuuden osallistua koulun toimintaan heille merkittäväksi asiaksi. Erityisesti nuoret halusivat osallistua ja vaikuttaa koulupäivän suunnitteluun. Nuoret haluavat vaikuttaa koulupäivän pituuteen, koulupäivän alkamis- ja loppumisaikoihin sekä lukujärjestyksen suunnitteluun. Myös kokeet peräkkäisinä päivinä koettiin rankoiksi ja tähän nuoret haluaisivat vaikuttaa. Lisäksi nuoret esittivät toiveita toiminnallisuuden lisäämiseen opetuksessa. Erilaiset opetustavat, kuten ryhmätyöt, itse tekeminen ja keskustelu sekä käytännön esimerkit tunnilla lisäävät opetuksen mielekkyyttä nuorten mielestä. Myös opettajan valmiuksia opetukseen nuoret pitivät tärkeänä. Opettajan valmiuksilla nuoret tarkoittivat opettajan taitoa kohdata nuori, esittää asioita kiinnostavasti sekä opettajan taitoa vaihdella opettamistapoja. Nuoret toivat esille myös oman vastuunsa oppimisesta. He kokivat, että omalla mielenkiinnolla on vaikutusta siihen, miten tunnilla oppii.

Osallistuminen koulupäivän suunnitteluun

Nuoret toivoivat, että saisivat vaikuttaa lukujärjestyksen suunnitteluun. Erityisesti nuoret halusivat vaikuttaa liikuntatuntien paikkaan lukujärjestyksessä. Matematiikan tuntia perjantain viimeisenä tuntina liikuntatuntien jälkeen nuoret pitivät erityisen rankkana ja matematiikan oppimisen kannalta merkityksettömältä. Matematiikan oppimisen kannalta nuoret pitivät hyvänä ajankohtana tuntia koulupäivän keskellä. Nuoret kokivat, että lukuaineita tasapainottavana tekijänä lukujärjestyksessä voisi olla joka päivä jokin toiminnallinen aine, kuten kotitalous, liikunta tai kuvaamataito. Koulupäivien alkamis- ja loppumisaika herätti nuorissa vilkasta keskustelua. Osa nuorista toivoi koulupäivän alkavan klo 10, kun taas osa piti tärkeänä, että koulupäivä loppuisi aikaisemmin. Joka tapauksessa nuoret haluaisivat vaikuttaa enemmän koulupäivien pituuteen. Haastattelussa tuli myös selvästi ilmi, että nuoret toivoivat, ettei

kokeita olisi peräkkäisinä päivinä. Nuoret pitivät viikkoja jolloin on kokeita peräkkäisinä päivinä erityisen rankkoina, koska nuoren mukaan heidän elämässä on muutakin kuin koulua, kuten harrastuksia ja lisäksi nuoret kokivat, että myös läksyille pitäisi jäädä aikaa.

”Nyt meillä on niiku sillä lailla, että meillä on liikuntatuntien jälkeen kahdesta kolmeen perjantaina, koko viikon jälkeen matematiikkaa. Sitten ei enää jaksu keskittyä. Se menee vähän niinku hukkaan se tunti.”

”No mää toivoisin, että matikan tunnit olisivat mielellään keskellä päivää, koska jos ne on silloin ihan alussa klo 8 tai myöhään 14–15 niin ei jaksu keskittyä kunnolla ja niin sitte on väsynyt.”

”No silleen vaikka, että olisi viisi tuntia koulua. Kaikki ei olisi lukuaineita, että olisi joku sellainen, vaikka köksä, kuvis tai liikunta, joku sellainen tasapainottava.”

”Ettei koulu alkaisi maanantaina kahdeksalta ja perjantaina koulu loppuisi aikaisin”

”Että koulu alkaisi useammin yhdeksältä tai kymmeneltä.”

”Ei olisi peräkkäisinä päivinä kokeita. Meillä saattaa olla maanantaina, tiistaina, keskiviikkona ja vielä torstainakin koe. Ei ehdi lukea yhtään niihin ja vielä harrastukset päälle niin ei ole oikeasti yhtään aikaa.”

Osallistuminen opetukseen

Tutkimusaineistosta nousi esille, että nuoret toivovat lisää mahdollisuuksia osallistua opetukseen. Osallistumisena pidettiin ennen kaikkea keskustelua tunnilla, monipuolisia ryhmätöitä sekä itse tekemistä. Nuoret mainitsivat myös tietokoneella esitelmien tekemisen mahdollisuudeksi osallistua oppitunteihin. Nuoret toivoivat, että opetuksessa huomioidaan se, ettei istuttaisi koko aikaa. Liika istuminen nuorten mukaan puuduttaa ja väsyttää, mikä puolestaan vähentää nuoren keskittymistä opetukseen. Lisäksi nuoret toivoivat vaihtelevuutta opetusympäristöön, kuten käynnit opetettavan aiheen tiimoilta luokan tai koulun ulkopuolella. Tällaisina nuoret mainitsivat esimerkiksi opintomatkan museoon.

”Ja sitte, että antaa niinku puhumallakin kysyä ja näin, että käydään myös suullisesti sitä asiaa, että voidaan keskustella siitä, sekin on hyvä.”

”Ryhmätöitä saisi olla enemmänkin”

”Nii ja sitte tavallaan koittaa ite. Joillakin tunneilla, missä tavallaan pitäisi oppia tekemään, vaikka jossain fysiikassa, niin saisi koittaa enemmän niitä asioita eri tyyleillä, että sitä ei opi pelkästään vaan kirjasta.”

”No ei ainakaan istuttaisi koko aikaa, ku aina puutuu. Päivän jälkeen on ihan väsynyt, kun on koko ajan istunut.”

”No sekin, että oppimisympäristö vaihtelisi. Tehtäisiin opintomatkoja johonkin, että käytäis jossaki muualla paikkakunnalla. Jotain asiaa käytännössä, vaikka biologiassa tai vastaavassa käytäisiin kaupungissa jossain museossa. Vaikka joku eläinmuseo siitä saattaisi olla hyötyäkin, jos opiskelee vaikka biologiaa just.”

Opettajan valmiudet

Nuoret toivat ilmi oppimista tukevana asiana opettajan valmiudet opettamiseen. Nuoret pitivät tärkeänä opettajan rentoa asennetta nuoria kohtaan. Nuoret kokivat, että rento opettaja on hyvä opettaja. Myös opettajan selkeä opettamistyyli sekä opettajan valmiudet opettaa erilaisilla opettamistavoilla lisää nuoren mukaan heidän oppimistaan. Nuoret eivät eritelleet kuitenkaan mitä opettamistapoja he opettajalta toivoivat, mutta he pitivät tärkeänä opettajan taitoa opettaa asiat niin mielenkiintoisesti, että nuori jaksaa keskittyä. Nuoret kokivat, että mielenkiintoinen opetus pitää luokan myös hiljaisena, sillä tällöin jaksaa kuunnella paremmin. Hiljainen luokka taas puolestaan nuorten mukaan lisää mahdollisuutta oppia paremmin. Nuoret nostivat esille myös käytännön esimerkkien merkityksen opetuksessa oppimista parantavana seikkana. Nuorten mukaan käytännön esimerkit havainnollistavat opetettavaa asiaa ja tekevät kuuntelemisesta ja oppimisesta mielenkiintoisempaa ja paremmin mieleen jäävää.

”Opettajat on ainakin suurelta osin aika rentoja. Osaa opettaa hyvin.”

”Olisi enemmän opettamistapoja, kun kaikki ei esimerkiksi opi kirjoittamalla muistiinpanoja.”

”Siitä, ettei vaikka oo luokassa hirvee hälinä ja jos se kertoo jotakin asiaa, joka monia kiinnostaa, niin silloin ei puhu, vaan keskittyy.”

”Opettaja selittää asian, näyttää esimerkkejä ja saahaan ite kokeilla esimerkkien mukaan vaikka jotain lausetyyppejä.”

Oma vastuu oppimisesta

Nuoret pitivät omaa vastuuta oppimisestaan tärkeänä tekijänä oppimisessa. Omalla vastuulla nuoret tarkoittivat omaa positiivista asennetta ja mielenkiintoa opetettavaa asiaa kohtaan. Nuoret kokivat, että sillä on merkitystä, kuinka he itse suhtautuvat opetettavaan asiaan. Nuoret kokivat, että jos he pitävät opetettavasta aineesta, oppiminen helpottuu. Oppimisen helppous ja vaivattomuus opetettavaa ainetta kohtaan puolestaan herätti nuoreissa tunteen, että hän pitää tästä aineesta.

”Joo ja sitte onko ite kiinnostunut siitä asiasta mitä opetetaan.”

”No ainakin köksässä. No kun mä tykkään siitä.”

”Köksä, englantia, liikunta. No kun ne ovat helppoa mulle”

5.3 Seitsemäsluokkalaisten kokemuksia kouluviihtyvyydestä

Seitsemäsluokkalaisten kokemuksista kouluviihtyvyydestä muodostui neljä kouluviihtyvyyttä kuvaavaa alaluokkaa, joita olivat toiminnallinen välituntialue, mahdollisuus istumiseen välitunnilla, koulun värimaailma, meluttomuus ja mahdollisuus rauhoittua sekä sopiva lämpötila.

Tässä kehittämistyöhön liittyvässä tutkimuksessa nuoret toivoivat yksiselitteisesti, että koulun fyysistä viihtyisyyttä lisättäisiin. Viihtyisyyttä voisi nuorten mielestä lisätä parantamalla toiminnallisuutta välitunnilla, esimerkiksi erilaisten lautojen tai pallojen avulla. Nuoret pitivät myös mahdollisuutta istumiseen välitunnilla erityisen tärkeänä. He toivoivat lisää vaihtelevuutta koulun värimaailmaan. Myös meluttomuus ja mahdollisuus rauhoittumiseen olivat nuorille tärkeä seikka koulun viihtyvyyden lisäämisessä. Lisäksi sopiva huonelämpötila parantaisi nuorten mukaan viihtyisyyttä koulussa.

Toiminnallinen välituntialue

Haastattelussa nuoret toivat paljon ajatuksia siitä, kuinka he haluaisivat viettää välitunnin. Nuoret toivoivat toiminnallisuutta välitunneille, joka nuorten mukaan tarkoittaa, että välitunti tarjoaa mielekästä tekemistä ja toimintaa. Nuoret toivoivat sisälle esimerkiksi ehyitä ja toimivia lautapelejä, biljardia ja ulos mahdollisuutta pelata esimerkiksi jalkapalloa. Nuoret kokivat koulun nykyisen välituntialueen tylsänä, jossa ei ole mitään tekemistä, jolloin tämä nuorten mukaan johtaa siihen, että kaikki ovat omilla kännyköillään välitunnin ajan.

”Ja tuolla välituntipihalla voisi olla jotakin tekemistä. Siellä ei ole oikeasti yhtään mitään. Siellä on vain asfalttia.”

”Sitte tuo pingispöytä olisi muuten hyvä, mutta se on rikkinäinen eikä sitä voi oikein pelata”

Mahdollisuus istumiseen välitunnilla

Nuoret toivoivat lisää erilaisia istuimia, kuten sohvia ja penkkejä, välitunti ja oleskelu tiloihin. Nuoret toivoivat istuimia sisälle käytäville ja luokkien eteen sekä aulatiloihin. Myös ulos välituntipihalle toivottiin penkkejä, jossa välituntia voisi viettää istuen. Nuoret kokivat, että istuimet mahdollistaisivat lepäämisen koulupäivän aikana tai toisivat mahdollisuuden rauhassa istua ja jutella kaverin kanssa.

”Ainakin tulisi enemmän penkkejä tuonne käytäville, joutuu istumaan lattialla seinien vieressä ja luokkien edessä”

”Paljon ainakin sohvia ja penkkejä missä voi istua”

Koulun värimaailma

Nuorten mukaan värit lisäävät kouluviihtyvyyttä. Erityisesti nuoret toivovat pirteitä ja piristäviä värejä koululle viihtyisyyttä lisäämään. Nuoret eivät kuitenkaan eritelleet mitä pirteät värit ovat. Nykyisen koulun nuoret kokivat harmaaksi ja tylsäksi. Nuoret toivat myös esille, että he haluaisivat itse osallistua koulun värimaailman suunnitteluun ja toteuttamiseen.

”Olisi niinku enemmän värejä, että tulisi pirteämmälle tuulelle, että ei olisi aivan harmaata. ”

”No jotakin sellaista, että värejä enemmän kun on harmaa tää koulu ja aika ankea.”

”Itse suunnitella”, tutkija kysyy haluaisiko muutkin, nuoret vastaavat, joo kyllä!”

Meluttomuus ja mahdollisuus rauhoittumiseen

Nuoret toivoivat kouluun vähemmän melua sekä mahdollisuutta rauhoittumiseen meluttomassa ympäristössä. Erityisesti nuoret pitivät pienempien oppilaiden äänestä olemista käytävillä häiritseväenä ja koulun melutasoa lisäävänä tekijänä. Melun koettiin tuovan levottomuutta koulupäivään. Nuoret kokivat, että esimerkiksi välitunnilla melu häiritsee keskustelua kaverin kanssa. Rauhoittumiseen koulupäivän aikana nuoret toivoivat rauhallisia ja meluttomia paikkoja, jossa voisi istua ja jutella kaverin kanssa tai vain rauhassa levätä.

”No ainakin se, että ei olisi aina hirveä melu käytävillä, että olisi kohtuu hiljaista. Että voisi silleen jutella, ei tarvitsisi huutaa toiselle.

”No sitten sellaisia rauhallisia oleskelutiloja, missä voisi vain olla. Täällä saattaa nyt käytävillä olla aika ahdasta, kun kaikki istuu lattialla. Usein sohvista saattaa tulla hirveä kina, että kuka sinne pääsee istumaan”

Sopiva lämpötila

Nuoret esittivät, että koulun viihtyisyyttä lisää sopiva ja tasaisen huonelämpötila. Sitä mikä olisi sopiva lämpötila, nuoret eivät eritelleet, mutta lämpötilan tasaisuutta nuoret korostivat voimakkaasti. Nuoret kokivat, että joissakin koulun luokissa on liian kylmä ja toisissa puolestaan liian kuuma, tämä teki nuorten mukaan olon koulussa epämukavaksi ja sopivan pukeutumisen kouluun vaikeaksi.

”Olisi vähän lämpimämpi, jos on vaikka T-paita ja menee jonnekin luokkaan ja on hirveen kylmä.

”Sekin, että täällä on joskus aika kylmä. Niin palelee, vaikka on tarpeeksi vaatteita. ”

”Toisessa luokassa on lämmin, mutta sitten kun taas meet toiseen luokkaan tulee hirveen kylmä. Käytävilläkin saattaa olla kylmä”

6 POHDINTA

Tässä kappaleessa pohdimme tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä muodostamiemme ja kuvaamiemme tuloksia aikaisempien tutkimusten ja kirjallisuuden valossa. Tarkastelemme tuloksia muodostamiemme pääluokkien kautta. Lisäksi pohdimme tutkimuksen eettisyyttä sekä sen luotettavuutta. Lopuksi vielä kerromme merkittävimmiksi kokemiimme oppimiskokemuksia tämän tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin aikana.

6.1 Tutkimustulosten vertailua aikaisempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen

Saadut tutkimustuloksemme mukailivat suurelta osin aikaisempien tutkimusten tuloksia. Esimerkiksi meidän tutkimuksessa tuli esille, että nuoret näkevät koulun laajemmin kuin pelkkänä opinahjona. Myös Piispasen (2008, 115) mukaan koulu on nuoren tärkeä elinympäristö ja siksi siinä tulee huomioida nuoren perustarpeet hyvin, jotta koulussa jaksaa opiskella innokkaasti ja huolettomasti.

Lisäksi nuorten terveyttä ja hyvinvointia koulu tukee tutkimuksemme mukaan laajasti. Tulostemme mukaan nuorten hyvinvointia ja terveyttä koulussa lisää seuraavat asiat, kuten yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat, reilu ilmapiiri, välitunti, ruokailu ja välipala sekä koululiikunta. Meidän tutkimuksen kanssa samansuuntaisia tuloksia on saanut Lapsiasiainvaltuutetun toimiston tutkimukset, joita lapsiasiainvaltuutettu Maria Kaisa Aula on koonnut artikkeliinsa. Artikkelin mukaan koulussa tehdään lasten ja nuorten kannalta ajateltuna paljon muutakin, kuin opitaan uusia tietoja ja taitoja. Koulussa muun muassa syödään, ulkoillaan ja pelataan, toimitaan ryhmässä sekä joskus ihan vaan viihdytään. (Lapsiasiainvaltuutettu 2012, viitattu 20.9.14.) Myös Piispasen (2008, 115) väitöskirjan tutkimusvastauksissa kouluviihtymisen perusasioina olivat inhimilliset ja perustarpeiden tyydyttämiseen pohjautuvat asiat, kuten ruokailu sekä muut terveyttä, hyvinvointia ja jaksamista edistävät tekijät. Yksi tällainen tekijä on muun muassa kokemus osallisuudesta koulussa, sillä yksilön osallisuus on keskeinen hyvinvointia ja

terveyttä tukeva tekijä. Jämsen (2014, 54–56) mukaan koettu osallisuus vaikuttaa yksilön terveyteen pelkästään myönteisesti. Muukkonen (2014, 20) kuvaa myös Mortonin ym.(2012) todenneen, että erityisesti nuorella kokemukset osallisuudesta vaikuttavat positiivisesti nuoren koettuun terveydentilaan sekä kokemuksiin koulusta.

6.2 Seitsemäsluokkalaisten nuorten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista asioista koulussa

Kehittämistyöhön liittyvässä tutkimuksessamme tuli esille, että yhteisöllisyyttä ja viihtymistä koulussa lisää vaihtelevat mukavat yhteiset hetket. Mukavat hetket koulussa liittyvät tutkimustietomme mukaan nuorilla yhteisiin tapahtumiin, kuten esimerkiksi koulun juhliin sekä leirikouluun. Myös lapsiasiavaltuutetun toimiston tutkimusten mukaan lapset toivovat mukavia tapahtumia ja vaihtelua koulun arkeen. (Lapsiasiainvaltuutettu 2012, viitattu 20.9.14.)

Tämän tutkimus- ja kehittämistehtävän tuloksissa tuli esille, että nuoret kokevat yhteisöllisyyttä lisäävien tapahtumien lisäävän hyvinvointia koulussa. Yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia nuorten mukaan ovat erilaiset koko koulun tapahtumat, kuten juhlat ja retket. Lisäksi nuorten mukaan yhteisöllisyyttä lisäsivät luokan keskinäiset tapahtumat, kuten luokkaretket ja erilaisiin kilpailuihin osallistuminen yhdessä oman luokan kanssa. Yhteisölliset tapahtumat koulussa antavat vastapainoa koulun arkeen, lisäksi niissä saa mahdollisuuden tutustua koulun yhteisöön omaa luokkaa laajemmin. Yhteisten tapahtumien avulla nuoret saavat mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja näin mahdollisuuden saada toisistaan ystäviä (Muukkonen ym. 2014, 25). Myös Poikolainen (2014, 15) viittaa Korkeamäen ja Ellosen (2010) todenneen, että koulu on yksi merkittävimmistä sosiaalisten suhteiden rakentamisareenoista. Kaverisuhteet sekä tunne, että kuuluu johonkin ryhmään, taas puolestaan ovat yksi tärkeimmistä hyvinvointia tuovista tekijöistä nuoren elämässä.

Koulun yhteisöllisillä tapahtumilla on yhteisöllisyyden lisäämisen lisäksi myös tärkeä merkitys koulun toiminnassa (Lahtinen-Leinonen 2009, 166.). Haringin (2002, 81)

mukaan yhteisvoimin toteutetut kampanjat tai projektit, jonkin tärkeän asian ympärillä, auttavat nuoria huomaamaan heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutensa myös käytännössä, toiminnan tasolla. Nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen on koko yhteiskuntaan ja sen hyvään tulevaisuuteen vaikuttava asia (Lahtinen-Leinonen 2009, 166.). Myös Raatikainen (2014, 53) kuvaa Cancell'in (2012) todenneen, että yhtenä koulun keskeisimmistä tavoitteista on ohjata nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen opettamalla ja ohjaamalla nuoria ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteensä. Rohkea ja avoin mielipiteen imaisu puolestaan vaatii toteutuakseen oppilaiden tasavertaisen osallisuuden sekä luottamuksellisen ilmapiirin koulussa.

Tutkimuksessamme tuli esille, että reilu ilmapiiri tukee nuoren terveyttä ja hyvinvointia sekä koulussa viihtymistä. Koulun ihmissuhteita nuoret toivat esille muun muassa seuraavalla tavalla. Nuoret toivat tutkimuksessamme esille, että opettajan tulisi olla rento ja hauska. Nuoret toivat myös esille, että koulun reilu ilmapiiri on heille tärkeää. Reiludella nuoret tarkoittivat, että isommat eivät kiusaa pienempiä oppilaita ja muutenkin piilossa tapahtuva kiusaaminen jäisi pois. Poikolainen (2014, 18) esittää myös, että nuorille on tärkeää tulla kohdelluksi ystävällisesti ja oikeudenmukaisesti aikuisten ja muiden nuorien taholta. Erityisen merkittävää nuorille on, että nuoret itse kohtelevat toisiaan ystävällisesti. Ystävällisesti ja oikeudenmukaisesti kohdelluksi tuleminen lisää merkittävästi nuoren positiivista hyvinvointia, joka perustuu vahvuuksiin, joita tarvitaan kun elämä tuo eteen ikäviä asioita tai tapahtumia. Positiivista hyvinvointia tukee kaikkein eniten arkielämä, jossa aikuiset turvaavat nuorelle turvallisen kasvuympäristön. Myös Muukkonen ym. (2013, 21) esittävät, että aikuisen jokapäiväisessä toiminnassa kannustaminen, kuunteleminen ja sekä tukeminen lisää nuoren kokemusta hyväksytyksi tulemisesta ja se lisää nuoren hyvinvointia sekä edistää nuoren terveyttä.

Koulun reilua ilmapiiriä tutkimuksemme nuorten mukaan heikentää piilossa aikuisten katseilta tapahtuva kiusaaminen. Nuoret kuvasivat, että kiusaaminen on usein aika huomaamatonta, eikä kiusaamista voi aina selvästi havaita. Kiusaamista on kuvattu aikaisemmin sekä psyykkiseksi että fyysiseksi kiusaamiseksi. Psyykinen kiusaaminen tapahtuu usein aikuisen katseilta piilossa ja se on ulkoisesti huomaamatonta. Psyykinen kiusaaminen on erityisesti nimittelyä, sosiaalista eristämistä eli sitä, ettei oteta mukaan yhteiseen toimintaan. (Poikolaisen 2014, 15.) Tuonoson (2008, 4) mukaan

oppilaat kaipaavat enemmän puuttumista kiusaamiseen sekä parempaa sääntöjen valvontaa. Paremmen sääntöjen valvonnan lisäksi kouluviihtyvyyttä voidaan parantaa erityisesti koulun ilmapiiriin panostamisella. Koulun ilmapiiriin voidaan vaikuttaa esimerkiksi luomalla koulu, jossa kiusaamista ei hyväksytä missään muodossa ja jossa kaikki koulun yhteisöön kuuluvat tuntevat itsensä hyväksytyksi. Koulun ilmapiiriä empaattisemmaksi kehittämällä myös oppilaiden empatiakyky vahvistuu. Koulun empaattisuutta voidaan kehittää esimerkiksi sillä, että opettajien ja koulun oppilaiden työtoveruutta lisätään. Tätä voidaan lisätä kunnioittamalla ja kuuntelemalla kaikkia kouluyhteisön jäseniä. Näin aikuiset osoittavat arvostavansa nuorta, mikä puolestaan tukee oppilaan itsetunnon kehitystä ja lisää nuoren kouluviihtyvyyttä. Koulussa viihtyminen vaikuttaa oleellisesti nuoren itsetunnon kehittymiseen ja näin sillä on vahva rooli nuorten hyvinvoinnin lisääjänä. (Lahtinen-Leinonen 2009, 169–170.)

Tutkimuksessamme nuoret pitivät terveyttä ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä koulussa mahdollisuutta ruokailuun ja välipalaan. Nuoret olivat tyytyväisiä ilmaiseen kouluruokailu mahdollisuuteen, mutta he toivoivat monipuolisuutta koulun ruokalistaan. Myös ”Asiaa aikuisille” – raportissa erityisen tärkeiksi lasten ja nuorten vastauksissa nousi ilmainen kouluruoka. Toisaalta kouluruoka sai osakseen myös kritiikkiä. Parantamishdotuksissa lapset ja nuoret toivoivat maukkaampaa, terveellisempää ja monipuolisempaa ruokaa. (Tuononen 2008, 20–21).

Tässä kehittämis- ja tutkimustyössä ilmeni, että nuorilla on näkemystä kouluruokailuun liittyen ja siihen, kuinka sitä voisi hyödyntää paremmin. Nuoret muun muassa toivoivat monipuolisempaa ruokalistaa ja enemmän vaihtoehtoja päivän ruokiin. Lapsiasiainvaltuutettu Maria Kaisa Aulan mukaan hyvä kouluruoka on yleisesti nuorille hyvin tärkeä hyvinvoinnin osa ja siksi on selvää, että kouluruoka myös puhuttaa. Tämän vuoksi kouluruokailun kehittämisessä nuorten säännöllisen palautteen kerääminen sekä yhteistyö kotien kanssa olisivat erityisen hyödyllistä. Myös Harinen & Halme (2012, 72) tuovat esille johtopäätöksissään, että nuoret olisi tärkeä ottaa mukaan kouluruoan kehittämiseen. Aikuiset voisivat ottaa yhä enemmän nuorten mielipiteet huomioon esimerkiksi koulun ruokalistan suunnittelussa. (Tuononen 2008, 20–21).

Koululiikuntaa nuoret pitivät tarkkanäköisesti tärkeänä erityisesti niille nuorille, jotka eivät harrastaneet liikuntaa omaehtoisesti vapaa-ajallaan. Nuoret näkivät koululiikunnan

tärkeänä asiana nuorten terveyttä ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä. Fyysinen kunto on merkittävä tekijä ihmisen toimintakyvyssä ja tutkimusten mukaan liikunnan tiedetään edistävän terveyttä. Mutta sekä käytäntö, että tutkimukset ovat osoittaneet, että erityisesti nuorten kestävyyskunto on heikkenemässä. Tämä saattaa johtua siitä, että niin kutsuttu arkiliikunta on jäämässä vähemmälle ja elämästä on tulossa passiivisempaa. Tämä on johtanut siihen, että harrastuneisuudella on yhä voimakkaampi merkitys nuorten fyysisen kunnan ylläpitämisessä. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan halua tai kykene harrastaa liikuntaa vapaa-ajallaan. Tämän vuoksi koululiikunnalla on merkittävä merkitys nuorten kunnan kohottajana ja mielenkiinnon lisääjänä liikkumista kohtaan. (Huotari 2012 71, 72) Parantamisehdotuksia koulun liikuntaan tai sen mielenkiinnon lisäämiseen eivät nuoret tässä tutkimuksessamme esittäneet.

6.3 Seitsemäsluokkalaisten oppilaiden kokemuksia osallisuudesta koulussa

Tutkimuksemme tulosten mukaan nuoret halusivat osallistua koulupäivän suunnitteluun ja opetukseen. Nuoret halusivat muun muassa vaikuttaa lukujärjestyksen suunnitteluun, sillä nuoret toivat ilmi myös huoltaan omasta oppimisesta, mikäli matematiikan tunti on perjantaina viimeisenä tuntina liikuntatuntien jälkeen. Nuorten mukaan opetettavat asiat eivät tällöin jää enää mieleen. Lukujärjestyksen lisäksi nuoret toivoisivat, että saisivat vaikuttaa koulun viihtyisyyteen sekä oppituntien sisältöön.

Suomessa oppilaat saavat vaikuttaa koulun toimintaan lähinnä enimmäkseen tukioppilastoiminnan kautta, joka on ollut toiminnassa vuodesta 1972 lähtien (Lahtinen-Leinonen 2009, 167). Tukioppilastoiminnalla vaikuttamisen lisäksi oppilaiden mahdollisuudet olla koulussaan aktiivisia osallisia ja vaikuttaa esimerkiksi opetussuunnitelmaan sisältyvissä asioissa ovat vähäiset ja nuoret kokevat tullessa vaiennetuiksi sellaisissa koulun asioissa, joilla olisi merkitystä heidän omaan opiskeluun. Kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa opetussuunnitelmaan olisi yksi keino ja hyvä suunta kohti parempaa kouluviihtyvyyttä. (Harinen & Halme 2012, 67). Myös lapsiasiainvaltuutettu Maria Kaisa Aula (2012, viitattu 20.10.14) mukaan lapsilla ja nuorilla on näkemyksiä opetusmenetelmien monipuolistamisesta. Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula toteaa artikkelissaan ”*Turvallisessa koulussa lapset tulevat nähdyiksi*

ja kuulluiksi”, että mitä paremmin lasten ja nuorten kokemusta hyödynnetään koulun kehittämässä, sitä paremmin lapset ja nuoret koulussa voivat. Turvallisessa koulussa lapset tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi lapsina ja nuorina, eivät vain oppilaina.

Tutkimuksemme mukaan oppilaat toivovat, että heidän toiveitaan otettaisiin huomioon oppitunnin suunnittelussa. Erityisesti nuoret toivoivat, että oppitunnit olisivat vaihtelevia ja niissä saisi osallistua keskustelemalla opetettavasta aiheesta. Huusko & Haapala (2002, 87–88) viittaavat Korpiseen (1996), jonka mukaan terveen itsetunnon vahvistamisen näkökulmasta koulussa tarvitaan oppimis- ja opetuskäytäntöjen kehittämistä enemmän oppilaskeskeisyyteen, aktiivisuuteen, elämänläheisyyteen päin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että oppilaiden tulisi saada osallistua entistä enemmän opetuksen ja oppimisen suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajan kanssa. Myös professori Korkeamäki toi sanomalehti Kalevan haastattelussa esille koulumaailman muutoksen tarpeen, jotta se tukisi entistä paremmin tämän päivän nuoren kouluviihtyvyyttä ja oppimista. Korkeamäen mukaan koulun pitäisi enemmän kuunnella, mikä oppilaita kiinnostaa, tällöin koulusta ja siellä oppimisesta saataisiin entistä enemmän nuoria kiinnostava ja oppimaan motivoiva paikka. (Myllykoski 2014, viitattu 5.11.2014.)

Tutkimuksemme tuloksissa myös nousi esille, että nuoret kokivat oppimisen kannalta itse tekemisen tärkeänä. Nuoret halusivat kokeilla asioita itse, sillä se nuorten mukaan paransi opetettavan asian ymmärtämistä. Piispanen (2008, 168) sai tutkimuksessaan samankaltaisia tuloksia. Hänen tutkimuksessaan oppilaat viittasivat vastauksissaan hyvin monesti itse tekemiseen sekä kokeelliseen oppimiseen, mikä kuvastaa toiminnallisen opetuksen tärkeyttä oppimisen tukena. Antikaisen (2002, 21) mukaan oppiminen ”tekemällä”, ”käyttämällä” ja ”vuorovaikutuksessa oppiminen” (learnig by doing, learning by usin, learngin by interacting) mielletään sellaisiksi nykyajan oppimisprosesseiksi, joiden avulla saadaan parhaat opetuksen ja oppimisen toimintamallit tulevaisuuden haasteisiin.

Tutkimuksemme tulosten mukaan monipuolisia ryhmätöitä saisi koulussa olla enemmän. Nuoret kokivat, että ryhmätöillä oppitunteihin ja koulupäivään saadaan mukavasti vaihtelua. Erityisesti nuoret toivoivat omatoimisesti tiedon etsimistä tietokoneelta. Piispanen (2008, 168) tutkimuksessa toive yhteistoiminnallisuuteen ja

tutkivaan oppimiseen tuli myös esille. Piispasen tutkimukseen osallistuvien oppilaiden piirroksista ilmeni, että oppilaat pitivät opiskelusta, joka tapahtuu siten, että työpöydät oli aseteltu ryhmiin ja oppilaiden käyttöön oli varattu luokissa paljon tietokoneita.

Nuoret toivat tutkimustuloksissa esille myös, että oppimisympäristön vaihtelu olisi tärkeä oppimista lisäävä tekijä. Nuoret pitivät tärkeänä, että luokasta poistuttaisiin välillä esimerkiksi kirjastoon tai museoon. Piispasen (2008, 19) väitöskirjassa perinteisen luokkahuoneen sijaan koko koulun mieltäminen oppimistilana näkyi siis myös tutkimustuloksissamme. Piispasen tutkimuksessa (2008, 168) opetusympäristön vaihtelevuus ja viihtyisyys tuli esille muun muassa opettavan aiheen konkreettisena tutkimisena kirjastossa, lukunurkkauksessa tai vaikka koulun sohvilla. Myös professori Riitta-Liisa Korkeamäki esittää sanomalehti Kalevan haastattelussa, että saman opetuksen voisi tehdä muutenkin kuin luokassa istuen. Sen voisi tehdä hauskesti, luovasti ja vaikka kokonaan poissa luokkahuoneesta. Hauskan oppiminen ei Korkeamäen mukaan tule rajoittua luokkahuoneeseen. Koulun seinien pitää antaa tilaa sille, että mennään muihinkin oppimisympäristöihin. Lukemaan voi mennä vaikka urheilukentälle. (Myllykoski 2014, viitattu 5.11.2014.)

Tutkimuksessamme ilmeni, että nuoret pitivät opettajan valmiuksia opetukseen tärkeänä tekijänä oppimisen tukemisessa. Nuorille on tutkimuksen mukaan tärkeää, että opettaja opettaa selkeällä opetustyyllillä ja hänellä on valmiuksia opettaa eri opettamistavoilla. Lisäksi nuoret pitivät tärkeänä sitä, että opettaja opettaa asiat niin mielenkiintoisesti, että oppilaat jaksavat keskittyä. Nuoret nostivat myös käytännön esimerkkien merkityksen oppimista parantavana seikkana. Myös Janhusen (2013, 61, 62, 97) väitöskirjassa oppilaiden kirjoituksissa tuli esille, että opettaja on tärkeässä asemassa oppimisen ja koulussa viihtymisen suhteen. Opettajien olisi osattava opettavien asioiden sisällöt hyvin sekä esittää oppimissisällöt selkeällä, vaihtelevalla ja mielenkiintoisella tavalla. Oppilaat kirjoittivat hänen tutkimuksessaan, että vaihtelevien ja mielenkiintoisten opetustapojen ja -menetelmien lisäävän oppimisintoa ja tekevän opiskeltavasta asiasta mielekkäämmän ja hauskemman oppia. Professori Korkeamäki tuo haastattelussaan esille erään vaihtelua tuovan opetustavan. Hän ehdottaa sanomalehti Kalevan haastattelussa, että vanhemmat oppilaat voisivat opettaa nuorempia esimerkiksi teknologiassa, joka on tämän päivän nuorten vahvuusalue.

Näin sekä vanhemmat, että nuoremmat oppilaat saisivat vaihtelua opetukseen ja koulupäiväänsä. (Myllymäki 2014, viitattu 5.11.2014).

Tutkimuksessamme nuoret kuvasivat myös, että hyvän opettajan tunnistaa siitä, että luokassa ei ole hälinää, kun opettaja opettaa. Hyvän opettajan opetuksessa nuoret ovat hiljaa ja keskittyvät opetettavaan asiaan. Myös Janhusen (2013, 61, 62, 97) väitöskirjassa tuli esille, että oppilaiden mielestä hyvä opettaja saa olla tiukka järjestyksenpitäjä ja hänen tulee huolehtia työrauhan säilymisestä, samalla opettajan on oltava mukava ja nuorta kohtaan ymmärtäväinen. Tutkimuksessamme nuoret toivoivat opettajalta rentoa asennetta nuoria kohtaan. Nuoret arvostavat toverillisia ja luontevia suhteista opettajiin sekä mahdollisuutta keskustella opettajan kanssa (Muukkonen ym. 2013, 27).

6.4 Seitsemäsluokkalaisten oppilaiden kokemuksia kouluviihtyvyydestä

Koulun viihtyisien, virikkeellisuuden ja levon mahdollistavien tilojen merkitys nuorille on meidän tutkimuksen tulosten mukaan erittäin suuri. Erityisesti nuoret toivoivat virikkeellisyyttä välitunneille ja väriä koulun maailmaan sekä levon mahdollistavia paikkoja. Piispanen (2008, 117.) viittaa Lodgeniin (2007,152), jonka tutkimuksessa on tullut myös ilmi, että nuoret kiinnittävät erittäin paljon huomiota fyysiseen ympäristöönsä. Hänen mukaansa fyysisen ympäristön suunnittelua tulisi korostaa, jotta se tukisi mahdollisimman hyvin koulussa viihtymistä ja hyvää oppimista.

Maarika Piispasen väitöskirjassa ”hyvä oppimisympäristö” (2008) koulun oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvään oppimisympäristöön liittämien käsitysten joukossa saattoi erottaa selkeitä tutkimusryhmien välisiä painotuseroja. Oppimisympäristön hyvyys määrittyi opettajille eteenkin pedagogisista lähtökohdista. Vanhempien kriteereissä puolestaan painottuivat sosiaaliset ja psykologiset puolet, kun taas lasten hyvän koulun määrittelyssä eniten painottui koulun fyysinen ympäristö. Oppilaat painottivat hyvän oppimisympäristön olevan esteettisesti viihtyisiä ja monipuolinen,

missä jokaisen oppilaan olisi hyvä olla, oppia ja kasvaa omalla tavallaan kiireettömässä ilmapiirissä. Edellä mainittujen näkökulmien erilaisuuden ymmärtäminen auttaa ymmärtämään, miten erilaisia asioita koulun aikuiset sekä lasten vanhemmat painottavat oppimisympäristön hyvydessä ja koulun viihtyisyyden lisäämisessä, kuin itse koulun oppilaat. (Piispanen, 2008, 167, 174.)

Tässä tutkimuksessa nuoret toivat esille monenlaisia toiveita koulun fyysisestä ympäristöstä ja sen parantamisesta terveyttä, hyvinvointia ja oppimista sekä viihtyisyyttä tukevaksi. Anne Konun (2002, 44) kehittämässä koulun hyvinvointimallissa koulun hyvä fyysinen ympäristö pitää sisällään muun muassa seuraavia aineettomia asioita, kuten työympäristön viihtyisyys, meluttomuus, ilmanvaihto, lämpötila, tasapainoinen lukujärjestys, sopivat ryhmäkoot. Meidän tutkimuksessa nuoret toivat esille esimerkiksi toiveen koulun meluttomuudesta ja mahdollisuuden rauhoittumiseen välitunnilla. Nuoret toivat esille, että heidän koulussaan erityisesti pienemmät oppilaat aiheuttavat lisämelua juoksentelemalla samoilla käytävillä isompien kanssa. Lisäksi nuoret toivat esille, että liian iso ryhmäkoko aiheuttaa hälinää ja melua oppitunnilla, niinpä sopivan pieni ryhmäkoko on nuorille myös tärkeää. Sopivaa ryhmäkoko nuoret eivät kuitenkaan tutkimuksessamme tarkemmin määritelleet.

Kouluviihtyvyyden parantamiseksi tutkimuksemme nuoret toivoivat enemmän vaikuttamismahdollisuuksia koulun viihtyvyyden suhteen. Erityisesti värit ja istuimet koulussa olivat nuorille tärkeitä. Myös Harinen & Halme (2012, 72) suosittelevat tutkimuksensa perusteella, että kouluympäristön suunnittelussa, rakentamisessa sekä tilojen kohentamisessa otetaan huomioon lasten ja nuorten toiveet, jotka yleensä ovat arkisia ja toteuttamiskelpoisia. Kouluympäristö ei ole vain riittävää materiaa, vaan myös esteettiset arvot luovat osaltaan hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Piispanen (2008, 116) tutkimuksen useissa vastauksissa konkretisoituivat yksittäiset sisustukselliset asiat tai välineet, joita hankkimalla tai toteuttamalla koulusta tulisi viihtyisämpi. Sohvat, verhot, tapetit, taulut, värit ja valaistus ymmärrettiin asioina, jotka toisivat kouluun enemmän viihtyisyyttä.

Tutkimuksemme tuloksissa tulee esille nuorten toive, että koulun värimaailmassa olisi enemmän vaihtelevuutta harmaiden seinien sijaan. Myös houkuttelevia istuinpaikkoja nuoret toivoivat lisää ympäri koulua, mutta erityisesti luokkatilojen läheisyyteen. Janhusen (2013, 67–69) tutkimuksen mukaan oppilaat uskoivat viihtyisien ja esteettisesti miellyttävien koulutilojen ja koulujen ympäristöjen lisäävän opiskeluintoa ja yleistä koulunkäynnin mielekkyyttä. Oppilaiden mukaan viihtyisät koulutilat vaikuttavat positiivisesti mielenlaatuun ja olemukseen. Hyvällä mielellä oppiminenkin onnistuu paremmin, mielekkäämmin ja tehokkaammin.

Lapsiasiainvaltuutetun toimiston kartoittamien tutkimusten tulosten mukaan nuorten hyvä koulu on viihtyisästi sisustettu, siisti, värikäs sekä terve sisäilmaltaan. (Lapsiasiainvaltuutettu 2012, viitattu 20.11.2014) Sisäilman terveys ei varsinaisesti tullut esille meidän tutkimuksessa, mutta nuoret toivoivat kouluun tasaisempaa lämpötilaa, sillä nykyisin toisissa luokissa on kylmä ja toisissa taas nuorten mukaan liian kuuma. Tutkimuksessamme nuoret kokivat sopivan lämpötilan lisäävän koulun viihtyisyyttä sekä heidän omaa hyvinvointiaan. Tutkimuksessamme nuoret pitivät sopivaa huonelämpötilaa myös tärkeänä tekijänä kouluviihtyvyyden lisääjänä. Nuorten mukaan viihtyvyyttä vähentää se, että välillä palelee ja välillä taas on kuuma. Nuoret kokivat tämän myös pukeutumiseen liittyväksi pulmaksi. Työsuojeluhallinto on asettanut työturvallisuuslain 33 § perustuen suosituksia sopivasta työskentelylämpötilasta, jonka mukaan työskentelytilassa tulee olla tilaan sopiva ilmanvaihto. Lisäksi Suomen rakentamismääräyskokoelman kohdassa 2.2 lämpöolot on määritelty siten, että lämpötilan työskentelytilassa, eli koululuokassa tulisi olla lämmityskautena 21 °C ja kesäkautena 23 °C. (Työsuojeluhallinto, viitattu 5.11.2014.)

Tässä tutkimuksessa nuoret toivat myös esille, että he toivoisivat laatua välitunnin viettoon. Lisäksi he esittivät toiveen välitunnin paremmasta sijainnista koulupäivän aikana. Nuoret toivoivat pitemmän välitunnin sijaitsevan puolenpäivän aikaan. Myös Poikolaisen (2014, 15) esittää artikkelissaan, että välitunti on merkittävä asia koulupäivän rytmittämisessä. Välitunnin pituudella on myös väliä, sillä hänen tutkimuksessaan nousi ilmi, että välitunnin toivottaisiin olevan pikkuisen pitempi.

Tässä tutkimuksessa nuoret toivovat toiminnallisuutta välitunnille niin sisälle kuin uloskin. Toiminnallisuutta välitunnille toivottiin erityisesti erilaisten lautapeliin ja

pihapelien muodossa. Nuoret kokevat välituntipihan olevan tällä hetkellä tylsä, jossa ei ole tekemistä. Nuorten mukaan aika välitunnilla kuluu siten, että kaikki ovat omalla kännykällä. Myös ”Asiaa aikuisille” – raportissa on tutkimuksen avulla tultu samansuuntaisiin johtopäätöksiin. Raportin mukaan yläkoululaisten toiveissa nousivat esiin välituntikäytäntöjen ja pihan kehittäminen virikkeellisemmäksi ja viihtyisimmäksi. Raportin mukaan nuoret kokivat, että piha on pelkistetty vailla toimintamahdollisuuksia. (Tuononen 2008, 22.)

Myös Piispanen (2008, 135) toteaa väitöskirjassaan, että välituntialueeseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota koulussa. Sen tulisi mahdollistaa nuorille turvallinen kasvuympäristö, jossa voi toteuttaa ikäkaudelle kuuluvia asioita. Piispanen tutkimuksessa meidän tutkimuksen tavoin pihasta toivottiin aluetta, missä olisi tarpeeksi välineitä liikunnalliseen toimintaan välitunnilla. Toiminnallisuuden lisäksi tutkimustuloksissamme nousi vahvasti esille nuorten toive mahdollisuus istumiseen välitunnilla ulkona sekä tuntia odottaessa sisällä. Nuoret toivoisivat, että voisivat istua yhdessä juttelemassa. Istuinten vähäisyys aiheuttaa nuorten mielestä kilpailua, kuka ehtii ensin istumaan. Tämä taas puolestaan aiheuttaa nuorten mukaan erimielisyyksiä nuorten kesken. Yläkoululaiset toivoivat välitunnille riittävästi penkkejä myös Tuonoson (2008, 22) tutkimuksissa.

Lisäksi lapsiasiainvaltuutetun toimiston kartoittaman tutkimuksen mukaan yksi nuorten hyvän koulun ominaisuus on mahdollisuus vaikuttaa koulun arjen asioihin: tiloihin, välituntitoimintaan ja ruokailuun. Lapset ja nuoret haluavat, että heille tärkeät pienet ”tuunaukset” koulun tiloihin tai pihatoimintaan otettaisiin huomioon. Pääosin lasten ja nuorten ehdottamat tilojen ja pihan kohennukset ovat pieniä asioita, jotka tekevät koulusta rakennuksena enemmän nuorten näköisen, kodikkaan ja yhteisöllisyyttä tukevan kuin ankean tai virastomaisen (Lapsiasiainvaltuutettu 2012, 20.11.2014) Viihtyisyyden ja kodikkuuden luominen ei aina vaadi suuria toimenpiteitä, vaan pienilläkin muutoksilla voidaan elävöittää oppimisympäristöä. Koulun ollessa tekijöidensä näköinen, siellä varmasti viihdytään ja siitä halutaan pitää hyvää huolta. Kouluviihtyvyyden suunnittelussa tulisi ulkopuolisten suunnittelijoiden lisäksi huomioida siten myös tilan käyttäjien osallistaminen suunnitteluun ja toteutukseen. (Piispanen 2008, 16–17)

Lapsiasiainvaltuutettu Maria Kaisa Aulan (2012, viitattu 20.10.2014.) mukaan yleisesti lasten ja nuorten toiveet ja kehot keskittyivät eri kyselyissä koulun tiloihin ja pihaan, koulun hengähdyshetkiin eli välitunteihin ja ruokailuun, koulun ihmissuhteisiin ja ilmapiiriin sekä lasten ja nuorten omiin vaikutusmahdollisuuksiin koulun arjessa. Myös meidän tutkimuksessa tulokset ovat hyvin samansuuntaiset.

6.5 Kehittämistyön tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida uskottavuuden, vahvistettavuuden, reflektiivisyyden ja siirrettävyyden kriteereillä. Uskottavuus osoitetaan esimerkiksi sillä, että osoitetaan tutkimustulosten vastaavan tutkimukseen osallistuneiden käsityksiä tutkimuskohteesta. Tämä voidaan osoittaa esimerkiksi sillä, että tutkijat keskustelevat tutkimustuloksista tutkimukseen osallistujien kanssa tutkimuksen eri vaiheissa. (Kylmä & Juvakka 2007, 127–128.) Tässä tutkimustyössä uskottavuutta vahvistettiin ensimmäisessä yhteistoimintapajassa, jossa arvioimme tutkimustuloksiamme yhdessä nuorten kanssa. Tällöin esittelimme tutkimustuloksemme nuorille ja kysyimme sekä suullisesti, että kirjallisesti, että kirjallisesti pitäväkö tulokset heidän mielestä paikkaansa. Saimme nuorilta yhdenmukaisen vastauksen, että olimme kuvanneet heitä oikein ja ymmärrettävästi. Saimme myös muutamia lisäehdotuksia koulun yhteisöllisyyden parantamiseen sekä välituntien ja ruokailun parantamiseen. Nämä lisäehdotukset eivät kuitenkaan muuttaneet tutkimustuloksia.

Vahvistettavuus tarkoittaa Kylmän & Juvakan (2007, 129) mukaan sitä, että tutkimustyö on kirjattu tarkasti tutkimusprosessin mukaisesti ja tätä kulkua tulee voida raportissa seurata. Tämän kehittämistyöhön liittyvän tutkimuksen raportissa on pyritty kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tutkimusprosessin kulku aina tutkimusideasta ja -tilanteesta, sisällön analyysin kautta tutkimustuloksiin saakka. Tutkimusraportissamme kuvataan mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti tutkimusprosessi ja siihen liittyvät valinnat, kuten teoreettiset ja metodologiset valinnat. Lisäksi raportissamme kuvataan erityisen tarkasti tutkimuksen olosuhteita ja paikkoja, jossa tutkimus suoritettiin sekä haastattelun käytetty aika ja mahdolliset häiriöt haastattelun aikana. Tutkimuksen raportissa on myös pyritty mahdollisimman tarkasti kuvaamaan tutkimuksen

taustateoria, metodologia sekä kuvaamaan tutkimus- ja haastatteluolosuhteet. (Vilka 2006, 97.) Tutkimukseemme liittyvässä kirjaamisessa meitä on auttanut oma aktiivisuutemme, sillä olemme kirjanneet päiväkirjan tapaan tutkimusprosessin tapahtumat heti niiden toteuttamisen jälkeen. Edellä mainittujen asioiden perusteella voidaan päätellä, että tutkimuksen validiteetti on toteutunut.

Reflektiivisyydellä tarkoitetaan tutkimusten tekijöiden tietoisuutta lähtökohdistaan ja sen vaikutuksista tutkimusaineistoon ja tutkimusprosessiin (Kylmä & Juvakka 2007, 129). Tässä tutkimuksessa tutkimusaineisto saatiin avoimella ryhmähaastattelulla, joka toteutettiin Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoululla yhdelle seitsemännen luokka-asteen ryhmälle. Haastattelussa kysyttiin nuorten kokemuksia heidän koulustaan, ja siitä miten heidän kokemuksensa mukaan koulu tukee heidän oppimistaan, viihtymistään sekä terveyttä ja hyvinvointia. Tutkimuksessa olemme pyrkineet kuvaamaan näitä nuorten kokemuksia mahdollisimman kuvaavasti ja kattavasti. Meillä tutkijoilla on ollut tutkittavaa aihetta kohtaan esiymmärrys, joka on muodostunut meille oman kouluterveydenhoitajan työmme kautta Kirkonkylän yhtenäiskoulussa sekä luetun ja opiskellun teorian tiedon perusteella.

Siirrettävyys puolestaan tarkoittaa Kylmän ja Juvakan (2007, 129) mukaan sitä, että ovatko tutkimuksen tulokset siirrettävissä muihin vastaaviin tilanteisiin. Tässä tutkimuksessa olemme pyrkineet huomioimaan tutkimuksen mahdollisen siirrettävyyden siten, että olemme kuvanneet esimerkiksi tutkimukseen osallistujia, tutkimusympäristöä mahdollisimman tarkasti tutkimusraportissa. Toisaalta tämän kehittämistyöhön liittyvä tutkimus tehtiin Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoululla ja sen tarkoitus on kuvata juuri tämän koulun nuorten kokemuksia koulustaan. Tämän vuoksi tulokset eivät ole suoraan siirrettävissä muihin vastaaviin kouluihin, mutta saadut tutkimustulokset antavat mielestämme kuitenkin näkökulmia pohdittavaksi muissakin kouluissa.

Tutkimuksen tunnuspiirteinä voidaan pitää tutkimuksen sisäistä johdonmukaisuutta. Sisäistä johdonmukaisuutta tässä kehittämistyöhön liittyvässä tutkimuksessa ovat esimerkiksi käytettyjen tutkimusmenetelmien riittävän laaja raportointi ja tulosten mahdollisimman laaja kirjaaminen, joita olemme tässä tutkimuksessa pyrkineet tunnollisesti noudattamaan. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 122–124)

Tähän kehittämistyön ja tutkimustyöhön osallistujat valittiin yhteistyössä koulun rehtorien kanssa. Pyrkimyksenä oli saada kehittämis- ja tutkimustyöhön mukaan mahdollisimman tavallisen koululuokan kokemuksia heidän koulustaan. Tutkimukseen osallistui 19 oppilasta. Tuomi & Sarajärvi (2004, 87) eivät pidä niinkään oleellisena tutkimukseen osallistuneiden määrää, vaan pikemminkin hän kumppaneineen painottaa aineiston tulkinnan syvyyttä tutkimustuloksissa. Lisäksi he toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ilmiötä. Tämän vuoksi on tärkeää, että tutkittavat, joilta tietoa kerätään omaavat kokemusta tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon.

Hirsjärvi (2008, 184) käyttää tutkimuksen teossa termiä laaduntarkkailu. Laadun tarkkailun katsotaan olevan osa tutkimuksen luotettavuutta. Tämä tarkoittaa haastattelututkimuksessa sitä, että tutkimuksen laatua tulisi tarkkailla jokaisessa tutkimuksen vaiheessa tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi. Esimerkiksi aineiston keruun kohdalla laatua voi tarkkailla tekemällä huolellisesti valmistellut avoimet kysymykset. Avoimen ryhmähaastattelumme kysymykset valmistettiin huolella asiaan tarkasti perehtyen. Kysymme tukea kysymyksen asetteluumme myös vertaisryhmältämme sekä ohjaavalta opettajaltamme. Jokaiseen avoimeen kysymykseen, sekä sitä tarkentavaan kysymykseemme saimme mielestämme hyvin tutkimustietoa nuorilta. Joihinkin kysymyksiin kuitenkin nuoret vastasivat laveammin kuin toisiin kysymyksiin.

Lisäksi haastatteluvaiheen laatua voidaan parantaa oleellisesti kiinnittämällä huomiota haastattelijan osaamiseen sekä laitteiden toimivuuteen (Hirsjärvi 2008, 184). Harjoittelimme haastattelu tilannetta tekemällä esitutkimukset Ylikylän yhtenäiskoululla. Tätä ennen kävimme mielikuva harjoitteluina sekä yhdessä puhumalla haastattelutilannetta läpi sekä harjoittelimme useaan otteeseen tallentamisvälineiden käyttöä. Avoin ryhmähaastattelumme tallennettiin kahdella erilaisella tallennusvälineellä. Lisäksi litteroimme tutkimusaineistomme välittömästi haastattelumme jälkeen, mikä Hirsjärven (2008, 184) mukaan parantaa aineiston käsittelyn laatua merkittävästi.

Hyvän tutkimuksen piirre on myös laadukkaiden ja tarkoituksenmukaisten lähteiden käyttö (Tuomi & Sarajärvi 2004, 122–124). Tässä tutkimuksessa tutkimusraportti on

tehty käyttäen vain alkuperäisiä lähteitä koko kirjoitusprosessin ajan. Lisäksi olemme pyrkineet viittaamaan lähteissä Oulun ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti.

6.6 Tutkimuksellisen kehittämistyön eettiset perustelut ja valinnat

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan Hirsjärven (2000, 26) mukaan valintatilanteita, joita tutkija tekee tutkimusprosessin aikana. Näitä valinta tilanteita ovat muun muassa tutkimusaiheen ja tutkimusmenetelmien valinta, tutkimuskysymysten muodostaminen, aineiston hankinta sekä saadun tutkimustiedon tutkimustulosten ja vaikuttavuuden arviointi. Tässä tutkimuksessa olemme pyrkineet vilpittömästi, korkeatasoisesti ja eettisesti puhtaasti tekemään kaikki tutkimustamme koskevat ratkaisut. Lisäksi olemme pyrkineet raportissamme mahdollisimman kattavasti kuvaamaan, kuinka olemme ratkaisuihimme tutkimuksessamme päätyneet.

Tässä tutkimuksessa olemme noudattaneet koko matkan eettisesti hyviä ja korkeatasoisia käytäntöjä. Eettisiin ratkaisuihin kuuluvat esimerkiksi viralliset luvat niin organisaatiolta kuin tutkimukseen osallistujilta itseltään. Suostumus tutkimukseen tulee tiedustella sekä huoltajalta että nuorelta itseltään. Tutkimusluvat on puolestaan heidän mukaansa pyydettävä instituutiolta, jossa tutkimus toteutetaan (Vehkalahti, Rutanen, Långstrom ja Pösö 2010, 14). Ennen tutkimuksen aloittamista pyysimme tutkimusluvat koulun rehtorilta suullisesti. Suullinen tutkimuslupa oli riittävä, sillä tutkimuksellinen kehittämistyömme liittyy koululla meneillään olevaan Hyvinvointi -hankkeeseen. Nuorten huoltajilta sekä nuorilta itseltään pyysimme luvan osallistua tutkimukselliseen kehittämistoimintaan kirjallisesti.

Vehkalahti ym (2010, 15) tuovat esille seikkoja, joita tutkijan tulee pohtia tutkimuksen eettisyyden turvaamiseksi. Näillä tarkoitetaan niitä ratkaisuja, joita tutkijat tekevät tutkimusaihetta valitessaan. Tutkijan on mietittävä: Miksi tutkimukseen ryhdytään? Kenen ehdoilla tutkimusta tehdään? Kenen ääni tutkimuksessa kuuluu?(Hirsjärvi 1997, 27) Valitsimme tutkimuskohteeksemme aiheen, joka oli tärkeä oman työomme kannalta.

Olimme työssämme kouluterveydenhoitajina huomanneet, että nuorten koulussa viihtymistä tulisi parantaa ja heidän mielipiteitään tulisi kuunnella. Lisäksi olimme koulutuksemme myötä hyvin kiinnostuneita osallisuudesta nuorten hyvinvoinnin lisääjänä. Myös yhteiskunnallisesti tutkimusaiheellamme on merkitystä, sillä useat tutkimukset osittavat, että suomalaisten koululaisten koulussa viihtyminen ei ole kovin hyvää. Lisäksi Kempeleen kunnan strategisena yhtenä tavoitteena on lisätä kuntalaisten osallisuutta. Myös Kylmä & Juvakka (2007, 144) tuovat esille niin kutsutun Nybergin säännön, jonka mukaan yhteiskunnallinen ulottuvuus on tutkimuksen tärkeä eettinen tekijä. Katsomme tutkimuksemme yhteiskunnallisen ulottuvuuden toteutuneen edellä mainituilla perusteilla.

Lisäksi myös Kylmä & Juvakka (2007, 144–145) tuovat esille tutkimuksen eettisessä pohdinnassa tutkimuksen sensitiivisyyden. Tällä he tarkoittavat sitä, että tutkimukseen osallistuvien tulee olla suojattuna erilaisilta uhkatekijöiltä koko tutkimusprosessin ajan. Tässä tutkimuksessa nuoret voidaan myös alaikäisyytensä vuoksi luokitella sensitiivisiksi tutkimukseen osallistujiksi. Koska tutkimus kohdistuu sensitiivisiin osallistujiin, tulee heitä suojella erityisesti tutkimuksen kulussa. Tämä huomioimme tässä tutkimuksessa erimerkiksi siten, että tutkittaville ja heidän vanhemmilleen annettiin tarkka perehtynyt tieto siitä mitä tutkimuksen kuluessa tulee tapahtumaan. Tutkimukseen osallistuville ja heidän huoltajilleen tiedotettiin tutkimus- ja kehittämistyön tarkoituksista, tavoitteista sekä sen merkityksestä nuorelle ja koko koululle. Lisäksi tutkimukseen osallistuville ja heidän huoltajille tiedotettiin, missä yhteyksissä tutkimustuloksia ja tutkimusprosessia tullaan käsittelemään. Tiedotteet annettiin kirjallisesti sekä nuorille että huoltajille ja lisäksi vielä suullisesti nuorille. Huoltajille tiedotettiin asiasta kirjallisesti paperilla, sekä sähköisesti Wilmassa. Lisäksi opettajia tiedotettiin nuorten osallistumisesta tutkimukselliseen kehittämistoimintaan. Tutkimukseen ja kehittämiseen osallistuminen oli nuorille täysin vapaaehtoista.

Tutkimustyön prosessissa on pidettävä mielessä tutkittavien suojaaminen koko prosessin ajan (Tuomi & Sarajärvi 2007, 145). Samoilla linjoilla on myös Vilka (2006,58) joka toteaa, että henkilötietolaki, julkisuuslaki ja tutkimusetiikka säätelevät tarkoin, kuinka tutkimustietoa tulee kerätä, käyttää ja säilyttää ja luovuttaa asianmukaisella tavalla. Tässä tutkimuksessa osallistujille painotettiin alusta asti

luottamuksellisuutta. Säilytimme muun muassa tutkimusmateriaalin lukkojen takana, emmekä antaneet kenenkään tutkimuksen kuulumattoman nähdä tuloksia ennen niiden varsinaista julkaisemista. Lisäksi pidimme huolta, ettei tutkittavia voi erottaa tutkimusvastauksista. Missään vaiheessa emme käyttäneet julkisesti tutkittavien nimiä. Lisäksi tutkimusprosessista valokuvat otimme materiaalista, emme nuorista itsestään. Tutkimustulokset hävitimme silppuriin tutkimus- ja kehittämistyön päätyttyä.

Tutkimukseen osallistumisesta ei saa aiheutua haittaa siihen osallistuville (Tuomi & Sarajärvi 2007, 145; Vehkalahti ym 2010, 16). Tämä tutkimus ja siihen liittyvät yhteistoimintapajat toteutettiin koulu päivän aikana äidinkielen tunnilla yhteistyössä äidinkielen opettajien kanssa, tiiviisti heidän opintosuunnitelmaansa liittyen. Näin varmennettiin, ettei osallistujille koitunut ylimääräistä ajallista harmia osallistumisesta.

Hirsjärven (1997, 29) mukaan tutkimuksessa on vältettävä epärehellisyyttä kaikin keinoin sen kaikissa vaiheissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen raportointi tulee olla totuuden mukaista. Lisäksi se tarkoittaa sitä, että toisten tai omia tekstejä ei kopioida viittaamatta hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti lähdeviitteillä. Hyvää tieteellistä käytäntöä ovat muun muassa laadukkaat, monipuoliset ja aidot sekä oikeat lähdeviittaukset (Hakala 2008,87). Olemme pyrkineet käyttämään koko prosessin ajan monipuolisesti alkuperäislähteitä ja viittaamaan niihin oamk:n ohjeiden mukaisesti. Lisäksi olemme kuvanneet koko prosessin tarkasti ja totuudenmukaisesti raportissa.

6.7 Omat oppimiskokemukset tutkimus- ja kehittämistehtävästä

Tutkimus- ja kehittämistehtävässämme harjaannuimme laadullisen tutkimuksen tekemisessä kaikissa tutkimuksen eri vaiheissa. Eriyisen paljon koemme oppineemme avoimesta ryhmähaastattelusta, haastatteluaineiston sisällön analyysistä sekä tulosten tarkastelusta peilattuna olemassa olevaan tutkimustietoon. Myös tutkimuksen laadun ja eettisen pohdinnan koimme hyvin opettavaiseksi pohdinnaksi tutkimuksen teossa.

Avoin ryhmähaastattelu ja tutkimusaineiston analyysin jälkeen toteutetut toimintapajat harjaannuttivat merkittävästi meitä osallistavien menetelmien käytössä. Käytimme meille tuttuja osallistavia menetelmiä nuorten kanssa, kuten aivoriihi, levyraati ja meille hieman uudempia menetelmiä, kuten learning cafe ja flash mob sekä osallistava arviointi. Muokkasimme menetelmiä meidän tarkoituksiimme sopiviksi. Tässä saimme käyttää erityisesti kekseliäisyyttämme ja luovuuttamme hyödyksi. Toimintapajojen toiminta perustui tuntisuunnitelmiin, jotka laadittiin etukäteen tarkasti miettien ennen jokaista tapaamista.

Nuorten kanssa yhteistoimintapajoissa saimme nuorilta varmistusta ja itsellemme kokemusta siitä, että olimme ymmärtäneet oikein ryhmähaastattelun ja aineistoanalyysin perusteella muodostuneet tutkimustulokset. Meidän lisäksi myös nuoret saivat osallisuudesta ja vaikuttamisesta kokemuksia yhteistoimintapajojen avulla, koska nuoret saivat itse päättää miten ja mitkä tulokset esitetään visuaalisessa muodossa. Nuorten kanssa työskentely osallistavien menetelmien avulla oli erittäin opettavaista, mielenkiintoista ja antoisaa. Tämän kokemuksen myötä ymmärsimme erityisesti, että ainoastaan käyttäjälähtöisyyden avulla palvelusta saadaan kohderyhmän tarpeita vastaavaa. Tämä ymmärrys pätee mielestämme erittäin hyvin myös kouluhyvinvoinnin, oppimisen ja terveyden edistämiseen, jota ei mielestämme voi parantaa ilman tietoa oppilaiden omista kokemuksista ja tämän tiedon hyödyntämistä yhdessä kohderyhmän kanssa.

Kehittämistyömme lisäksi olimme mukana hyvinvointihankkeessa yhdessä useiden muiden opiskelijoiden kanssa. Hankkeessa oleminen harjaannutti yhteistyö- ja neuvottelutaitojamme. Se antoi meille lisää kokemusta ohjaustaidoista, sillä ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijana ohjasimme ammattikorkeakouluopiskelijoita. Ohjasimme heitä muun muassa seminaarin järjestämiseen liittyvissä asioissa sekä luimme ja kommentoimme heidän opinnäytetöitään. Ohjaaminen tapahtui sähköisesti sekä kasvotusten palaverissa ja seminaarissa.

Kehittämistyössämme harjaannuimme myös seminaaripäivän organisoimisessa ja järjestämisessä. Seminaarin organisointi opetti meille pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta sekä yhteistyötaitoja. Seminaaria järjestävinä opiskelijoina pidimme yllä yhteyksiä Kirkonkylän yhtenäiskoulun ja Santamäen koulun

henkilökuntaan, vanhempien toimikuntaan, tutkimus- ja kehittämistyöhön osallistuviin nuoriin, nuorten vanhempiin, ohjaavaan opettajaamme, opiskelijakollegoihimme sekä amk -opiskelijoihin. Tämä kaikki yhteydenpito opetti meille organisointi- ja yhteistyö- sekä yhteydenpitotaitoja. Lisäksi harjaannuimme seminaarin mainostamisessa muun muassa laatimalla kutsun seminaariin sekä antamalla haastattelun paikallislehteen.

Koemme, että omat ryhmätyötaitomme ovat myös parantuneet merkittävästi tämän tutkimus- ja kehittämistyön aikana. Olemme jakaneet tämän koko prosessimatkan kahdestaan. Näin olemme saaneet harjaannusta tiiviiseen yhteistyöhön tämän pitkän prosessin aikana. Olemme oppineet kuuntelemaan, joustamaan sekä keskustelemaan. Erityisesti olemme oppineet jakamaan vastuuta ja rajaamaan sitä.

Uutena kokemuksena saimme harjoitusta myös videon editoinnista Pinnacle -editointi ohjelman avulla. Videoon tuli valokuvia ja videon pätkiä nuorten kanssa järjestetystä flash mobista, yhteistoimintapajoista sekä tutkimuksemme tuloksia. Lisäksi videon taustalla soi kaunis musiikki. Koimme videon teon haastavaksi, mutta erittäin opettavaiseksi kokemukseksi.

Tämä tutkimus- ja kehittämistyömme harjaannutti meitä merkittävästi kriittisessä ja monipuolisessa kirjallisuuden hankinnassa. Etsimme lähdekirjallisuutta useista eri tietokannoista, kirjoista, artikkeleista, julkaisuista ja väitöskirjoista sekä netistä. Erityisesti kouluhyvinvointia, terveyden edistämistä ja osallisuutta koskeva kirjallisuus Suomessa ja ulkomailla tuli meille tutuksi. Lisäksi tämä tutkimus- ja kehittämistyö kaikkine sen prosessin osineen antoivat meille runsaasti lisäkokemusta luotettavasta ja laadukkaasta raportin laatimisesta.

Kaiken kaikkiaan tämä tutkivan kehittämistyön matka kaikkine sen mausteineen on ollut meille hyvin merkittävä kokemus. Olemme oppineet, että toista meistä kiinnostaa enemmän tutkimus ja opettaminen ja toista taas enemmän kehittäminen. Näin tämä prosessi on kaikkienensa opettanut meille paljon itsestämme ja samalla tuonut omia urahaaveitamme piirun verran lähemmäksi itseämme.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön perusteella johtopäätöksinä esitämme, että nuorten koulussa viihtymiseen tulee panostaa, sillä samalla lisätään myös nuorten hyvinvointia, terveyttä ja oppimista. Kouluille tulee etsiä ja löytää jokapäiväiseen arkeen nuorten viihtyvyyttä, hyvinvointia ja terveyttä edistäviä sekä oppimista parantavia käytäntöjä. Nuoret kannattaa ottaa mukaan tähän kehittämistyöhön jo suunnitteluvaiheessa, sillä nuorilla on hyviä ajatuksia ja ideoita koulun kehittämiseksi siten, että koulu entistä enemmän edistäisi heidän hyvinvointia, terveyttä ja oppimista.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön perusteella ehdotamme, että Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoululla otettaisiin päivittäiseksi ja arkiseksi tavaksi nuorten osallistaminen koulun toimintaan. Osallistamista voisi tapahtua esimerkiksi siten, että nuoret saisivat vaikuttaa oppituntien sisältöön ja menetelmiin. Nuoria kannattaa erityisen aktiivisesti kuunnella myös siitä, mikä edistää heidän oppimistaan. Nuoria voisi myös ottaa mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan koulunsa viihtyisyyttä sekä kouluruokailua. Lisäksi ehdotamme, että koululla voisi järjestää kilpailuja tai yhdessä ideointia välitunti-viihtyvyyttä parantavista tekijöistä. Muun muassa tällaisilla nuorten osallistamisen keinoilla saadaan lisättyä nuorten tässä tutkimuksessa toivomaa kouluhyvinvointia edistävää yhteisöllisyyttä.

Jatkotutkimusaiheena ehdotamme, että tekemämme tutkimus toistettaisiin siten, että nuorilta kysyttäisiin heidän itsensä laatimia kysymyksiä. Näitä kysymyksiä voisi laatia tutkimus- ja kehittämisprosessin aluksi esimerkiksi yhteistoimintapajoissa. Tällä tavalla nuorten osallisuus toteutuisi aivan kehittävän tutkimustyön alusta loppuun saakka. Lisäksi tutkimusta voisi tehdä muista aiheista, kuten esimerkiksi miten nuoret suhtautuvat oppimiseen ja kavereihin.

Lopuksi ehdotamme, että koulu seuraisi aktiivisesti nuorten kokemaa terveyttä, hyvinvointia sekä osallisuutta koulussa. Koulu voisi seurata myös oppilaiden oppimiskokemuksia sekä koulun ilmapiiriä. Seuranta voisi toteuttaa koulun sisäisenä tutkimuksena, mielipidekyselynä tai palautekyselynä. Toisaalta sitä voisi toteuttaa myös

oppilastöinä yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun kanssa tai pienempimuotoisina oppilastöinä esimerkiksi yhteistyössä Kempeleen lukion tai ammattikoulun kanssa, näiden koulujen terveystiedon kurssiin liittyen.

LÄHTEET

af Ursin, P & Haanpää L. 2012. Nuorten osallistuminen luopin alla. Kyselytutkimus lounaissuomalaisten nuorten yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Nuorisotutkimus 2012/1 30. vuosikerta.

Antikainen, A. 2000. Koulutusjärjestelmän tulevaisuuden tutkimuksesta -kokemuksia ja haasteita. Teoksessa Tulevaisuuskatsaus. toim. Haapala, A. PS kustannus, Opetus 2000. WS Bookwell Oy. Juva 2002.

Dunderfelt, T 2011. Elämänkaari psykologia. Helsinki. WSOY pro Oy.

Global Conferences on Health Promotion. 2014. Osio Maailman terveysjärjestön WHO:n sivustolla. Viitattu 3.11.2014.
<http://www.who.int/healthpromotion/conferences/en/>.

Eskola, J & Suoranta, J. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Eskelinen, K. 2012. Iltapäivätoiminnan osallistumisen tilat ja puhuttavat kuvat. Nuorisotutkimus 2012/1 30 vuosikerta.

Hakala, J. 2008. Uusi Graduopas. Yliopistopaino. Helsinki 2008.

Haring, M. 2002. Opettaja tulevaisuuden kasvattajana. Teoksessa Tulevaisuuskatsaus. toim. Haapala, A. PS kustannus. Opetus 2000. WS Bookwell Oy. Juva 2002.

Harinen, P & Halme, J. 2012. HYVÄ, PAHA KOULU- Kouluhyvinvointia hakemassa Suomen UNICEF Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 5
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/Hyva_paha_koulu.pdf.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Tammerpaino Oy. Tampere 1997.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2000. Tutki ja Kirjoita. Tummavuoren kirjapaino Oy. Vantaa 2000.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2008 Tutki ja kirjoita. 13.–14. painos Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki 2008.

Huotari, P. 2012. Physical fitness and leisure-time physical activity in adolescence and adulthood – A 25 years secular trend and follow- up study. LIKES – Research on Sport and Health 255. Jyväskylä.

Huusko, J. Haapala, A. 2002. Visionäärinen koulun kehittäminen. Teoksessa Tulevaisuuskatsaus toim. Haapala, A. PS kustannus. Opetus 2000. WS Bookwell Oy. Juva 2002.

Janhonen, S. Nirkkonen, M. 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. WSOY. Helsinki.

Janhunen, K-M. 2012. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana.. Itäsuomen yliopisto Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Kuopio 2013. Kopijyvä Oy. Joensuu 2012.

Jämsen, A. Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois -Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saarijärvi 2014.

Kaleva 2013. Selvä käänne parempaan. Sanomalehti Kalevan pääkirjoitus 19.9.2013.

Kansan Sivistystyönliitto. 2005. Osallistavat menetelmät. Tuki- ja virikeaineisto.

KASTE 2012–2015. Sosiaali - ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:1. Sosiaali- ja terveysministeriö.

KASTE 2012 toimeenpanosuunnitelma 2012. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:20.

Kansanterveyslaki 28.1.1972/66.

Karhuvirta, T. Mäntysalo - Lamppu, S. 2012. Näkymätön ja hajuton oppilaskunta ei yllä tavoitteisiin. Nuorisotutkimus 2012/1 30.

Kempele sopimus 2013. Viitattu 22.1.14,
<http://www.kempele.fi/media/files/ajankohtaista/kempele-sopimus.pdf>

Kiilakoski, T. 2012. Koulu nuorten näkemänä ja kokemana. Muistiot 2012:6. Opetushallitus.

Kiilakoski, T. Nivala, E. Ryyänen, A. Gretschel, A. Matthesies, A-L. Mäntylä, N. Gellin, M. Jokinen, K. Lundrom. P. Yhteiskunnan tila, demografiaremontin työkaluja. 2012. Teoksessa Demografiaoppitunti Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Toim. Gretschel. A & Kiilakoksi. T. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 118. Hakapaino. Helsinki 2012.

Kivimäki, H., Luopa, P., Nipuli S., ym. 2013. Kouluterveyskysely 2013. Kempeleen kuntaraportti. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos.

Koivisto, H. 2014. Nuoret ovat avain talouskasvuun. YK:n väestörahaston mukaan Afrikan tulisi seurata Itä-Aasian esimerkkiä. Sanomalehti Kaleva 19.11.2014.

Koivisto, K., Rautakoski, P., 2013. Yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 15 vuotta. E-pooki Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistyön julkaisut ISSN 1798-2022. Viitattu 20.9.2013, <http://www.oamk.fi/epooki/terveys-ja-hyvinvointi/yhteistyota-lasten-ja-nuorten-hyvinvoinnin-edistamiseksi-20/>

Konu. A. 2010. Koululaisten hyvinvoinnin arviointi ja alakoulujen hyvinvointi. Teoksessa: Tunne ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteisössä. Toim. Joronen, K., Koski, A.

Konu, A.2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Terveystieteenlaitos. Tampereen yliopisto paino. Juvenes print Oy. Tampere 2002.

Korkiamäki, R 2013. KAVERIA EI JÄTETÄ! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaisuuhteissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Nuorisotutkimusverkosto/ nuorisotutkimuseura, julkaisuja 137.

Kylmä, J & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus: Helsinki. Edita Prima Oy.

Lahtinen-Leinonen, M. 2009. Tukioppilastoiminta. Meidän koulu. keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen. Toim. Timo Salovirta. Juva 2009.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuohjelma ohjelman 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. Opetus- ja kulttuuriministeriö Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto 2012.

Lammi - Taskula J., Karvonen S., Ahlström S. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. THL.

Lapsiasiainvaltuutettu Aula. M. 2012. Turvallisessa koulussa lapset tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi. Viitattu, 20.10.14,
<http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/kirjoitukset/kirjoitus/-/view/1840191>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Malmivaara, A. 2011. THL. Pääkirjoitus: hallitusohjelma sopusoinnussa uuden terveyden määritelmän kanssa. Viitattu 26.2.14,
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/organisaatio/rakenne/yksikot/terveys_ ja_sosiaalitalous/optimi/2011/paakirjoitus

Metsämuuronen 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki. International Methelp Ky.

Muukkonen, T. Nevanen, S., Ohisalo, M. ja Turunen, S. 2014. Yksikin aikuinen riittää.- Nuoren sosiaalinen vahvistaminen Luotsi- toiminnassa. Nuorisotutkimus artikkeli.3.2014/32. vuosikerta,

Muutos Nyt hyvinvointisopimus 2013–2017. Muutos nyt Pohjois -Pohjanmaa. Viitattu 19.1.14, <http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?fid=2491>.

Myllykoski, T. 2014 Radikaali muutos tarvitaan. Professorin mielestä koulun pitäisi kuunnella, mikä oppilasta kiinnostaa. Sanomalehti Kalevan haastattelu.

Nuorisolaki 27.1.2006/72

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 3.12.13. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 27.2.14, <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/12/pisa.html>

Oppilas -ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013

Oppilas- ja opiskelijahuollon opas. 2014. Viitattu 27.1.14, http://www.oph.fi/terveyden_hyvinvoinnin_ja_turvallisuuden_edistaminen/osallistavia_aineistoja_terveyden_ja_hyvinvoinnin_edistamiseen

Opetussuunnitelma (OPS) 2016. Opetushallitus. Viitattu 26.2.14, http://www.oph.fi/ops2016/103/0/paikalliseen_opetussuunnitelmatyohon_valmistautuminen_on_hyva_aloittaa_viimeistaan_nyt.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Opetushallitus. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala 2004.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Pikkuparlamentti 2013. Kempeleen kunta 2013. Viitattu 20.9.13, <http://www.kempele.fi/fi/kempele-tiedottaa/paatoksenteko/pikkuparlamentti.html>.

Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö. Hyvä oppimisympäristö - Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitusten kohtaaminen peruskoulussa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola. 2008.

Poikolainen, J. 2014. Lasten positiivien hyvinvoinnin tutkimus – metodologisia huomioita. Nuorisotutkimus 2.2014. 32. vuosikerta. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola 2008. Gummerus Kirjapaino Oy Vaajakoski 2008.

Puolakka, K. 2013. Hyvänmielenkoulu. Substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos.

Pyry, N. 2012. Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrityksiä. Artikkelit Nuorisotutkimus 2012/1 30. vuosikerta.

Raatikainen, E. 2014. Nuorten kertomuksia epäluottamuksesta koulussa. Artikkelit Nuorisotutkimus 2014/3 32. vuosikerta.

Rouvinen -Wilenius, P. & Koskinen -Ollonqvist, P. toim. 2011. Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen, järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveystieteiden tutkimuskeskus ry. 9:2011. Helsinki: Trio -Offset

Rimpelä, M., Fröjd, S Peltonen, H. 2009. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perusopetuksessa perusraportti. Koulutuksen seurantaraportti 2010:1. Opetushallitus.

Viitattu

22.1.14,http://www.oph.fi/download/124847_Hyvinvoinnin_ja_terveyden_edistaminen_perusopetuksessa_2009.pdf.

Saloviita, T. 2009. Meidän koulu. Keinoja työrauhan ja hyvän ilmiirin saavuttamiseen. Juva 2009.

Sassi, P. Koulupihan mahdollisuudet–opas. Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Solantaus, T. 2010. Nuorten mielenterveyden edistäminen. Erillisyydestä integraatioon, toiveista todellisuuteen. Artikkel. Viitattu 3.11.2014, <http://www.duodecim.fi/kotisivut/docs/f698852174/tyttisolantaus-artikkeli.pdf>.

Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2014. Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta.14. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:13. Sosiaali ja terveysministeriö. Viitattu 26.10.14, http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9882186&name=DLFE-31918.pdf.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Viitattu 22.1.2014, http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/terveys2015.

Tauriainen, S. 2013. Kempeleen kunnan nuorisotoimen vastaava. Haastattelu. 16.10.2013.

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Viitattu 22.1.2014,
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/kaste.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Viitattu 28.1.2014,
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/keinot/kasitteet.

Terveys -2015 kansanterveysohjelman väliraportti. Valtioneuvoston päätös terveys 2015 kansanterveysohjelmasta. Sosiaali ja terveysministeriö 2001. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2001:4.

Toikko, T. Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen yliopistopano Oy 2009.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä 2004.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.5. uudistettu painos Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Tuononen, P. 2008 Asiaa aikuisille! Lapset ja nuoret kertovat omien oikeuksiensa toteutumisesta Suomessa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiä 4:2008.

Työsuojeluhallinto 2014. Lämpöolot. Viitattu 5.11.2014,

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/lampoolot>

Uusikylä, K. Atjonen, P.2002. Didaktiikan perusteet. Werner Söderström Osakeyhtiö. Helsinki.

Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 –kansanterveysohjelmasta. Sosiaali –ja terveysministeriö. Julkaisuja 2001:4. Sosiaali –ja terveysministeriö. Helsinki 2001.

Vilka, H 2005. Tutki ja kehitä. Tammi. Helsinki.

Vehkalahti, K., Rutanen, N., Långström, H. ja Pösö, T. 2010. Kohti etoisesti kestävää lasten ja nuorten tutkimusta. Artikkele kirjaassa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusseura ry. Yliopistopaino Helsinki.

Väljjarvi. J. 2014. Jyväskylän yliopisto. Perusopetukseen panostettava - osaaminen nousuun. Tiedote 27.1.2014. Viitattu 26.2.14, <https://ktl.jyu.fi/ajankohtaista/perusopetukseen-panostettava-osaaminen-nousuun-tiedote-27.1.2014>.

LIITTEET

LIITE 1

YHTEISTOIMINTAPAJAT KIRKONKYLÄN YHTENÄISKOULULLA

Ritva Määttä
Riikka Väisänen
Opinnäytetyönlite 2013–2015
Sosiaali- ja terveysalan
kehittämisen ja johtamisen
koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

Sisällysluettelo

Yhteistoimintapajat	97
1.Ensimmäinen yhteistoimintapaja	97
2.Toinen yhteistoimintapaja	101
3.Kolmas yhteistoimintapaja	106
4.Neljäs yhteistoimintapaja	108
5.Viides yhteistoimintapaja	111
Lähteet	114

Yhteistoimintapajat

Tässä liitteessä esitämme kaikkien viiden yhteistoimintapajamme suunnitelmat ja toteutukset. Havainnollistamme toimintapajojamme kirjoitetulla tekstillä, tuntuunnielmataulukolla ja kuvin. Toteutimme kaikki viisi yhteistoimintapajaamme osallistavin menetelmin, jossa nuorten oma ääni oli keskeisessä asemassa. Valitsimme yhteistoimintapajoihimme osallistavat käyttäjälähtöiset menetelmät, sillä käyttäjälähtöisellä osallistavalla innovaatio toimilla osallistetaan käyttäjiä aktiivisesti yhteiseen innovaatioprosessiin (Työ- ja elinkeinoministeriö, viitattu 25.11.2014).

1. Ensimmäinen yhteistoimintapaja

Ensimmäisen toimintapajan tavoitteena on muistella oppilaille mieleen, mistä tutkimuksessamme ja toimintapajoissamme on kysymys. Tämän lisäksi kysymme vielä lisätarkennuksia tutkimustuloksiin, jotka keräsimme nuorilta toukokuussa 2014. Lisäksi kysymme, mikä tulos nuorten mielestä kannattaa nostaa esille visualisointia varten. Seuraavassa toimintapajassa alamme alustavasti ideoida ja mitä esitämme visuaalisesti tutkimustuloksistamme yhdessä nuorten kanssa.

Tämä yhteistoiminta paja toteutetaan learning cafe tyyliä, mutta sitä hieman mukailen. Learning cafeessa tarkoituksena on, että ideoidaan uutta, jatketaan toisten ideoita ja kyseenalaistetaan itsestäänselvyyksiä rakentavassa hengessä. Se on tapa ideoida ja oppia. Se on myös keskusteluun, tiedon luomiseen ja siirtämiseen tarkoitettu ryhmätyöskentelymenetelmä. Menetelmässä on tapana olla useampi ryhmä, jossa on puheenjohtaja. Tavallisesti learning cafeessa ryhmäläiset kiertävät ”kahvipöydästä” toiseen, puheenjohtaja ei vaihda pöytää. Puheenjohtaja kertoo edellisen ryhmän ajatukset uudelle ryhmälle ja kirjaa yhteiset keskustelut paperille. Ryhmän koko on yleensä 12 osallistujaa tai jopa enemmän. (Learning cafe eli oppimiskahvila, viitattu 25.11.2014).

Tuntisuunnitelma ensimmäiseen yhteistoimintapajaan

Tässä toimintapajassa alamme alustavasti ideoida ja mitä esitämme visuaalisesti tutkimustuloksistamme yhdessä nuorten kanssa. Tapaaminen nuorten kanssa tapahtuu terveydenhoitajan odotusaulassa. Aikaa varattu yhden oppitunnin verran eli 45 min. Tapaaminen 2.10.14 klo 10.

TAULUKKO 1. Ensimmäisen yhteistoimintapajan tuntisuunnitelma.

Suunnitelma	Tavoite	Toteutustapa	Mitä välineitä tarvitaan?	Aika
Alkupuheet	Motivointi.	Esittelemme itsemme ja kertaamme vielä yhdessä tutkimuksen taustan ja tarkoituksen.	Iloiset ja innostavat itsemme!	5 min
Tutkimustulosten esittely	Tiedon antaminen.	Kerromme oppilaille tutkimustulokset visuaalisesti.	Usean värisiä pahveja, sinitarraa. Tussi.	10 min
Mitä nuoret haluavat lisätä tuloksiin?	Nuorten mielipiteiden kysyminen vrt luotettavuus.	Kysymme nuorilta vapaan keskustelun avulla; Onko tulokset heidän mielestä oikeat? Haluavatko nuoret ottaa vielä jotakin muuta esille?	Innostavat itsemme vapaaseen keskusteluun	5 min
Mitä nuoret haluavat	Nuorten mielipide mitä tuloksista	Nuoret merkitsevät	Kolme eri väriä muis-	10 min

erityisesti nostaa tuloksista esille	nostetaan esille?	Kolme eniten kiinnostavaa tutkimustulosta, josta he haluaisivat tuottaa visuaalista kuvaa.	tilappuja-	
Tulokset, mitä aletaan tuottamaan visuaalisesti?		Lasketaan tulokset	Kynä ja paperia. kamera, jolla tulokset kuvataan	10 min
Jälkipuheet ja toimintapajan lopetus	Uuden tapaamisen sopiminen.	Sovitaan uusi tapaaminen. Kannustamme nuoria miettimään, miten he haluaisivat tutkimustulokset visualisoida		5 min
Arviointia	Nuorilta saadaan palautetta yhteistoimintapajasta.	Miltä tällainen yhteistoimintapaja tuntui?	Suullinen arviointi	1 min
				46 min

Toisessa yhteistoimintapajassa alamme seuraavaksi suunnitella miten tutkimustulosten esittämisen visualisointi tapahtuu.

Ensimmäisen yhteistoimintapajan toteutus

Ensimmäinen yhteistoimintapaja toteutettiin 2.10.14. Ensimmäisessä yhteistoimintapajassamme kävimme tutkimukseen osallistuneiden nuorten kanssa tutkimuksen tulokset yhteistulkinnallisesti läpi. Ensimmäinen yhteistoimintapaja

järjestettiin learnig cafe eli oppimiskahvila tyyllisesti. Tässä toimintapajassa learning cafe toteutettiin tukijavetoisesti. Siten, että tutkimustulokset oli asetettu galleria tyyppisesti kolmelle eri seinälle. Nuoret kiersivät kahdessa ryhmässä galleriassa ja keskustelivat tuloksista tutkijan avustuksella. Varmistimme samalla keskustellen sekä äänestäen olimme kuvanneet nuorten käsitykset osallisuudesta, hyvinvointia ja terveyttä tukevista asioista sekä kouluhyvinvoinnista oikein. Nuorten keskusteluissa nousseita ehdotuksia siirrettiin ryhmästä toiseen, jolloin nuoret saivat nähdä myös toistensa ideat. Yhteensä keskusteluun oli aikaa 15 minuuttia.

Yhteistoimintapajassa nuoret tarkensivat tutkimustietoa seuraavalla tavalla. Tarkennukset eivät muuttaneet tuloksia, mutta toivat nuorten kokemuksille lisäpainoarvoa. Yhteistoimintapajassa nuoret toivoivat kouluun lisää yhteisöllisyyttä tukevia asioita. Tällaisia olivat esimerkiksi nuorten mukaan luokkien välinen yhteinen tekeminen ja koulujen välinen yhteinen tekeminen.

”Enemmän esimerkiksi luokkien välisiä futis ja säbä turnauksia”

”Koulu osallistuisi enemmän valtakunnallisiin juttuihin esim. Taisto”

”Isompi välituntialue”

Yhteistoimintapajassa nuoret toivat esille toiveensa ilmaista välipalasta sekä välipalalokoneesta, josta voisi ostaa välipalaa edullisesti. Välipalan olleessa nykyiseen tapaan maksullinen, nuoret toivoivat välipalalle enemmän leivän päälle tarjontaa.

”Välipalalokone joka olisi mahdollisimman halpaa”

”Ilmainen välipala mahdollisuus”

”Maksulliselle välipalalle enemmän leivänpäällisiä ja kasviksia”

Lopuksi molemmat ryhmät kokoontuvat näkemään ja keskustelemaan lopputuloksesta. Nuoria puhututti selvästi eniten terveyttä ja hyvinvointia tukevat tekijät koulussa, jonka nuoret äänestivätkin tärkeimmäksi tutkimustulokseksi. Ja tutkimustulokseksi, jotka nuoret itse haluavat nostaa esille vaikuttaakseen siihen. Viimeiseksi nuoret saivat kertoa

mielipiteensä tästä yhteistoimintapajasta. Nuoret kertoivat, että tällainen tapa työskennellä on heille mielekäs.

KUVA 1. Nuorten valitsema aihe tutkimustuloksista, jotka nuoret itse haluat nostaa esille vaikuttaakseen siihen.

2. Toinen yhteistoimintapaja

Toisen yhteistoimintapajan tavoitteena oli ideoida yhdessä miten visuaalisesti esitämme nuorten esille nostamat tulokset. Tässä käytimme osallistavana menetelmänä brainstorm (aivoriihi) menetelmää, jolla tarkoitetaan ryhmätyömenetelmää, jossa ryhmäläiset harjaantuvat ideatuotannon, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon taidoissa. Ryhmän tehtävä on muodostaa käsiteltävästä asiasta mahdollisimman monia vaihtoehtoisia ideoita, aloittaa ideointi jonkin ongelman pohjalta tai laajentaa käsitystä jostain asiasta. Menetelmä kehittää luottamusta omiin kykyihin ja luovuuteen ja lisää valmiuksia erilaisten ongelmien havaitsemiseen. Aivoriihen avulla saadaan ryhmä toimimaan entistä paremmin ja lisätään kuuntelutaitoa ja toisten ideoiden arvostusta. Ryhmän ihannekoko on 4–8 osallistujaa. (Innokylä, viitattu 25.11.2014)

Aivoriihi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: Ensin ongelma tai haaste määritellään. Ideointivaiheessa tuodaan esille hullutkin ideat aiheesta. Ideoita ei arvostella mutta niitä voidaan yhdistellä. Aikaa käytetään 15–20 minuuttia. Ratkaisuvaiheessa tuotettuja ideoita ryhmitellään, arvostellaan ja parannellaan. Aivoriihi menetelmä on erityisen käyttökelpoinen sellaisissa tehtävissä, joissa on monia ratkaisuvaihtoehtoja. (Innokylä, viitattu 25.11.2014.)

Tuntisuunnitelma toiseen yhteistoimintapajaan

Tunnin tavoitteena on yhdessä äänestämällä päättää kuinka lähdemme tuottamaan tuloksia. Tapaaminen nuorten kanssa tapahtuu terveydenhoitajan odotusaulassa. Aikaa varattu yhden oppitunnin verran eli 45 min. Tapaaminen 13.10.2014 klo 10.05 -10.50.

TAULUKKO 2. Toisen yhteistoimintapajan tuntisuunnitelma.

Suunnitelma	Tavoite	Toteutustapa	Mitä välin-eitä tarvi-taan?	Aika
Alkupuheet	Edellisen tunnin mieleen saattaminen	Esittelemme itsemme ja kertaamme ja viime tunnilla päätetyn tutkimustuloksen visualisoinnin kohteeksi. Nuorille annetaan vielä mahdollisuus vaikuttaa päätökseen.	Iloiset ja innostavat itsemme	5 min
Aivoriihi	1. Ongelman määrittäminen: Miten nuoret haluavat esittää heidän valitsemansa tutkimustuloksen	Olemme edeltävästi miettineet esimerkkejä millä eri visualisoinnin keinoilla voimme tulokset ilmaista. Nuoret saavat miettiä itse keinoja, joilla	Värikkäitä pahveja, joissa erilaisia tapoja esittää tulokset	14 min

	? 2. Hurjatkin ideat. 3. Ideoiden yhdisteleminen	tulos voidaan visualisoida. Nuoret jakaantuvat kolmeen ryhmään ja kolmeen tilaan, joista kahdessa on yksi ehdotus ja yhdessä tilassa tyhjä lappu otsikolla ”muuta mitä” Nuoret kiertävät läpi kolme tilaa keskustellen vapaasti. Tutkijat kiertävät mukana kannustamassa ideointiin. Lopuksi ideat yhdistetään.	sekä tyhjä pahvi, joka jättää tilaa nuorten ideoille.	
Arviointia	Nuorilta saadaan palautetta yhteistoimintapajasta.	Miltä tällainen yhteistoimintapaja tuntui?	Suullinen arviointi	1 min
				44 min

Toisen yhteistoimintapajan toteutus

Toisen yhteistoimintapajamme toteutimme yhdessä tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvien nuorten kanssa aivoriihen tapaan. Tunti eteni tuntisuunnitelman mukaisesti. Paikalla oli 16 nuorta, kaksi oli poissa koulusta.

Aloitimme tunnin terveydenhoitajan odotustilassa. Kertasimme edellisen kerran tapahtumat ja yhteisen päätöksemme nostaa tutkimustuloksista esille nuorten kokemuksia terveyttä ja hyvinvointia tukevista tekijöistä koulussa. Tämän jälkeen

kerroimme tulevan tunnin suunnitelman. Lopuksi kerroimme esimerkein, kuinka aivoriihi parhaimmillaan toimii kehittämistyössä.

Jaoin luokan kahteen osaan, näin molempiin ryhmiin saatiin kahdeksan osallistujaa. Toinen tutkijoista meni omaan ryhmänsä kanssa terveydenhoitajan työhuoneeseen ja toinen omansa kanssa lepoahuoneeseen toteuttamaan aivoriiehtä.

Toinen ryhmistä alkoi mukavan innovatiivisesti heti työskennellä, kun taas toinen oli hieman uninen tänä aamuna. Lopulta molemmat ryhmät pääsivät vauhtiin ja tulosta aivoriiehen tapaan alkoi syntyä. Aluksi pienryhmissä kertosimme vielä esimerkkinä onnistuneesta aivoriiehestä. Tämän jälkeen jokainen nuori sai vuorollaan sanoa mitä ja miten he halusivat kokemuksensa tuoda esille. Aluksi ryhmässä yksi nuoret toivat esille, että tekeminen välitunnille olisi heidän mielestään tärkeä asia. Tämän jalostui vähitellen niin, että yhteiset liikunta tapahtumat olisivat kiva juttu koulussa terveyden ja hyvinvoinnin tukijana. Lopulta nuoret toivat vielä esille, että istumapaikat ovat myös tärkeitä asioita kehittää koulussa. Aivoriiehestä on tapana nostaa edellisestä ideasta seuraava idea. Tätä toteuttaessa nuoret olivat yksimielisesti sitä mieltä, että kaikki edellä mainitut ideat ovat tärkeitä.

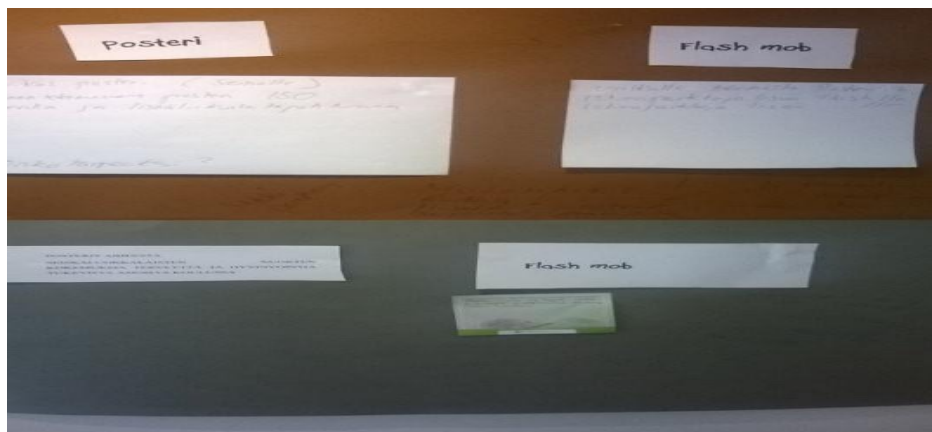
Mietittäessä tapaa tuoda esille nuorten kokemukset uusia ideoita ei alkuun syntynyt vaan nuoret toivoivat, että esillepano tapahtuisi tutkijoiden esimerkin tapaan, joko posterilla tai flash mobilla. Jatkettuamme kuitenkin sinnikkäästi aivoriiehtä alkoivat nuoret ideoida rohkeammin. Lopputulos ryhmässä yksi oli, että nuorten mielestä kumpikaan tapa ei yksin riitä vaan molempia tarvitaan. Ryhmässä kaksi nuoret toivoivat yksiselitteisesti esittämistavaksi flash mobia.

Tässä vaiheessa vaihdoimme ryhmiin sekä tutkijan, että seinätaulun, näin nuoret saivat jatkaa ideointia toisen ryhmän ideoinnin pohjalta. Ryhmä yksi jatkoi toisen tutkijan kanssa ideointia siten, että he toivoivat flash mob paikaksi koulun ruokalaa, koska siellä on eniten ihmisiä. Nuoret toivoivat, että flash mob alkaa musiikilla ja että he saavat olla pareittain. Ryhmä kaksi jatkoi aivoriiehi-ideointia uuden tutkijan kanssa myös vilkkaasti. He esittivät myös flash mob paikaksi ruokalaa ja ensimmäistä ruokailua, sillä siinä on samalla 10 minuutin välitunti, jolloin ihmisiä on koulussa liikkeellä paljon. Lisäksi he esittivät, että jokaisella olisi kädessään oman toiveen mukainen juliste. Juliste kertoisi

siitä, mitä he toivoisivat kouluansa kehitettävän, jotta terveys ja hyvinvointi koulussa lisääntyisivät. Ryhmässä kaksi esitettiin myös mukaansa tempaisevaa musiikkia soitettavaksi.

Tässä vaiheessa kokosimme koko luokan yhteen ja jaoin yhdessä mitä molemmissa ryhmissä oli ideoitu. Tämän jälkeen koko ryhmä vielä kehitteli ideoita aivoriihen tapaan. Lopulliseksi esittämistavaksi ryhmä päätti flash mobin sekä sopivan esitysajankohdan flash mobille. Flash mob alkaisi musiikilla, joka päätettäisiin seuraavalla kerralla.

Sovimme, että nuoret tekevät äidin kielen tunnilla pareittain taulun. Taululle nuori kirjoittaa sen tutkimustuloksen, jota toivoo kehitettävän koulussaan. Päätimme yhteistoimintapajan kysymällä nuorten mielipiteitä yhteistoimintapajasta sekä katsomalla You tubesta belgialaisen flash mobin, joka tapahtui tanssien rautatieasemalla. Kannustimme julisteiden tekoon ja sopivan musiikin miettimiseen. Sovimme että näemme jälleen syysloman jälkeen äidinkielen tunnilla, jolloin jatkamme suunnittelua yhdessä.

KUVA 2. Aivoriihi -työskentelyä nuorten kanssa.

3. Kolmas yhteistoimintapaja

Kolmannen yhteistoimintapajan tavoitteena oli valita musiikki flash mobiin sekä ideoita ja suunnitella yksityiskohtaisesti, kuinka flash mobin suunnittelu, toteutus ja arviointi toteutetaan.

Flash mob, tarkoittaa välähdystä ihmisjoukossa, joka kestää korkeintaan 10 minuuttia. Flash mobissa joukko ihmisiä tekee julkisella paikalla, lyhyen tapahtuman, jossa tapahtuu jotakin odottamatonta. Tämän jälkeen tekijät katoavat välittömästi paikalta. Flash mobissa on tärkeää säilyttää yllätyksellisyys alusta loppuun saakka. Näin saadaan flash mob tilanne erottumaan harmaasta arjesta. Suunnittelussa tärkeää on jalostaa idea toimivaksi kokonaisuudeksi. Flash mob toteutetaan tietyllä kellon ajalla sovitusti. Ajankohta mietitään tarkasti etukäteen, jotta se on paras mahdollinen (Salminen 2013, 41–42.) Tässä flash mobissa on tarkoitus noudattaa yllämainittuja ohjeita, joiden mukaan nuoret suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat tapahtuman. Lisäksi flash mob videoidaan.

Kolmas yhteistoimintapaja 30.10 klo 10–10:50. Flash mobin suunnittelu.

TAULUKKO 3. Kolmannen yhteistoimintapajan tuntisuunnitelma.

Suunnitelma	Tavoite	Toteutus	Mitä tarvitaan?	Aika
Kertaus	Kertaaminen	Kerrataan yhdessä nuorten kanssa mitä on tähän asti sovittu. Onko tarpeen tehdä muutoksia suunnitelmiin?		5 min
Flash mopin toteutuksen	Miten esitetään flash mob?	Keskustelua tutkijavetoisesti,		10 min

ideointia		kuinka esitys toteutetaan. Nuoret saavat vapaasti esittää toiveita.		
Musiikin valinta	Valitaan musiikki esitykseen	Levyraadin tapaan äänestämällä 2-4 kappaleesta nuorten toiveiden mukaan.	Tietokone; youtube. Äänestys tapahtuu viittaamalla.	10 min
Flash mopin kuiva-harjoittelua todellisissa olosuhteissa	Harjoittelu	Käydään paikat ja esiin tulo järjestyksellä läpi koulun ruokalassa.	Ruokalan tilat	15 min
Kertaus ja aikataulun suunnittelu.	Sovitaan ajankohta.	Sovitaan: Milloin esitys pidetään?	Terveystieteiden odotus aulassa	5-10 min
Arviointi Yhteinen lopetus	Nuorilta saadaan palautetta yhteistoimintapajasta	Miltä tällainen yhteistoimintapaja tuntui? Tehtävät: kuka hoitaa mitäkin	Suullinen arviointi	3 min
				50 min

Kolmannen yhteistoimintapajan toteutus

Kokoonnuimme terveydenhoitajan tiloihin jälleen sovituksi. Yhteistoimintapajan tarkoituksena oli suunnitella flash mob tapahtuma koululle. Aluksi kertosimme missä mennään tulosten esittelyn suunnittelun tiimoilta. Päätimme yhdessä päivän ja ajan flash mobin esitykseen, joka oli 10.11 klo 10:50. Nuoret myös kertoivat, että olivat alkaneet suunnittelemaan äidinkielen tunneilla julisteiden tekoa.

Tämän jälkeen kertasimme vielä, mitä flash mob tarkoittaa. Seuraavaksi ideoimme flash mobin toteutusta. Kuuntelimme you tubesta viisi erilaista kappaletta flash mobin taustalle. Näistä kaksi oli nuorten ehdottamaa, joista nuoret valitsivat toisen kappaleen.

Seuraavaksi aloimme ideoida flash mobin toteutusta, johon nuoret lähtivät innokkaasti mukaan. Ehdotuksia tuli ruokalan tuolilla seisomisesta letkassa kulkemiseen tuloksia esittäen. Äänestämällä valitsimme ehdotuksista letkassa kulkemisen flash mobin esittämistavaksi. Nuoret valitsivat kapteenin ja perämiehen letkaansa. Kapteenin tehtävänä on johdattaa letkaa ja perämiehen pitää letka kasassa. Lisäksi nuoret ideoivat, miten julisteet parhaiten näkyisivät erisuuntiin. Aktiivisuutta oli myös tapahtuman video ja kamerakuvaamiseen liittyen. Kaksi oppilasta oli myös innokkaita osallistumaan seminaaripäivään esittelemään yhdessä meidän kanssa tutkimuksen tuloksia.

Tämän jälkeen menimme ruokalaan, jossa harjoittelimme toteutuksen kertaalleen läpi. Sovimme, että tapaamme ennen flash mob -esitystä maanantaina 10.11.2014 klo 10.30 terveydenhoitajien tiloissa.

Lopuksi sovimme, että esityksemme kuvataan kameralla ja videoidaan. Sanomalehden edustajaa harkitaan. Esitys toteutetaan nuorten ideoinnin mukaan. Esityksen jälkeen arvioidaan lyhyesti tapahtunutta. Arviointia tehdään muun muassa siten miten esiintyjät kokivat esityksen? Miten ihmiset ympärillä reagoivat esitykseen? Lähtivätkö esiintyjät uudelleen mukaan? (Salminen 2012, 43–44) Tutkijat hoitavat käytännönasiat, kuten musiikin nauhoittamisen, video kuvaajat ja videointi laitteet.

4. Neljäs yhteistoimintapaja

Tässä neljännessä yhteistoimintapajassa toteutetaan nuorten itsensä suunnittelema Flash mob -esitys koulun ruokalassa maanantaina 10.11.14 klo 10.50.

TAULUKKO 4. Neljännen yhteistoimintapajan tuntisuunnitelma

Suunnitelma	Tavoite	Toteutus	Paikka	Aika
Kannustus	Rennosti vaan!	Kehutaan, kannustetaan	Terveystieteiden työtilat	10 min
Flash mobiin valmistautuminen	Ollaan valmiina!	Tsemppiä	Koulun aulatila	5 min
Flash mob	Nyt mennään!	FLASH MOP Videointi ja kuvaus. Opettajan ja tutkijoiden toimesta. videointi. Kaksi nuorta kuvaa kameralla.	Koulun ruokala	5-10 min
Lyhyt palautekeskustelu	Lyhyt palaute.	Arviontia: miten esiintyjät kokivat? Miten ihmiset ympärillä reagoivat? Lähtivätkö mukaan?	Terveystieteiden työtilat. Suullinen palaute. Kirjallinen myöhemmin.	10 min
				35 min

Neljännän toimintapajan toteutus

KUVA 3. Flash mob:in aloitus- tsemppausta.

Aloitimme tämän tapaamisen rohkaisemalla nuoria rohkeuteen. Nuoria jännitti valtavasti. Nuoret toteuttivat itse suunnittelemansa flash mob:in onnistuneesti. Vain musiikin kanssa oli alkuun hieman teknisiä vaikeuksia, mutta näistäkin selvittiin kunnialla. Flash mob sai yleisössä aikaan toivottua hämmennystä ja herätti mukavasti huomiota. Videoimme kahdella videokameralla esityksen sekä kaksi nuorta kuvasi esitystä kameralla.

KUVA 4. Flash mob nuorten kuvaamana.

Lopuksi kiitimme nuoria rohkeasta osallistumisesta. Lisäksi pyysimme suullisesti lyhyesti palautetta. Nuoret kertoivat, että oli ollut mukava järjestää tapahtuma ja toivoivat, että he saisivat olla vastaavissa tapahtumissa mukana toisenkin kerran.

5. Viides yhteistoimintapaja

Tässä viidennessä ja viimeisessä pajassa näytämme nuorille lopullisen tuotoksemme eli videon sekä pyydämme nuorilta palautetta koko yhteisestä prosessistamme. Halusimme saada tutkimus- ja kehittämistoimintaamme osallistuvilta nuorilta palautetta, jotta tiedämme, kuinka olemme osallistavilla menetelmillämme onnistuneet. Lisäksi toivoimme palautetta sen vuoksi, että voimme yhä kehittyä osallistavina kehittäjinä. Pyydämme palautetta nuoria osallistaen osallistavalla arviointimenetelmällä.

Käytämme osallistavassa arvioinnissa seuraavaa arviointi menetelmää joka tapahtuu siten, että nuoret seisovat janalla. Tutkijat lausuvat erilaisia kysymyksiä. Osallistujat liikkuvat janalla kysymysten herättämän oman arvioinnin mukaan. Samaa mieltä olevat ovat lähellä janalla kohtaa paras, kauempana olevat osoittavat olevansa eri mieltä väittämän kanssa. Nuorten jalat janalla kuvataan arvioinnin tallentamiseksi.

TAULUKKO 5. Viidennen yhteistoimintapajan tuntisuunnitelma.

Suunnitelma	Tavoite	Toteutus	Paikka	Tarvittavat välineet	Aika
Kertaus ja kiitokset.	Kerrata ja kiittää.	Kerrataan menneet yhteiset tapahtumat ja kiitetään aktiivisesta mukana olosta nuoria	Luokkahuone	Videotykki	15 min

		ja opettajaa. Näytetään video nuorille ja opettajalle.			
Palaute	Saadaan palautetta.	Nuoret antavat osallistavaa palautetta.	Luokkahuone	Arviointi kysymykset. Jana lattialle. kamera jolla kuvataan kengät janalla.	10 min
Loppusanat	Kiitos!	Iso kiitos!	Luokkahuone		5 min
					30 min

Viidennen yhteistoimintapajan toteutus

Kertasimme lyhyesti nuorten kanssa koko yhteisen käyttäjälähtöisen ja osallistavan prosessimme. Tämän jälkeen pyysimme nuorilta palautetta osallistavalla arviointimenetelmällä siten, että nuoret asettuvat arviointijanalle sille kohtaan jonkalaiseksi kokivat osallistumisensa tähän prosessiin. Kysyimme palautetta seuraavilla kysymyksillä:

Osallistuin haastatteluun ja yhteistoimintapajoihin?

Oliko haastattelu ja yhteistoimintapajat mielestäsi tarpeellisia?

Vastasiko haastattelu ja yhteistoimintapajat odotuksiasi?

Oliko yhden tapaamiskerran pituus mielestäsi sopiva?

Oliko kuusi tapaamiskertaa mielestäsi sopiva määrä?

Saitko sanottua, mitä halusit sanoa?

Koitko, että sinua kuunneltiin?

Muuttiko tämä kokemus suhtautumistasi vaikuttamiseen koulussa?

Jos saisit mahdollisuuden, osallistuisitko uudelleen?

Nuoret pitivät tapaamiskertojen määrää ja tapaamisen kestoa sopivana. Nuorista lähes kaikki kokivat saaneensa mielipiteensä sekä äänensä kuuluviin. Lähes kaikki nuorista kokivat, että tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistumisen mielekkääksi. Lisäksi yhtä nuorta lukuun ottamatta nuoret kokivat, että olisivat mielellään mukana uudestaan vastaavanlaisessa tutkimus- ja kehittämisprosessissa. He olisivat myös valmiita osallistumaan samankaltaiseen kehittämistutkimukseen uudelleen.

Lopuksi näytimme nuorille tutkimus – ja kehittämistyön tuloksena syntyneen videon. Nuoret hiljentyivät tarkkaavaisena katsomaan ja kuulemaan videota. Video kesti 9 min.

KUVA 5. Tutkimuksellisen kehittämistyöprosessin arviointi, nuorista lähes kaikki osallistuisivat mielellään tutkivaan kehittämistyöhön koulussa uudelleen.

LÄHTEET

Lerning cafe eli oppimiskahvila. Innokylä.

<https://www.innokyla.fi/web/malli109421>. Viitattu 25.11.2014

Aivoriihi. Innokylä. <https://www.innokyla.fi/web/malli109565>_Viitattu 25.11.2014

Salminen H-R. 2012. FLASH MOB -ILMIÖ ja sen mahdollisuudet markkinoinnissa. Opinnäytetyö Turun- AMK. Viestinnän koulutusohjelma. Mainonnan suunnittelu 2012.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Kysyntä ja käyttäjälähtöinen innovaatiotoiminta.

https://www.tem.fi/innovaatiot/kysynta_ja_kayttajalahtoinen_innovaatiotoiminta/kayttaj_alahtoinen_innovaatiopolitiikka_Viitattu 25.11.2014

Hyvät nuoret ja vanhemmat!

Työskentelemme Kempeleen kunnassa kouluterveydenhoitajina. Opiskelemme työmme ohella Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden master -tutkintoa terveyden edistäjinä.

Kempeleessä on menossa Kouluhyvinvointi -hanke, jonka yhtenä tarkoituksena on tutkia ja lisätä lasten ja nuorten osallisuutta kouluuyhteisössä. Oma opinnäytetyömme pohjalta meitä kiinnostaa tutkia millainen koulu nuoren kuvaamana tukee nuorten hyvinvointia, terveyttä ja oppimista.

Tarvitsemme teitä, hyvät nuoret kehittämään meidän kanssamme yhdessä kouluuyhteisöä myönteisemmäksi kasvu- ja oppimisympäristöksi teille nuorille. Toukokuussa 12.5.2014 keräämme teiltä nuorilta mielipiteitä ja toiveita koulusta. Syksyllä näitä saatuja tuloksia käydään läpi teidän kanssa. Tuotamme yhdessä tulosten perusteella videon, jota tullaan esittämään keväällä 2015 yhteisessä seminaarissa. Tässä seminaarissa esitellään kaikki Kouluhyvinvointi- hankkeen tulokset. Seminaariin kutsutaan oppilaat, vanhemmat ja opettajat mukaan.

Toivomme saavamme teiltä nuorilta sekä vanhemmalta suostumuksen osallistumisesta kirjallisena, lapulla, jonka jaoimme tänään luokkaan. Nuori palauttaa suostumuksensa ryhmänohjaajalle kirjallisena 17.4.14 päivään mennessä, mikäli osallistuu tutkimukseen. Oppilaat saavat olla mukana tässä tutkimuksessa kouluajan puitteissa.

Noudatamme kehittämistyötä tehdessä tutkimus- ja kehittämistyön eettisiä ohjeita. Tällöin kaikki tieto, mitä te annatte ja kirjoitatte, on luottamuksellista. Tutkimustuloksissa ei käy ilmi yksittäisen oppilaan mielipiteet, eikä yksittäisiä henkilöitä voi tunnistaa. Tutkimustuloksia tullaan hyödyntämään, kun yhdessä

kehitämme kouluyhteisöä, jossa nuoren mielipide ja toiveet Kirkonkylän yhtenäiskoulusta tuodaan esille.

Yhteistyöterveisin terveydenhoitajat ja Yamk master -opiskelijat Ritva Määttä

ja Riikka Väisänen

Ryhmähaastattelukysymykset toukokuu 2014

1. KERRO MITÄ HYVÄÄ TÄSSÄ KOULUSSA ON?

KUVAILE MUKAVA HETKI KOULUSSA, JONKA OLET KOKENUT?

KERRO OPPITUNNISTA, JOSSA OLET KOKENUT OPPIVASI?

MIKÄ KOULUSSA LISÄÄ TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA?

**2. JOS KAIKKI OLISI MAHDOLLISTA, MILLAINEN TOIVOISIT
KOULUN OLEVAN?**

MIKÄ TEKISI KOULUSTA VIIHTYISÄN?

MIKÄ HYVÄSSÄ PARANTAIS OPPIMISTASI?

MIKÄ AUTTAISI, ETTÄ KOULUSSA KAIKILLA OLISI HYVÄ OLLA?

Seminaarikutsu

Hyvät vanhemmat, nuoret, koulun henkilökunta sekä kaikki asiasta kiinnostuneet kutsumme teidät Kempeleen Kirkonkylän yhtenäiskoululle Hyvinvointia ja osallisuutta käsittelevään seminaariin. Seminaarissa esittelemme nuorten, vanhempien ja opettajien kuvaamia kokemuksia siitä, miten kouluyhteisö voisi tukea lasten ja nuorten vahvuuksia ja osallisuutta, oppilaiden ryhmäytymistä ja vanhempien kanssa toteutettua yhteistyötä. Tietoa esitetään myös aiheista nuoren haastavasta käyttäytymisestä ja kohtaamisesta, perheväkivallan tunnistamisesta ja koulukiusaamisesta.

Seminaari järjestetään Kirkonkylän yhtenäiskoululla D-talon ruokalan yhteydessä Lasten oikeuksien päivänä, torstaina 20.11.2014 klo 16.30–19.30.

Tervetuloa tutustumaan teemoihin, joiden tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia kouluyhteisössä. Oulun seudun ammattikorkeakoulun (AMK) ja ylemmän ammattikorkeakoulun (YAMK) opiskelijat ovat paikalla koko illan esittelemässä opinnäyte- ja kehittämistöitä.

Terveisin: Kirkonkylän ja Santamäkitalon koulut, alueen päiväkodit ja Vanhempain toimikunnat sekä Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Aiheina seminaarissa:

- Kodin ja koulun yhteistyöllä saavutetaan lasten ja nuorten hyvää oloa. Vanhempien kokemuksia koulun ja verkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä, YAMK:n kehittämistyö. Tekijät: Sirpa Limma & Satu Herukka

- Koulun elämää ja elämän koulua: Opettaja luokkayhteisön hyvinvointia tukemassa siirtymävaiheessa neljänneltä viidennelle luokalle yhtenäiskouluun. Tekijät: Mari Rautiola
- Millainen koulu seitsemäsluokkalaisten nuorten kuvaamana tukee nuoren terveyttä, hyvinvointia, kouluviihtyvyyttä ja oppimista. YAMK:n kehittämistyö. Tekijät: Ritva Määttä & Riikka Väisänen
- Vanhempien näkökulma -Nuoren vahvuuksien tukeminen ja kasvatuskumppanuus kouluyhteisössä. AMK- opinnäytetyö. Tekijät: Juuli Silta, Johanna Rajala ja Laura Sivonen
- Kuudennen luokan opettajien kokemuksia haastavasti käyttäytyvän nuoren kohtaamisesta koulussa. Tekijät: Anna-Mari Seppälä, Elina Rytty
- Lapsen yksilöllisyyden tukeminen päiväkodissa työntekijöiden kuvaamana. Tekijät Karjalainen Annu & Härkönen Anni
- Oppilaan elämässä tapahtuvan perheväkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen peruskoulussa oppilashuoltoryhmän haastattelun perusteella esitettynä. Tekijät: Eeva Ylitalo, Heta Marjomaa, Wilhelmiina Metsola ja Maija Saarenpää
- 4-luokkalaisten vanhempien odotuksia kasvatuskumppanuudesta. Tekijät: Sofia Lohilahti & Anni Sievälä
- Koulukiusaaminen viimeisten tutkimusten perusteella kuvattuna. Mitä sille pitäisi tehdä? Tekijä: Erja Kaarteenaho

Paikalla kahvitarjoilu pientä maksua vastaan, luokkaretkirahaston hyväksi.

Kuva 6. Rantalakeus -lehden juttu tulevasta seminaarista ja tutkimustuloksista 19.11.2014.